

Jaarstukken 2018

gemeente [gD] Doetinchem

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Jaarverslag	
Hoofdstuk 1 Programma's inhoudelijk	11
Hoofdstuk 2 Paragrafen	
paragraaf 1 lokale heffingen	51
paragraaf 2 risicogestuurd werken en weerstandsvermogen	59
paragraaf 3 onderhoud kapitaalgoederen	63
paragraaf 4 financiering	73
paragraaf 5 bedrijfsvoering	77
paragraaf 6 verbonden partijen	81
paragraaf 7 grondbeleid	85
paragraaf 8 rechtmatigheid	91
Jaarrekening	
Hoofdstuk 3 Het jaarrekeningresultaat, analyse en overzicht van (incidentele) baten en lasten in de jaarrekening 2018 Overzicht programma's / taakvelden	101
Hoofdstuk 4 Balans en toelichting op de balans	118
Overzicht reserves en voorzieningen	140
Hoofdstuk 5 Verantwoording in het kader van Single information single audit	144
Bijlagen	
Hoofdstuk 6 Besluit	149
Informatieve bijlagen niet behorend bij accountantsoordeel	
Hoofdstuk 7 Kredieten	151
Hoofdstuk 8 Afkortingenlijst	155

The background is a complex geometric composition of several colored shapes. In the top-left, there is an orange square with a purple quarter-circle cut out from its bottom-right corner. To the right of this is a yellow rectangle with a blue quarter-circle cut out from its bottom-left corner. Below the orange/purple section is a green rectangle. A large red triangle points from the left towards the center. The bottom-right portion of the image is a large yellow area. A blue triangle is located in the bottom-left corner.

Voorwoord

Voorwoord

Het jaar 2018 is een overgangsjaar geweest waarin een nieuw college en een nieuwe raad begonnen zijn aan hun werkzaamheden. Na de verkiezingen is hard gewerkt aan de coalitie-agenda "Doetinchem werkt samen aan een duurzame toekomst". Niet alleen aan het opstellen ervan, maar ook aan het uitwerken van de drie hoofdthema's Doetinchem centrumstad, Sterke samenleving en Veranderende leefomgeving. Deze thema's vindt u langzaam maar zeker meer en meer terug in de financiële stukken en in de samenwerkingsverbanden die het college hierbij aangaat.

Een jaar waarin veel is gebeurd en ook veel is gerealiseerd

Het jaar 2018 is een jaar geweest waarin de gemeente enerzijds is geconfronteerd met diverse financieel uitdagende onderwerpen en anderzijds ook stappen zijn gezet om te investeren in de gemeente. De uitdagingen in het sociaal domein zijn bekend en qua uitgaven laat de gemeente Doetinchem daarin geen onderscheid zien ten opzichte van andere gemeenten en is er sprake van een landelijk trend. Met de inzet van een taskforce binnen de gemeente en een gezamenlijke lobby richting het rijk pleegt het college een stevige inzet op dit terrein. Naast het sociale domein waren er in 2018 meer financieel uitdagende onderwerpen. Het gaat daarbij ook om zaken zoals de Omgevingswet (waarvan o.a. de IT-consequenties nog niet goed in te schatten zijn) en het Interbestuurlijk Programma (IBP) dat het rijk over gemeenten uitrolt en de samenwerking met verbonden partijen. Elk heeft zo zijn eigen dynamiek maar de grote gemene deler is dat we als gemeente in veel gevallen wel de rekening betalen maar niet altijd echt aan het roer staan. Die uitdagingen resulteren in een resultaat. Op een totaal bedrag van 255 miljoen euro heeft de gemeente Doetinchem vorig jaar een tekort moeten noteren van 1 miljoen euro. Een meevallend exploitatieresultaat in de grondverkoop van 3 miljoen hebben de kosten niet voldoende kunnen compenseren. Aan de andere kant is er ook veel gerealiseerd.

Realisaties

Om onze maatschappelijk opgaven te behalen zet ons college in op samenwerking. Niet alleen binnen onze gemeentegrenzen, inwoners en ondernemers, maar ook in de regio en over de grens. Zo zijn wij als gemeente in 2018 toegetreden als lid van de Euregio Rijn- Waal.

Door de verbinding te zoeken met de verschillende partijen wordt ingezet op een duurzame economie en een energie neutrale gemeente. Er wordt vooral ingezet op het stimuleren en faciliteren van de betrokken partijen. Het ingestelde aanjaagfonds duurzame energieopwekking is een voorbeeld hiervan.

Iedere bezoeker van Doetinchem heeft kunnen zien dat we bijvoorbeeld met de werkzaamheden aan de Terborgseweg nadrukkelijk investeren in een goede en blijvende bereikbaarheid. Ook de vondst van de Kazemat op 9 november 2018 was een verrassing, waarop snel is geanticipeerd.

In 2018 is een belangrijk besluit genomen waarin de Veentjes wordt getransformeerd. De transformatie zorgt er voor dat er woningen in plaats van winkels komen. Dit draagt bij aan het toekomstbestendig maken van de binnenstad. Door te blijven investeren in bedrijventerreinen wordt ingezet op het aantrekken van bedrijven in de gemeente. Mede daarom is door de vier gemeentes van de west Achterhoek besloten om het noordelijke deel van de West Achterhoek en daarmee het noordelijk deel van de A18 gefaseerd in exploitatie te nemen. Ook het grootste deel van de woningbouwkavels zijn al verkocht of in optie genomen.

De inspanningen voor een vitale en duurzame samenleving worden zichtbaar op het gebied van sport en cultuur. Zo is de in 2018 gehouden Special Olympics in de gemeente hier een goed voorbeeld van. Ook de activiteiten in het kader van de Age Friendly Cultural City zijn noemenswaardig: door kunst- en culturaanbod voor ouderen te ontwikkelen en te verduurzamen zorg je voor een positief effect op de vitaliteit, de gezondheid en het welzijn van ouderen.

Rekening in één oogopslag

Ook dit jaar produceert de gemeente weer de 'rekening in één oogopslag'. De jaarstukken 2018 is een verantwoordingsdocument van het college aan de raad over het gevoerde bestuur. De jaarstukken bestaan uit een jaarverslag

Jaarverslag

The background is an abstract composition of several colored regions. A large green area occupies the bottom half and parts of the top half. A red diagonal band runs from the bottom-left towards the top-right, passing through the center. In the top-left corner, there is a purple triangle and an orange triangle. In the top-right corner, there is a blue triangle and a yellow triangle. A smaller blue triangle is also visible in the bottom-left corner.

Hoofdstuk 1

Programma's

Inleiding

Jaarverslag

In het jaarverslag beschrijven we welke resultaten we behaald hebben in 2018. En wat deze hebben bijgedragen aan de doelstellingen die we ons gesteld hadden in de programmabegroting 2018. De acties die voor 2018 waren gepland, hebben we als volgt beoordeeld:

is afgerond

loopt door

vraagt aandacht

Indicatoren

In de programma's zijn een set indicatoren opgenomen die inzicht geven hoe een gemeente er voorstaat op een bepaald beleidsterrein. In het kader van transparantie van het beleid en vergelijkbaarheid heeft het Rijk een indicatorenset verplicht gesteld. Het helpt de burger om de inzet van een gemeente te beoordelen en te vergelijken met andere gemeenten via www.waarstaatjegemeente.nl. Deze indicatoren zijn ondergebracht in de diverse programma's. Daarnaast zijn er indicatoren toegevoegd die relevant zijn voor het beleid in onze gemeente. Daarvoor is gebruik gemaakt van betrouwbare bronnen of eigen waarnemingen. Een waarde bij een indicator krijgt pas betekenis als te beoordelen is of deze lager of hoger is geworden t.o.v. van een voorgaande periode. Wat is de trend? Gaat de ontwikkeling op dat punt vooruit of achteruit. Daarnaast zou je willen weten of de waarde op zichzelf nu hoog of laag is. Hoe doen andere vergelijkbare gemeenten het op dat punt en de regio? Voor de vergelijkbaarheid van gemeenten is gekeken naar inwoneraantal, sociale structuur en centrumfunctie. Geselecteerd zijn de gemeenten Harderwijk, Heerenveen, Hoogeveen, Roermond, Smallerland, Waalwijk, Weert, Veenendaal en Zutphen. Voor de vergelijking is de gemiddelde waarde van die gemeenten genomen. Voor de regio is de provincie Gelderland genomen. Omdat de regio Achterhoek voor circa 20% uit Doetinchem bestaat wordt die vergelijking weinig interessant.

Toelichting de tabellen van de indicatoren:

Om een beeld te krijgen van een trend is het relevant dat er over meerdere jaren een waarde is waar te nemen en dat de waardes recent zijn. Het is immers denkbaar dat er recent wijzigingen hebben plaatsgevonden. Als die waardes ontbreken is de trend niet te beoordelen. Een overzicht over vijf achtereenvolgende jaren geeft naar verwachting een redelijk beeld van een trend. Uitgangspunt zijn de meest recente waardes. Deze komen niet voor alle onderwerpen qua jaartal overeen. Dit is afhankelijk van de "inzamelfrequentie" en verwerking/verifiëring van data. Dit is bij de tabellen nader toegelicht. De trend is stabiel als de waarde gelijk blijft of beperkt schommelt. De trend is licht stijgend of dalend als de relatieve afwijking trendmatig gering gaat afwijken. De trend is stijgend of dalend als die afwijking duidelijk gaat optreden. Het gaat hier niet om een wetenschappelijke benadering maar om indicatief een beeld te krijgen van ontwikkelingen op een beleidsterrein.

stijgend

licht stijgend

stabiel

licht dalend

dalend

Wat is onze visie?

Bestuur

We vinden dat samenwerking in al onze maatschappelijke opgaven van groot belang is. Niet alleen binnen onze gemeentegrenzen met onze inwoners en ondernemers maar ook in de regio en over de grens.

Organisatie en bedrijfsvoering

Wij willen nog beter aansluiten op de maatschappelijke ontwikkelingen. Doel is om samen met anderen te werken via co-creatie. Dit is heel effectief in termen van resultaat en proces. Om dit succesvol te doen wijzigen we onze organisatiestructuur en is de doorontwikkeling van de bedrijfscultuur noodzakelijk.

Algemene financiële middelen

De gemeente Doetinchem beschikt over een gezonde financiële positie.

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1 (bestuur) : We zijn actief om partners, inwoners en ondernemers bij onze maatschappelijke opgaven te betrekken	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Regio Achterhoek, EUREGIO en Euregio Rijn-Waal</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Deelname aan EUREGIO en Euregio Rijn-Waal	✓
Implementatie van afspraken in het kader van de doorontwikkeling GR Regio Achterhoek	➡
Bijdrage leveren aan de realisatie van de projecten in het kader van de Uitvoeringsagenda2.0 Achterhoek 2020	➡
Doelstelling 2 (organisatie en bedrijfsvoering): Onze organisatie is afgestemd op onze maatschappelijke opgave om via co-creatie samen te werken met maatschappelijke partners, inwoners en ondernemers	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling:</i>	
	geen
Wat hebben we bereikt	resultaat
We geven uitvoering aan organisatie gD2020	➡
We verbeteren de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. In voorbereiding is nu een nieuw beleidskader voor dienstverlening- en informatiseringsbeleid.	➡
Gegevens m.b.t. gebouwen en adressen worden opgenomen in een basis-registratie (BAG). Om de gegevens klaar te hebben voor de toekomstige ontwikkelingen is in de komende jaren een kwaliteits- en inhaalslag nodig.	➡

Doelstelling 3 (algemene financiële middelen): Onze ambities en taken voeren we uit binnen de daarvoor vastgestelde financiële kaders	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Vaststellen/uitvoeren sluitende meerjarenbegroting	
Een weerstandsratio tussen 0,8 en 1,2 borgen	
De doorontwikkeling van het risicomanagement voeren we uit via het traject risicogestuurd werken	
T.a.v. het weerstandsvermogen van verbonden partijen Is beleid geformuleerd en sturen nu op de uitvoering.	
Actualiseren wachtgeldverplichtingen bestuurders	

Wat zeggen de cijfers?

Indicatoren	Doetinchem				Trend	Vergelijkbare gemeenten
	2015	2016	2017 ¹⁾	2018 ¹⁾		
Personeelsformatie per 1000 inwoners	7,7	7,9	7,4	6,5	↓ ³⁾	7,4
Personeelsbezetting per 1000 inwoners		7,1	7,2	6,6	↓ ³⁾	6,8
Apparaatskosten per inwoner in euro	651	630	630	620	↓ ³⁾	593
Externe inhuur als % van totale loonsom en inhuur	10,9	14,4	7,4	10,5	□	7
Overhead als % van totale lasten ²⁾	²⁾	²⁾	8,8	7,6	↓	8,9

Bron: Gemeente Doetinchem

- ¹⁾ De waardes van de indicatoren in deze tabel komen uit de eigen jaarstukken.
- ²⁾ Indicator is geïntroduceerd met invoering van verplichte indicatoren in 2017. De waarde komt uit de eigen begroting en wordt niet centraal geregistreerd. Een vergelijking is daarmee niet beschikbaar.
- ³⁾ De dalende trend is met name een gevolg van het verzelfstandigen van organisatieonderdelen.

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen werken we ook samen met: het Rijk, provincie Gelderland, buurgemeenten, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Platform Middelgrote Gemeenten (PMG). Stedenbanden hebben we met Pardubice (Tsjechië), Raesfeld (Duitsland) en La Libertad (Nicaragua) ondersteund vanuit Doetinchem & Ontwikkelingssamenwerking (DOS).

Wat waren de financiële resultaten?

0 Bestuur, organisatie bedrijfsvoering en algemene financiële middelen									
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten		
0.1	Bestuur	2	4.694	2	4.678	557	4.474	759	759
0.10	Mutaties reserves	4.258	5.207	11.956	6.960	12.357	8.735	-1.375	-2.816
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	238	0	238	0	1.904	-1.666	-1.428
0.2	Burgerzaken	1.163	2.585	1.188	2.450	1.546	3.009	-201	-201
0.4	Overhead	7.675	17.780	7.781	18.687	8.079	19.395	-411	-122
0.5	Treasury	11.475	9.191	10.932	8.580	11.213	8.562	298	298
0.61	OZB woningen	2.321	439	2.321	430	2.377	427	59	59
0.62	OZB niet-woningen	9.399	0	9.399	0	9.432	0	32	32
0.64	Belastingen Overig	707	88	977	607	961	709	-117	-117
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	124.679	0	128.653	0	128.026	0	-627	-627
0.8	Overige baten en lasten	2.065	1.192	4.232	4.111	10.487	9.729	637	637
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	23	-23	-23
Totalen van dit programma		163.744	41.414	177.441	46.741	185.034	56.967	-2.633	-3.549

Wat is onze visie?

We zetten ons in om de openbare orde en veiligheid te borgen en te vergroten, daarbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor de minder- en niet zelfredzamen in onze samenleving.

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voert als verbonden partij de taken uit om de fysieke veiligheid optimaal te borgen. De doelstelling voor deze organisatie is om de informatiehuishouding te versterken en inwonerparticipatie te bevorderen	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: VNOG</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
De kadernota en begroting van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland beoordelen of aan de uitvoering van taken en de opdracht wordt voldaan	
Doelstelling 2: Om de invloed van de criminaliteit in onze maatschappelijke structuren tegen te gaan, zorgen we ervoor dat we dit vroegtijdig signaleren	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitvoeren van de prioriteiten die gesteld zijn het integraal veiligheidsbeleid	
Als centrumgemeente de regiogemeenten meenemen in het proces om als overheid ondermijning tegen te gaan, informatiepositie vergroten en kennis bijbrengen om ondermijning te herkennen en tegen te gaan	
Monitoring aanpak Outlaw Motorcycle Gangs (OMG)	
Doelstelling 3: We zorgen dat aandacht/kwaliteit van de handhaving geborgd blijft. Het percentage inwoners dat zich veilig voelt is minimaal 90%	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
We hebben uitvoering gegeven aan het eind 2017 vastgestelde beleidsplan VHT (vergunningverlening, handhaving en toezicht)	
De realisatie nieuwe huisvesting dierentehuis Achterhoek is nog in onderzoek.	

Wat zeggen de cijfers?

Indicatoren	Bron	Doetinchem						Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2013	2014	2015	2016	2017	2018			
Verwijzingen Halt per 10.000 inw. van 12-17 jr.	Bureau Halt	80	91	51	73	101		↑	12,7	9,4
% Jongeren met een delict voor de rechter per 12 tm 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2,8	2	1,9				↓	1,4	1,3
Winkeldiefstal per 1.000 inw.	CBS	2,8	2,3	2,1	1,6	1,6	1,4	↓	2,7	1,7
Geweldmisdrijven per 1.000 inw.	CBS	6	6,2	6,2	5	5,4	4,6	↓	4,9	4,2
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	CBS	3,8	2,3	2,1	2,1	2	1,6	↓	2,8	2,5
Vernieling/beschadiging per 1.000 inwoners	CBS	9,9	8,8	7,4	8,2	6,7	5,8	↓	4,9	4,3
Percentage inwoners dat zich veilig voelt (1)	Burgerpeiling 2016				90				89	89

- 1) De waarde komt uit de “Burgerpeiling” Deze is in 2016 gehouden. Uitgangspunt is om de peiling eens in de twee jaar uit te voeren. I.v.m. de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is besloten om dit pas weer in 2019 te herhalen. We willen immers weten wat de inwoners van het nieuwe beleid vinden. Een trend is dus ook niet waar te nemen.

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen werken we ook samen met: de politie en het veiligheidshuis.

Wat waren de financiële resultaten?

1 Openbare orde en veiligheid									
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten		
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	54	3.262	54	3.260	207	3.662	-250	-250
1.2	Openbare orde en veiligheid	142	869	142	868	141	964	-98	-98
Totalen van dit programma		196	4.130	196	4.128	348	4.627	-347	-347

Wat is onze visie?

Een goede bereikbaarheid vanuit en naar de Achterhoek via weg en spoor is van groot belang voor de (economische) leefbaarheid van de Achterhoek. Het betreft met name de bereikbaarheid richting Arnhem-Nijmegen, Stedendriehoek en Twente maar ook naar Duitsland. Daarnaast is de interne Achterhoekse bereikbaarheid van groot belang voor de leefbaarheid van onze kernen: onderwijs, zorg, winkels, etc.

Goed internet in de vorm van Breedband-connectiviteit is een onderdeel van bereikbaarheid. Daarbij wordt ingezet op glasvezel. Glasvezel heeft de toekomst en heeft veel voordelen (stabiel, snel en binnen een redelijke termijn te realiseren). Dat geeft mogelijkheden voor zorg op afstand, thuis werken, onderwijs, dataopslag in the Cloud en vele andere digitale diensten. Voor bewoners in het buitengebied is glasvezel nog niet beschikbaar. Het realiseren van glasvezel pakken we in Achterhoeks verband op.

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Het verbeteren van de bereikbaarheid van de Binnenstad		
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>		
Wat hebben we bereikt?		resultaat
Verbreding Europaweg (verbetering verbinding A18-binnenstad)		
Realisatie fietstunnel Europaweg		
Doelstelling 2: Stimulering economie door verbeteren verbindingen regionale bedrijfs-terreinen (De Laarberg, A-18 Bedrijvenpark en Doc's/EBT met de haven in Emmerich)		
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Regio Achterhoek</i>		
Wat hebben we bereikt?	Resultaat	resultaat
<i>Bereikbaarheid regionale bedrijfsterreinen vanaf de A18</i>		
<i>Eco-combi (langere en zwaardere vrachtautocombinatie) geschikt maken van de hoofdroutes</i>		

Doelstelling 3: Lobby aangaande regionale projecten (onder vlag Regio Achterhoek)	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Regio Achterhoek</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Verbetering doorstroming A12 tussen A18 en Arnhem (rijk en provincie). Dit is als aandachtspunt en actie opgenomen in de mobiliteitsvisie 2019 regio Achterhoek	
Tweede fase ombouw NA18 (provincie, rijk en Twente)	
Noordtak (provincie en rijk)	
Doelstelling 4: Lobby aangaande openbaar vervoer projecten	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Regio Achterhoek</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Grensoverschrijdende verbindingen o.a. Bocholt en Emmerich/Kleve (provincie en Euregio's)	
Verbeteren performance spoorverbindingen Winterswijk-Arnhem en Winterswijk-Apeldoorn (provincie, ProRail en rijk) is als prioriteit opgenomen in mobiliteitsvisie 2019 Regio Achterhoek.	
Doelstelling 5: Uitvoeringsagenda Achterhoek 2020 mobiliteit en digitale bereikbaarheid actualiseren	
Doelstelling 6: Provinciaal beleid actief volgen en in participeren m.b.t. belangen Achterhoek	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Regio Achterhoek</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Provinciale Wegennetvisie	
Provinciaal Fietsroute netwerk	
Provinciaal wegcategoryeringsplan	
Digitale bereikbaarheid; aanleg mantelbuizennetwerk in openbaar gebied is on hold gezet. De vraagbundeling en aanleg wordt alsnog door CIF uitgevoerd op grond van nieuwe afspraken. Najaar 2017 start de vraagbundeling in Doetinchem.	

Wat zeggen de cijfers?

Indicatoren	Bron	Doetinchem	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2016		
Verkeersveiligheid ¹⁾ % inw. ervaart soms/vaak onveilige verkeerssituaties	Burgerpeiling 2016	61	53	53
Parkeren ¹⁾ % inw. tevreden over parkeervoorz. in buurt	Burgerpeiling 2016	59	60	61
Openbaar vervoer ¹⁾ % inw. tevreden over openbaar vervoervoorz.	Burgerpeiling 2016	68	64	63

- 1) De waarde komt uit de "Burgerpeiling" Deze is in 2016 gehouden. Uitgangspunt is om de peiling eens in de twee jaar uit te voeren. I.v.m. de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is besloten om dit pas weer in 2019 te herhalen. We willen immers weten wat de inwoners van het nieuwe beleid vinden. Een trend is dus ook niet waar te nemen.

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen werken we ook samen met: regio gemeenten, provincie, rijk, ProRail, regio's Arnhem-Nijmegen, Stedendriehoek en Twente, Euregio Rijn-Waal (Kleve), onderwijs en organisaties/bedrijfsleven.

Wat waren de financiële resultaten?

2 Bereikbaarheid										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
0.63	Parkeerbelasting	3.500	0	3.285	15	3.162	18	-126	0	-126
2.1	Verkeer en vervoer	441	7.888	378	7.410	757	7.682	108	0	108
2.2	Parkeren	0	3.326	0	3.183	24	3.168	39	0	39
2.3	Recreatieve havens	18	5	18	5	20	5	2	2	3
2.5	Openbaar vervoer	0	9	0	9	0	5	4	0	4
Totaal van dit programma		3.960	11.228	3.681	10.622	3.964	10.878	27	2	28

Wat is onze visie?

Het toekomstbestendig maken van de binnenstad, overige winkelgebieden, bedrijventerreinen met als doel het vergroten van de leefbaarheid, het behouden en aantrekken van functies (lees: activiteiten, evenementen, bedrijven) en het versterken van werkgelegenheid.

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Vitale binnenstad	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Gezamenlijk uitvoeren visie en uitvoeringsagenda binnenstad	
Doorontwikkelen van het centrummanagement c.q. opzetten brede binnenstadsorganisatie	
Transformeren centrumomgeving (De Veentjes en Terborgseweg)	
Doelstelling 2: Vitale winkelgebieden	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
<i>Uitvoeren (geactualiseerd) supermarktbeleid</i>	
<i>Bestaande wijkwinkelcentra sterker maken, o.a. door de herontwikkeling van de Bongerd</i>	
<i>Winkelgebied Wehl compacter maken</i>	
<i>Op verzoek van ondernemersfederatie Gaanderen een reclamefonds opzetten t.b.v. het attractiever maken van het centrum</i>	

Doelstelling 3: Vitale bedrijventerreinen	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Verkoop van het A18 bedrijvenpark en losse kavels op diverse terreinen	
Continueren parkmanagement op alle bedrijventerreinen	
Uitvoering geven aan de visie Bedrijventerreinen in verandering	
Continuïteit van de kwaliteit van de huidige bedrijventerreinen (door revitalisering en onderhoud)	
Doelstelling 4: Versterken economische lobby en samenwerking	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Regio Achterhoek</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Optimaliseren samenwerking met/tussen/voor ondernemers(verenigingen)	
Continueren Economisch Overleg Doetinchem	
Het werven van subsidies, in het bijzonder fysieke en economische ontwikkelingen, krijgt meer smoel. Voor bijvoorbeeld de binnenstad zijn meerdere subsidies aangevraagd en toegekend zoals: transformatie De Veentjes, horecaplein Grutstraat, versterken keten streekproducten. In 2019 wordt een foto van de Doetinchemse economie gemaakt om verdere (subsidie)kansen te bepalen.	
De economische foto die we in 2019 maken geeft inzicht in gewenste economische versterkingen. De relevante regelingen krijgen ook een plek in de analyse en zullen we onder ons netwerk stimuleren. Tot die tijd promoten we de huidige regelingen.	

Wat zeggen de cijfers

Indicatoren	Bron	Doetinchem						Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2013	2014	2015	2016	2017	2018			
% Functiemenging verhouding banen- woningen	LISA	57,6	56,7	56,4	56,2	56,5	56,9	□	53,6	53,1
Banen per 1.000 inw. in leeftijd 15 - 65 jaar	LISA		908,3	893,2	891,9	886,5	924,5	↑	694	764
Vestigingen van bedrijven per 1.000 inw. van 15-65 jaar	LISA	118,8	122,1	127,5	128,4	131,9	134,5	↑	133	140,8
Arbeidsparticipatie netto in % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	66,2	65,5	65	65,7	65,8	67,4	↑	66,1	68
Bezoekersaantal binnenstad x1000	Onderzoek binnenstad (1)				83	101		↑	1)	1)

- 1) De waarde bij bezoekersaantal van de binnenstad betreft een eigen onderzoek. Hierbij is geen betrouwbare vergelijking mogelijk met andere steden of provincie.

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen werken we ook samen met: IG&D, OVD, Centrummanagement, Cultuurkwartier, Sportservice Doetinchem, Vereniging van Vastgoedeigenaren Doetinchem, Koninklijke Horeca Nederland afdeling Doetinchem, WOV, OFG, parkmanagementorganisaties, projectgroepen aanvalsplan binnenstad.

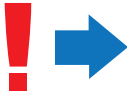
Wat waren de financiële resultaten?

3 Economie en werk									
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten		
3.1	Economische ontwikkeling	0	1.687	0	1.517	30	1.561	-13	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.536	2.148	3.624	3.621	8.787	6.354	2.430	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	145	99	145	99	144	101	-3	0
3.4	Economische promotie	41	181	41	181	29	242	-72	-27
Totalen van dit programma		2.721	4.116	3.810	5.419	8.991	8.257	2.342	-27

Wat is onze visie?

We hechten aan kwalitatief goed onderwijs in een gezonde, stimulerende en veilige omgeving en dragen daarmee zorg voor toekomstbestendige voorzieningen. Wij zien de onderwijspartners en de gemeente ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid als onlosmakelijke partners rondom het kind.

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: We stimuleren en dragen bij aan een gezonde, veilige leeromgeving voor kinderen d.m.v. onderwijshuisvesting	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitbreiding openbare basisschool Hogenkamp. De aanbesteding leidde tot onderzoek naar alternatieven. Dit wordt zorgvuldig en in overleg met betrokken partijen opgepakt.	
Doelstelling 2: We stimuleren dat ter versterking van het onderwijs ook andere voorzieningen voor kinderen zoals kinderopvang, peuteropvang, sport, ontmoeting en vrije tijd (wijkfuncties) integraal in de wijk worden gehuisvest en vormgegeven	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Opstellen nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2018 - 2027	
Doelstelling 3: We vergroten de zelfredzaamheid van jongeren door een ononderbroken ontwikkelingslijn in het onderwijs, ontschot ondersteuningsaanpak en een sluitende ketenaanpak	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitvoeren uitvoeringsagenda jeugd 2017 - 2018 (zie programma 6) - Sturen op samenwerking en integrale aanpak door de verschillende partijen met het onderwijs	
Opstellen en uitvoeren plan van aanpak om de samenwerking tussen passend onderwijs en jeugdhulp te bestendigen (zie programma 6)	

Doelstelling 4: We vergroten de participatie van jongeren in een kwetsbare positie, afkomstig van PRO/VSO of Entree onderwijs met uitstroomprofiel 'arbeid', conform afspraken uit plan van aanpak RMC (VSV 2.0)	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
We brengen jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie, schoolinschrijving, werk of uitkering in beeld: we weten wie ze zijn tot op persoonsniveau, en volgen ze	
We maken regionale afspraken over de ondersteuning van de jongeren om ze weer naar school of werk te leiden	
Doelstelling 5: Binnen de RMC regio Achterhoek streven we naar maximaal 1,2% voortijdig schoolverlaters over het schooljaar 2017 - 2018	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
We bieden trajectbegeleiding aan jongeren tussen 18 en 23 jaar die zonder startkwalificatie uitvallen van school, met als doel om ze weer naar een opleiding te begeleiden om alsnog een startkwalificatie te behalen	

Wat zeggen de cijfers

Indicatoren	Bron	Doetinchem				Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2014	2015	2016	2017			
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen (5-18 jr)	DUO/Ingrado	2,92	5,27	1,03	1,84	↓	1,7	2,28
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen (5-18 jr)	DUO/Ingrado	29,13	31,94	40,48	26,63	↓	30	23,1
% voortijdig schoolverlaters VO+MBO	DUO/Ingrado	2,3	1,5	1,8	1,4	↓	1,9	1,6

Met wie werken we samen?

We werken samen met de regiogemeenten, het Graafschap College, het Samenwerkingsverband, de schoolbesturen en de kinderdagverblijven.

Wat waren de financiële resultaten?

4 Onderwijs										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
4.2	Onderwijshuisvesting	6	4.605	6	4.756	57	5.094	-286	-286	-571
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.769	4.053	1.791	4.187	4.257	6.042	611	449	1.059
Totaal van dit programma		1.775	8.659	1.797	8.943	4.314	11.135	325	163	488

Wat is onze visie?*Sport*

Een toekomstbestendige sportinfrastructuur waarborgt dat iedereen toegang heeft tot een passend sport- en beweegaanbod.

Recreatie en Toerisme

Duurzaam versterken van de vrijetijdssector voor organisaties, inwoners en bezoekers in Doetinchem en de Achterhoek.

Cultuur

De culturele basisinfrastructuur biedt iedereen toegang tot cultuureducatie en cultuurparticipatie. Met als doelen het beschikbaar houden van cultuureducatie tot 14 jaar én het versterken van de cultuurparticipatie onder jongeren en ouderen. Middels goede culturele voorzieningen die met behoud van de sterke merken werken vanuit één centrale organisatie als regievoerende partij en waarbij voor het cultuurtwartaier een spilfunctie is weggelegd.

Cultuurhistorie

De identiteit en aantrekkingskracht van de gemeente wordt in belangrijke mate bepaald door onze cultuurhistorie. Belangrijke aandachtspunten zijn het behoud van cultuurhistorische waarden (in een eigentijdse context), het vergroten van zichtbaarheid, kennisdeling en het vergroten van cultuurhistorisch bewustzijn.

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1 (sport): Een toekomstbestendige sportinfrastructuur voor de gemeente Doetinchem	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Sportcentrum Rozengarde en Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Implementatie van het businessplan (vaststelling was voorzien in december 2018) voor het sportbedrijf waarbij: - Beheer, exploitatie en onderhoud van sportaccommodaties worden ondergebracht in het sportbedrijf - De sportstimulering wordt uitgevoerd door het sportbedrijf op basis van contractafspraken De daadwerkelijke oprichting en inwerkingtreding van het sportbedrijf heeft vertraging opgelopen; dit voorzien we nu voor 1-1-2020.	

Doelstelling 2 (sport): Stimuleren en faciliteren van een toename deelname aan sport door mensen met een verstandelijke beperking	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Special Olympics Nederlandse Spelen financieel haalbaar gemaakt	
Doelstelling 3 (recreatie en toerisme): Een toekomstbestendige vrijetijdssector voor inwoners en bezoekers van de Achterhoek	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Bundelen van het kleinschalige en diverse aanbod van dag- en verblijfrecreatie	
Versterken van het kwaliteitsniveau van het vrijetijdsaanbod	
Benutten van technische mogelijkheden en nieuwe markten	
Verbeteren van de financiële infrastructuur voor de vrijetijdssector in de Achterhoek	
Uitbreiden van de koppeling tussen sport en recreatie	
Doelstelling 4 (cultuur): Een duurzame culturele basisinfrastructuur per 1 augustus 2018 in één cultuurbedrijf met vier basisfuncties (educatie, participatie, presentatie en productie)	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Amphion NV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Een procesbegeleider die het cultuurbedrijf inricht met als startdatum 1-1-2020 en als opdracht: - de regierol in het culturele veld - een duurzame bedrijfsvoering op basis van cultureel ondernemerschap - de doorontwikkeling en versterking van de culturele basisinfrastructuur met behoud van sterke merken Amphion, Gruitpoort en Muziekschool - Vormen Cultuurkwartier voor Doetinchem en de regio	

Doelstelling 5 (cultuur): Coördinatie en versterking van evenementen	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitwerking kaders evenementenbeleid en doorontwikkeling van Doetinchem als evenementenstad	
Start en doorontwikkeling van Evenementen Service Lokaal binnen Uitvoeringsagenda Binnenstad	
Doelstelling 6 (cultuurhistorie): Wij streven naar duurzaam behoud en beheer van ons cultuurhistorisch erfgoed	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Herbestemming en restauratie cultuurhistorisch waardevol erfgoed o.a. Baptistenkapel, P.I. de Kruisberg	
Bevorderen van duurzaam energiebeheer bij cultuurhistorisch waardevolle gebouwen. De materie blijkt technisch complex en andere prioriteiten vroegen extra inzet. We onderzoeken nu de mogelijkheid om een koppeling te maken met de Erfgoeddeal op rijksniveau, waarover nu afspraken gemaakt worden met gemeenten en provincie.	
Subsidieregeling en regeling stimuleringslening voor monumenteneigenaren	
Doelstelling 7 (cultuurhistorie): Wij streven naar een betere zichtbaarheid en beleefbaarheid van ons cultuurhistorisch erfgoed	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Erfgoed op de kaart: digitaal ontsluiten cultuurhistorische informatie	
Open Monumentendag en andere particuliere initiatieven faciliteren	
Zichtbaarheid cultuurhistorie in de openbare ruimte vergroten (borden, wandelroutes, gevels)	
Kennisdeling	

Wat zeggen de cijfers

Indicatoren	Bron	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2013	2014	2015	2016	2017			
Gezondheidssituatie ¹⁾ (waardering burger)	Burgerpeiling 2016				7,7			7,9	7,6
Percentage niet sporters	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM)	44			45,8		□	51	46,8
Lichaamsbeweging % volwassen inw. beweegt voldoende	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM)	64,1			65		□	64	64,1
Sportdeelname 2) % inw. lid van sportclub	Sportbonden en NOC*NSF (2017). Kennis- en informatiesysteem (KISS)			27,5	28,8	28,6	□	25,9	26,9
Groen % inw. tevreden ¹⁾ over hoeveelheid groen in de buurt	Burgerpeiling 2016				89			85	81
Groen % inw. tevreden ¹⁾ over onderhoud groen in de buurt	Burgerpeiling 2016				52			61	62

- 1) De waarde komt uit de "Burgerpeiling". Deze is in 2016 gehouden. Uitgangspunt is om de peiling eens in de twee jaar uit te voeren. I.v.m. de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is besloten om dit pas weer in 2019 te herhalen. We willen immers weten wat de inwoners van het nieuwe beleid vinden. Een trend is dus ook niet waar te nemen.
- 2) De bron is NOC/NSF. De monitor is gestart in 2015

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen werken we ook samen met:

Sport

Regio gemeenten Achterhoek en Sportservice Doetinchem.

Recreatie en Toerisme

Regio gemeenten Achterhoek, Stichting Achterhoek Toerisme (StAT), Stadsmuseum VVV

Cultuur

Schouwburg Amphion, Muziekschool Oost-Gelderland, Gruitpoort, Stadsmuseum; gemeenten Oude IJsselstreek, Montferland, Bronckhorst en Aalten.

Cultuurhistorie

Historische verenigingen, Stadsmuseum, regiogemeenten, monumenteneigenaren, provincie Gelderland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Gelders Genootschap.

Wat waren de financiële resultaten?

5 Sport, recreatie, cultuur en cultuurhistorie									
bedragen x € 1000,=	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
5.1 Sportbeleid en activering	7	586	0	1.051	277	1.473	-146	-2	-147
5.2 Sportaccommodaties	495	4.447	1.358	5.343	1.130	5.126	-11	32	22
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	199	4.504	199	4.484	196	3.540	942	-10	931
5.4 Musea	0	88	0	88	8	88	7	8	15
5.5 Cultureel erfgoed	123	700	123	751	150	645	133	-16	117
5.6 Media	0	1.241	0	1.266	-2	1.215	50	0	50
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	599	4.968	590	5.111	762	5.376	-93	-43	-136
Totale van dit programma	1.422	16.534	2.270	18.093	2.520	17.461	882	-31	852

Wat is onze visie?

Iedereen functioneert zo zelfstandig mogelijk en doet zo goed mogelijk mee in de samenleving.

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: De participatie en zelfredzaamheid van onze inwoners (0-100 jaar) is groter door het verbeteren en ontschotten van ondersteuning richting zinvolle daginvulling, dagbesteding en werk	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buurtplein BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
We faciliteren en stimuleren projecten voor verbinding (arbeidsmatige) daginvulling en (betaald) werk. Denk aan: project Pauropus in de stad, samenwerking zorgaanbieders, samenwerking ondernemers en Ambachtshuis.	
We investeren in deskundigheidsbevordering, kennisdeling en samenwerking op uitvoeringsniveau (buurtcoaches, consultants, UWV).	
Onderzoek alternatieve financiering algemene voorzieningen (Stadskamer).	
Doelstelling 2: We zetten in op preventie en vroegtijdige interventies voor jeugdigen en gezinnen	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buurtplein BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Inzet van jeugd- en gezinswerkers voor de toegang tot ondersteuning gericht op jeugd en gezin.	
Uitvoering uitvoeringsagenda jeugd 2017-2018 gericht op verbindingen leggen en concrete activiteiten.	
Afspraken met scholen over aansluiting passend onderwijs en jeugdhulp.	
Afspraken met Buurtplein over prioritering activiteiten rondom preventieve thema's voor jeugd.	

Doelstelling 3: We bieden zo snel en doeltreffend mogelijk de juiste ondersteuning om de veiligheid van kinderen te borgen en kwalitatief goede opvang en ondersteuning te bieden	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buurtplein BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Nieuwe contractafspraken maken voor jeugdbescherming en jeugd-reclassering en realisatie jeugdbeschermingstafel.	
Transformatie agenda specialistische jeugdhulp samen met regiogemeenten en zorgaanbieders.	
Versteviging samenwerkingsafspraken met Veilig Thuis.	
Doelstelling 4: We vergroten de participatie en zelfredzaamheid van jongeren door een doorlopende, ontschotte ondersteuningsaanpak en een sluitende ketenaanpak	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buurtplein BV en Laborijn</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitvoering Project toeleiding zorg voor zwerfjongeren in samenwerking met Lindenhout.	
Onderzoek naar inloop crisisopvang jongeren; sluit huidige aanbod aan op noodzakelijke behoefte. Is onderdeel van de uitwerking regiovisie opvang en bescherming.	
Actieplan gericht op doorlopende ondersteuning bij wettelijke overgang 18-/18+.	
We hebben jongeren in een kwetsbare positie in beeld en volgen ze tot hun 27e jaar, waar het gaat om onderwijs, werk en daginvulling. We maken afspraken over wat nodig is, in de regio (zie ook programma 4).	
Doelstelling 5: De financiële zelfredzaamheid van inwoners is groter door een groei in uitstroom naar (betaald) werk en een vermindering van uitkeringsafhankelijkheid	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Laborijn en Buurtplein BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitvoering plan van aanpak regelarme bijstand door gemeente, Buurtplein en Laborijn.	
Activeren 500 inwoners door Buurtplein en Laborijn op basis van individuele plannen (maatwerk), inclusief statushouders.	
We werken samen met het praktijkonderwijs, speciaal onderwijs en Mbo om de Doetinchemse leerlingen vanuit school toe te leiden naar betaald werk.	
Het Bureau voor Financiële Ondersteuning (BvFO) voert beschermingsbewind uit.	

Meer inzetten op preventie bij de armoedebestrijding, onder andere vroegsignalering.	
Versterken van het meedoenarrangement door de uitvoering te regionaliseren.	
Doelstelling 6: Het ondersteuningsaanbod richting 0e en 1e lijn is vernieuwd in samenwerking met de ketenpartners	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buurtplein BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Onderzoek naar knelpunten bij de inzet lichte vormen van interventie of ondersteuning aan onze inwoners. Is nog niet gestart.	
Onderzoek naar mogelijkheden en eventuele implementatie van wijkgerichte aanpak hulp bij het huishouden. Onderzoeksrapport is eind 2018 gereed. Met de aanbieders van hulp bij het huishouden is besproken in hoeverre de zorg wijkgericht georganiseerd kan worden. Aanbieders zien onvoldoende mogelijkheden. De bevindingen worden meegenomen bij het proces voor Toekomstbestendige HH.	
Monitoren effecten nieuw beleid hulp bij het huishouden.	
Goed betrokken zijn (o.m. via verbonden partij Buurtplein BV) bij uitvoering van werkmodel geïntegreerde zorg voor ouderen (GZO 2020) van Kennisnetwerk Kwetsbare Ouderen West Achterhoek (KKOWA). GZO 2020 kent een (deel)project dat allereerst de kwetsbaarheid bij ouderen (op eerste lijn niveau) in beeld wil brengen. Om - zo nodig - vervolgens over te gaan op een geïntegreerde, preventieve en proactieve begeleiding door (huisartsen)praktijken en betrokken disciplines.	
Doelstelling 7: Sluitende ketenaanpak voor kwetsbare inwoners (denk aan dak- en thuislozen, mensen met verward gedrag en mensen met psychische problemen)	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
In kaart brengen van overlap tussen centrumtaken OGGZ en opvang en lokale taken Wmo en jeugd. Op basis van de inventarisatie stellen we een plan van aanpak op, passend binnen de visie opvang en bescherming. Plan van aanpak eind 2018 gereed.	
Duidelijke afspraken rondom ketenaanpak mensen met verward gedrag (helderheid over de processen en regievoering).	
Verslavingspreventie jeugd en volwassenen.	
Uitvoering regioplan samenwerking GGZ en werk en inkomen.	

Doelstelling 8: Laaggeletterdheid wordt (h)erkend en verminderd in onze gemeente	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitvoering taalakkoord nieuwe vindplaatsen in Doetinchem.	
Uitvoering taalakkoord Samen Doetinchem.	
Gemeente Doetinchem neemt deel aan het bondgenootschap voor geletterdheid regio Achterhoek.	
Doelstelling 9: Betere en snellere integratie en participatie van vergunninghouders in Doetinchem	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
In samenwerking met het werkgeversservicepunt het aanbod van werkgelegenheidstrajecten vergroten.	
Alle nieuwkomers krijgen een participatietraject.	
Parallel aan de inburgering inzet van taaltrajecten tegen taalachterstanden.	
Betrekken ketenpartners en vrijwilligersinitiatieven.	
Doelstelling 10: De regie van onze inwoners is verstevigd door de inzet op preventie	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buurtplein BV, GGD NOG en Laborijn</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Een meerjarig (regionaal en lokaal) preventieprogramma met daarin onder meer: - Cliënt- en inwonerparticipatie gericht op positieve gezondheid (vier niveaus van preventie - Preventiemaatregelen op gedrag van personen als op sociale en fysieke omgeving - (Gecombineerde) leefstijlinterventies (JOGG, SLIMMER...) - Samenwerking in de keten en dienstverlening in het kader van de extramuralisering (ouderen, GGZ...) - Samenwerking met de zorgverzekeraar - Mantelzorgondersteuning en waardering & contract zorgaanbieders: samenwerking met informele zorg - Borging en monitoring van een goede cliëntondersteuning.	Regionaal Lokaal

Doelstelling 11: Een meer toegankelijke en inclusieve Doetinchemse samenleving, opdat iedereen zo zelfstandig mogelijk functioneert, en zó goed mogelijk mee doet	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
De Doetinchemse Agenda Toegankelijkheid (2017-2018) uitvoeren. Door: - Onze inwoners met een beperking en/of chronische ziekte hierbij zo goed mogelijk te betrekken (meedenk-, meelees-, meedoengroepen) - In te zetten op bewustwording en gedragsverandering in onze organisatie, bij onze inwoners, en in onze samenleving - Verder gericht de genoemde maatregelen en acties op te pakken.	
Doelstelling 12: Doetinchem is Age Friendly Cultural City	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Facilitering van het programma Lang Leve Kunst en Naoberschap (onder projectleiding van de Gruitpoort in samenwerking met vele programmapartners in de regio.	
Doelstelling 13: Doetinchem is een dementievriendelijke gemeente	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Goede publieksvoorlichting en (door)verwijzing naar de juiste instanties.	
Het bevorderen van de deskundigheid rondom dementie.	
De samenwerking met (de deelnemers van) het Kennisnetwerk Kwetsbare Ouderen West-Achterhoek intensiveren.	

Wat zeggen de cijfers

Indicatoren	Bron	Doetinchem						Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2013	2014	2015	2016	2017	2018			
Gezondheidssituatie 1) (waardering burger)	Burgerpeiling 2016			7,7					7,8	7,6
% inw. tevreden over buurtbetrokkenheid 1)	Burgerpeiling 2016			66					63	67
% inw. dat overlast ervaart door personen 1)	Burgerpeiling 2016			7					6	6
Reintegratievoorzieningen per 1.000 inw. (15-65 jr.) 2)	CBS		28,1	16,2	13,7	28,4		↑	42,9	22,4
Personen met lopende re-integratievoorziening per 1.000 inw. (15-74)	CBS			9,4					onb	onb
Personen 18+ per 1.000 inw. met bijstandsuitkering 2)	CBS			34,1	35,3	37,5	35,2	□	39,6	34,3
Clienten met maatwerk-arrangement per 1.000 inw. In betreffende doelgroep 2)	CBS			55	67	70	76	↑	60	60
% kinderen in armoede tot 18 jaar 3)	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	4,24	4,73	5,19				↑	6,00	5,00
% werkloze jongeren 3)	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	1,59	1,83	2,04				↑	2,00	1,00
% jongeren met jeugdhulp (18-) 2)	CBS			10,7	11,2	11,7	12,9	↑	11,00	11,60
% jongeren met jeugdbescherming (18-) 2)	CBS			1,5	1,4	1,4	1,5	□	1,00	1,20
% jongeren met jeugdreclassering 12-23 jr. 2)	CBS			0,6	0,5	0,5	0,6	□	onb	0,40

Clientervaring Wmo 4)	Bron	2015	2016	Trend	vergelijkbare gemeenten	Gelderland
Client weet waar hij moet zijn (% eens)	clientervaringsonderzoek WMO	72	70	□	78	76
Client vindt dat hij snel geholpen is (% eens)	clientervaringsonderzoek WMO	71	63	↓	76	73
Client vindt dat samen een oplossing is gezocht (% eens)	clientervaringsonderzoek WMO	69	70	□	80	78
De ondersteuning sluit aan op de hulpvraag (% eens)	clientervaringsonderzoek WMO	74	76	□	86	82
Clientervaring jongeren 4) Respons ouders (0-18), jongeren (12-23)					Referentiegroep 5)	
Client weet waar hij moet zijn (% eens)	Clientervaringsonderzoek Jeugd	75	65	↓	73	5)
Client vindt dat hij snel geholpen is (% eens)	Clientervaringsonderzoek Jeugd	57	62	↑	76	5)
Client vindt dat samen een oplossing is gezocht (% eens)	Clientervaringsonderzoek Jeugd	79	86	↑	87	5)
Client voelt zich serieus genomen (% eens)	Clientervaringsonderzoek Jeugd	80	94	↑	87	5)
Client heeft door de hulp meer vertrouwen in de toekomst	Clientervaringsonderzoek Jeugd	69	80	↑	73	5)

- 1) De waarde komt uit de "Burgerpeiling" Deze is in 2016 gehouden. Uitgangspunt is om de peiling eens in de twee jaar uit te voeren. I.v.m. de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is besloten om dit pas weer in 2019 te herhalen. We willen immers weten wat de inwoners van het nieuwe beleid vinden. Een trend is dus ook niet waar te nemen.
- 2) Betreffen indicatoren uit de Monitor Sociaal Domein gestart in 2015
- 3) Deze verplichte indicator komt uit het rapport "kinderen in tel" (JVI), gepresenteerd in 2016 met waardes uit voorgaande jaren Nadien is dit onderzoek (nog) niet herhaald.
- 4) De cliëntervaringsonderzoeken Wmo en jeugd zijn gestart in 2016 met een 0-meting
- 5) De cliëntervaringsonderzoeken jeugd worden niet centraal geregistreerd. De vergelijking is gemaakt met gemeenten die ook aan het onderzoek hebben meegedaan.

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen werken we ook samen met: Buurtplein, Laborijn, UWV, werkgevers, Werkgeversservicepunt Achterhoek, onderwijs, Achterhoekse gemeenten, Stadskamer, Pauropus, GGD, zorgaanbieders Wmo, Jeugd en OGGZ, zorgverzekeraars, bondgenoten bondgenootschap voor geletterdheid regio Achterhoek, VluchtelingenWerk, Bibliotheek West-Achterhoek, Gruitpoort, Gelderse Sportfederatie, Zozijn, DZC '68, Graafschap College en maatschappelijke organisaties (Present, Amo, Ontmoet in chem, Welkom in Doetinchem), vrijwilligersorganisaties, VIT hulp bij mantelzorg, Sociale Raad, Veilig Thuis, de Universiteit van Wageningen en natuurlijk onze inwoners.

Wat waren de financiële resultaten?

6 Sociaal domein										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	149	4.938	532	6.821	764	6.642	412	56	468
6.2	Wijkteams	0	7.539	0	9.499	0	9.918	-418	0	-418
6.3	Inkomensregelingen	16.727	23.233	18.870	24.905	19.857	25.723	169	0	169
6.4	Begeleide participatie	0	8.315	0	8.451	0	8.609	-158	0	-158
6.5	Arbeidsparticipatie	0	1.232	0	1.940	967	3.302	-396	0	-396
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	1.630	0	1.629	20	1.984	-335	0	-335
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.340	10.495	1.340	10.873	841	11.970	-1.595	0	-1.595
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	575	11.792	575	12.138	0	15.882	-4.319	0	-4.319
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1.517	35.134	1.899	36.495	2.233	32.964	3.865	0	3.865
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	1.614	0	1.634	80	3.015	-1.302	0	-1.302
7.1	Volksgezondheid	0	1.831	0	1.831	30	1.863	-2	0	-2
Totalen van dit programma		20.308	107.753	23.216	116.217	24.793	121.872	-4.079	56	-4.023

Wat is onze visie?

Duurzame samenleving, gericht op het verbinden van de samenleving op deze brede opgave. Daarbij ligt er een focus op de energietransitie opgave: een duurzame energievoorziening die betrouwbaar, betaalbaar en robuust is voor Doetinchemse samenleving.

- Doelstellingen
- Betrokken samenleving op realisatie van en duurzaam Doetinchem.
 - Energiebesparing in de gebouwde omgeving (woningen, bedrijven, kantoren en gemeentelijk vastgoed.
 - Energie-opwekking binnen Doetinchem
 - Sluitende keten grondstoffenbeleid
 - Afvalscheidingspercentage van 70% in 2019

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Betrokken samenleving op realisatie van een duurzaam Doetinchem	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Structurele (bewustwording)campagne Doetinchem Natuurlijk duurzaam/Goedemorgen Doetinchem	
Doorontwikkeling interactief platform Goedemorgen Doetinchem	
Uitbouwen energiedialoog Doetinchem 2030	
Ondersteunen van initiatieven uit de samenleving (inwoners, bedrijven, overige organisaties) gericht op verduurzaming van Doetinchem	
Doelstelling 2: Energiebesparing in de gebouwde omgeving (woningen, bedrijven/ kantoren, gemeentelijk vastgoed)	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV, Omgevingsdienst Achterhoek (ODA), en de Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM)</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Inzet stimuleringsinstrumenten (dzh-lening particuliere woningeigenaren, verenigingen, MKB-check up, etc.)	
Inzet VerduurSaam Energieloket – in samenwerking met AGEM	
Structurele besparingscampagne voor inwoners, inclusief stimulering zon op dak	

Handhaving verduurzamingsopgave vanuit wet milieubeheer bedrijven - in samenwerking met ODA	
Uitvoeringsprogramma verduurzaming gemeentelijk vastgoed (11 objecten)	
Doelstelling 3: Energie opwekking binnen Doetinchem	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Ruimtelijk toetsingskader ontwikkelen voor inpassing van vormen van duurzame energie opwekking in Doetinchem	
Inzet stimuleringsinstrumenten voor initiatiefnemers duurzame energie opwekking (duurzaamheidsfonds)	
Uitvoeringsprogramma duurzame energie opwekking bij gemeentelijk vastgoed	
Aanpak grootschalige uitrol zon op grootschalige (bedrijfs)daken Doetinchem	
Aanpak bestaande woningvoorraad 'van gas los'	
Doelstelling 4: Sluitende keten grondstoffenbeleid	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Uitwerking 10% circulair inkopen in samenwerking met regio gemeenten	
Inkoopbeleidsplan (circulair inkopen)	
Doelstelling 5: Afvalscheidingspercentage van 70% in 2019	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Maatregelen uitvoeren grondstoffenplan	
Brengpunt tuinafval in Gaanderen	
Inzetten en uitbreiden afvalcoach	
Evt. maatregelen die voortvloeien uit het bewonersonderzoek: Duurdere restafvalcontainer, evt. vaker PMD inzamelen	

Wat zeggen de cijfers

Indicatoren	Bron	Doetinchem					Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2013	2014	2015	2016	2017			
Huishoudelijk restafval in kg per inwoner ¹⁾	CBS	236	233	n.b.	164	167	□	147	130
% hernieuwbare elektriciteit ²⁾	Rijkswaterstaat	0,5	0,8	1,1	1,7	2,5	↑	4,3	7,7

- 1) Waarde gD 2015 ontbreekt (registratieprobleem). Gegevens over 2018 zijn nog niet verwerkt door CBS
- 2) Bron is klimaatmonitor van Rijkswaterstaat, Gegevens over 2018 zijn nog niet ingevoerd.

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen als Buha BV en de ODA werken we ook samen met: Achterhoekse Groene Energiemaatschappij (AGEM), Omgevingsdienst Achterhoek (ODA), Buha, regiogemeenten Achterhoek, verduurSaam Energieloket, Liander, Waterschap Rijn en IJssel, bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties als scholen, IIME, IG&D-cie DUID, BieB-Doetinchem, etc.

Wat waren de financiële resultaten?

7 Duurzaamheid en milieu									
bedragen x € 1000,=									
	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
7.2 Riolering	5.606	4.228	5.606	4.227	5.643	4.264	0	0	0
7.3 Afval	5.959	4.719	5.959	4.719	6.103	4.858	4	0	4
7.4 Milieubeheer	0	1.309	15	1.548	51	1.431	153	0	153
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	47	22	47	39	49	36	4	0	4
Totalen van dit programma	11.612	10.277	11.627	10.532	11.846	10.590	161	0	161

Wat is onze visie?

De juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep

Wat zijn de doelstellingen en wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Kwantitatief het stuur in handen	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Bestemmingsplannen aanpassen: doorgaan met creëren van voorzienbaarheid voor nieuwe en bestaande initiatieven	
Handhaven van termijnen bij vergunningen	
Afspraken met Sité en andere corporaties over 400 sociale woningen	
Doelstelling 2: Verbeteren kwaliteit van de woningvoorraad (bestaand en nieuw)	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: geen</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Woningvoorraad energetisch verbeteren en levensloopbestendig maken (huur en koop)	
Ontwikkelen aanpak bestaande woningvoorraad i.s.m. de regio Achterhoek	
Stimuleren nieuwe woonvormen	
Doelstelling 3: Verbeteren kwaliteit van de woonomgeving	
<i>Verbonden partij(en) die bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling: Buha BV</i>	
Wat hebben we bereikt?	resultaat
Aanpak stimuleringsgebieden transformatie en doorontwikkeling, waaronder projecten centrumomgeving (De Veentjes en Terborgseweg)	
Integrale benadering voor wijk- en buurtontwikkeling bij renovatieprojecten in noordelijke wijken en elders	
Vergroening / aanleggen groene verbindingen	

Uitvoeringsprogramma 'Samenwerken in Doetinchem'	
Slingeland ziekenhuis	
Omgevingswet	

Wat zeggen de cijfers

Indicatoren	Bron	Doetinchem						Trend	Vergelijkbare gemeenten	Gelderland
		2013	2014	2015	2016	2017	2018			
Waardering buurt als leefomgeving ¹⁾	Burgerpeiling 2016				8				8	8
Percentage inw. dat zich veilig voelt ¹⁾	Burgerpeiling 2016				90				89	89
Waardering inw. over samenwerking gemeente ¹⁾	Burgerpeiling 2016				6,2				6,1	6,1
Waardering verbondenheid buurt ¹⁾	Burgerpeiling 2016				7,5				7,4	7,4
Gem. WOZ-waarde woningen x € 1000	CBS	209	194	184	186	189	194	↑	203	232
Nieuwbouw per 1000 woningen ²⁾	ABF	5,5	11,3	7,4	11,3			↑	7,5	9
Demografische druk	CBS	69,1	70,3	71,3	72,3	73,2	74,1	↑	57,8	73,1
Woonlasten in euro's eenpersoonshuishouden	COELO		639	646	649	650	653	↑	619	630
Woonlasten in euro's meerpersoonshuishouden	COELO		682	691	694	694	696	↑	666	733
Inwoneraantal op 1 jan.	CBS	56.414	56.344	56.484	56.827	57.086	57.382	↑	53.215	2060103
mutatie inwoneraantal			-70	140	343	259	296	↑	283	
Woningvoorraad 1 jan.	BAG	24.523	24.848	25.039	25.180	25.477	25.628	↑	23.968	893.917
Toename woningvoorraad			325	191	141	297	151	↓	201	
Leegstand ³⁾										
% van aantal panden op 1-1										
Detailhandel	gemeentelijke leegstandsmonitor			14	14	18	17	□		
Horeca	gemeentelijke leegstandsmonitor			8	11	10	12	↓		
Kantoren	gemeentelijke leegstandsmonitor			30	32	36	34	↑		
Bedrijven	gemeentelijke leegstandsmonitor			16	13	16	15	□		

- 1) De waarde komt uit de "Burgerpeiling" Deze is in 2016 gehouden. Uitgangspunt is om de peiling eens in de twee jaar uit te voeren. I.v.m. de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is besloten om dit pas weer in 2019 te herhalen. We willen immers weten wat de inwoners van het nieuwe beleid vinden. Een trend is dus ook niet waar te nemen.
- 2) Gegevens over 2017 en 2018 zijn nog niet verwerkt door het CBS.
- 3) Het betreffen hier waardes uit de gemeentelijke leegstandsmonitor. Deze zijn gebaseerd op uitgangspunten die niet direct vergelijkbaar zijn met de landelijke monitor leegstand CBS. Er is dan ook geen vergelijking met andere gemeenten of provincie op basis van deze waarden.

Met wie werken we samen?

Naast de verbonden partijen werken we ook samen met: Provincie Gelderland (o.a. voor subsidie), Regio Achterhoek, Ministerie van Infrastructuur en Milieu (stedelijke kavelruil), Sité en andere woningcorporaties, Siverder, Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn), Liander, VerduurSaam Energieloket, Markenheem en andere zorgorganisaties, sociale raad, dorpsraden, ouderenbonden, vastgoedeigenaren, winkeliers, ontwikkelaars, Kadaster, diverse adviesbureaus, kunstenaarsvereniging het WEB, individuele burgers.

Wat waren de financiële resultaten?

8 Wonen en woonomgeving										
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
8.1	Ruimtelijke ordening	117	1.358	117	1.355	448	1.607	79	256	335
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.203	6.431	7.305	8.638	9.920	8.122	3.131	425	3.556
8.3	Wonen en bouwen	1.856	2.015	2.868	3.640	4.190	4.850	112	72	184
Totalen van dit programma		8.176	9.804	10.290	13.634	14.558	14.579	3.322	753	4.075

The background is an abstract composition of geometric shapes. In the top-left, there is a purple triangle. To its right is a yellow triangle. Below the purple triangle is a green triangle. To the right of the green triangle is a blue triangle. A large red triangle is positioned in the center, overlapping the green and blue triangles. The bottom-right portion of the image is a large, solid orange area.

Hoofdstuk 2

Paragrafen

Inleiding

Deze paragraaf bevat informatie over de gemeentelijke belastingen. De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in drie typen: de algemene belastingen, de bestemmingsheffingen en retributies. Na de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn dit de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente.

De inwoners van de gemeente krijgen jaarlijks een aanslag gemeentelijke belastingen. Voor de beoordeling van de lastendruk zijn de tarieven dan ook van groot belang. Naast volumeontwikkelingen is uitgegaan van een indexering van de tarieven voor 2018 met 1,4 % voor loon- en prijsontwikkelingen. Dit is in overeenstemming met het percentage BBP (Bruto Binnenlands Product) uit de meicirculaire gemeentefonds 2017. De bestemmingsheffingen en de retributies mogen niet meer dan kostendekkend zijn.

We kennen een gesloten belastingstelsel. Dit betekent dat de gemeente een belasting alleen kan heffen als de wet daar de bevoegdheid toe geeft. Het beleid betreffende de gemeentelijke belastingen is opgenomen in de volgende beleidsdocumenten:

- Landelijke wet- en regelgeving (alle belastingen);
- Belastingverordeningen, raadsbesluit van 21 december 2017 en voorgaande jaren (alle belastingen);
- Coalitieprogramma 2014 – 2018 “Agenda van de toekomst” (alle belastingen);
- Grondstoffenplan 2015 – 2019, raadsbesluit van 9 juli 2015 (afvalstoffenheffing en reinigingsrechten);
- Gemeentelijk rioleringsplan 2016 – 2020, raadsbesluit van 14 april 2016 (rioolheffing);
- Financiële verordening gemeente Doetinchem 2017, raadsbesluit 8 juni 2017 (toerekening overheadkosten);
- Parkeervisie 2017 – 2020, raadsbesluit 8 juni 2017 (parkeerbelastingen);
- Beleidsplan armoedebelief 2018 – 2022, raadsbesluit 8 juni 2017 (kijtschelding afvalstoffenheffing en rioolheffing);
- Voorjaarsnota 2017, raadsbesluit van 8 juni 2017 (alle belastingen).

De samenhang van het beleid met betrekking tot de gemeentelijke belastingen wordt geborgd in de bovengenoemde documenten.

Vorming voorziening/reserve

Om een gelijkmatige ontwikkeling van tarieven te bewerkstelligen worden overschotten en tekorten zo nodig verrekend met een voorziening. Dit is het geval bij de voorziening afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Daarnaast worden afgekochte betaalverplichtingen voor lijkbezorgingsrechten gestort in de voorziening afkoopsommen lijkbezorgingsrechten. Hieruit wordt jaarlijks een bedrag onttrokken ter dekking van onderhoudskosten. De voorziening is overgedragen aan de verbonden partij Buha BV. Hiermee is ook de verplichting tot het onderhoud van de begraafplaatsen overgedragen.

Hieronder wordt per type en soort belasting toegelicht hoe dit beleid is verwerkt. Daarnaast hebben we inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit hebben we alleen gedaan voor de tarieven van belastingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn.

Algemene belastingen

De opbrengsten van de algemene belastingen komen ten goede aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet gelabeld zijn maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet. De onroerendezaakbelastingen, hondenbelasting, parkeerbelastingen, precariobelasting en de reclamebelasting behoren tot deze categorie.

Onroerendezaakbelastingen

Onder de naam onroerendezaakbelastingen (verder OZB) worden een gebruikers- en een eigenarenbelasting geheven. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. Op basis van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) wordt ieder jaar van elk object de waarde vastgesteld. De waarde vormt de grondslag voor de berekening van de OZB aanslagen. Ontwikkelingen in de waarde als gevolg van de jaarlijkse herwaardering worden gecompenseerd via het tarief. Eigenaren van woningen in de gemeente Doetinchem hebben in 2018 gemiddeld 1,4 % meer OZB betaald.

Hondenbelasting

De tarieven van de hondenbelasting zijn voor 2018 verhoogd met 1,4 %. Net als andere jaren kennen we een oplopend tarief per hond. Het tarief voor de eerste hond is € 24,36 en voor een volgende hond is het tarief telkens € 12,18 hoger dan de vorige. Dit doen we om te voorkomen dat burgers onbeperkt honden gaan houden.

Parkeerbelastingen

Tijdens de behandeling van de Parkeervisie 2017 – 2020 is besloten om de huidige tariefstructuur te handhaven. Dit betekent dat de binnenstad verdeeld blijft in vier tariefzones (€ 1,20, € 1,50, € 1,80 en € 2,40 per uur). Daarnaast kunnen bezoekers van de binnenstad op een aantal plaatsen voor € 4, een hele dag parkeren. Als gevolg van de Parkeervisie zijn de tarieven van de parkeerbelastingen 2018 niet verhoogd.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het in gebruik nemen van gemeentegrond, zoals het inrichten van een terras of het innemen van een standplaats. Het gebruik van gemeentegrond is gekoppeld aan een vergunning en gebaseerd op het standplaatsenbeleid 2012. De tarieven voor 2018 zijn verhoogd met de algemene prijsverhoging van 1,4 %.

Reclamebelasting

Reclamebelasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemers in vijf afgebakende gebieden. Het gaat om de binnenstad en de bedrijventerreinen De Huet, Keppelseweg, Verhuelsweide en Akkermansweide. De opbrengst van de reclamebelasting wordt, na aftrek van de heffingskosten, uitgekeerd aan de ondernemersfondsen van de desbetreffende gebieden. Hieruit worden activiteiten betaald om de binnenstad en de bedrijventerreinen economisch aantrekkelijk te houden. De tarieven voor 2018 zijn geïndexeerd met de algemene prijsverhoging van 1,4 %.

Bestemmingsheffingen

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en de rioolheffing.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Afvalstoffenheffing wordt geheven voor het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen. Inwoners krijgen hiervoor een standaard set van vier rolemmers. Bewoners kunnen ook extra rolemmers aanvragen. Voor het gebruik van extra rolemmers moet wel betaald worden.

Reinigingsrechten worden betaald voor het ophalen van bedrijfsafval. De kosten van de afvalinzameling worden gedekt door de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten. Dit gebeurt op basis van 100% kostendekkendheid. Omdat een alleenwonende minder afval produceert dan een gezin hanteren we verschillende tarieven voor de afvalstoffenheffing. We kennen daarom een tarief voor een éénpersoonshuishouden en een tarief voor een meerpersoonshuishouden. Het inzamelen en verwerken van afval, wordt door Buha bv uitgevoerd.

Gelet op de inkoopafspraken met Buha bv en de omvang van de voorziening afvalstoffenheffing, was het mogelijk om de tarieven in 2018 met 2,5 % naar beneden bij te stellen. In onderstaande overzicht is te zien dat er een onttrekking heeft plaatsgevonden uit de voorziening afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing			
<i>Taakveld</i>	<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>
7.3 Afval	4.744.000	Opbrengsten belastingen	5.536.000
BTW	786.000	Overige opbrengsten	87.000
6.3 Kwijtschelding	417.000	Bijdrage vanuit voorziening	324.000
Totaal	5.947.000		5.947.000
		Dekking	100%

Reinigingsrechten			
<i>Taakveld</i>	<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>
7.3 Afval	114.000	Opbrengst belastingen	138.000
BTW	24.000	Overige opbrengsten	
Totaal	138.000		138.000

Rioolheffing

De gemeente kan uit de rioolheffing naast de zorg voor het riool ook voorzieningen bekostigen die het mogelijk maken in te spelen op de zorg voor het hemel- en grondwater binnen de gemeente. Op 14 april 2016 is het Gemeentelijk Rioleringsplan Doetinchem 2016 – 2020 vastgesteld. Hierin is bepaald dat het tarief, naast de algemene prijsverhoging, extra moet stijgen de komende jaren. Dit doen we om nu en in de toekomst 100% kostendekkend te werken. Het beheer en onderhoud van de riolering wordt eveneens uitgevoerd en ingekocht bij Buha bv.

Met het vernieuwde Besluit begroting en verantwoording (BBV) is het vanaf de begroting 2018 verplicht om de omslagrente toe te rekenen aan onze taakvelden. Uitzondering hierop zijn de projectfinancieringen en de grondexploitatie (GREX). Voor nadere info wordt u verwezen naar de paragraaf financiering. Voor de investering riolering hanteren we een ander rentepercentage dan onze omslagrentepercentage. Dit wordt gedaan, gelet op de lange looptijden met een langdurige financiering.

Deze vergoeding is voor 2018 berekend op 4,00% en is gebaseerd op het historisch gemiddeld rentetarief voor leningen met een looptijd van 20 jaar. Ten opzichte van 2017 is dit een daling van 0,25%.

Omdat de rente daalt en we voldoende voorziening hebben, was het niet nodig de voorgenomen tariefsverhoging door te voeren. Het tarief steeg enkel met de algemene prijsverhoging van 1,4% ten opzichte van 2017. We hanteren als tarief een vast bedrag per object, om de administratieve lasten zo laag mogelijk te houden.

Rioolheffing			
<i>Taakveld</i>	<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>
7.2 Riolering	4.004.000	Opbrengst belastingen	5.630.000
BTW	541.000	Opbrengst divers	11.000
Rente	431.000		
6.3 Kwijtschelding	418.000		
Bijdrage aan voorziening	247.000		
Totaal	5.641.000		5.641.000
		Dekking	100%

In bovenstaande tabel is te zien dat in 2018 een bijdrage is gedaan aan de voorziening. Deze bijdrage komt tot stand, doordat er een voordeel is geweest in de kapitaallasten. Oorzaak hiervan is dat een aantal voorgenomen investeringen is uitgesteld.

Retributies

Retributies worden geheven als de gemeente een specifieke dienst verleent. De leges vormen met de lijkbezorgingsrechten en het marktgeld de belangrijkste retributies in de gemeente Doetinchem.

Lijkbezorgingrechten

Buha bv voert vanaf 2017 zowel het beheer als ook de exploitatie uit van de begraafplaatsen. In de samenwerkingsovereenkomst zijn afspraken vastgelegd over de kwaliteit van het beheer en onderhoud en de tariefstelling. Uitgangspunt is dat de tarieven maximaal mogen stijgen met de loon- en prijs ontwikkeling zoals die in de gemeentelijke begroting wordt gehanteerd.

Marktgeld

Ondernemers die een standplaats op de markt innemen moeten hiervoor marktgeld betalen. Uit onderstaande tabel blijkt dat de kostendekking 100% is. In overleg met de marktcommissie is hiertoe besloten. De tarieven blijven daardoor marktconform en in overeenstemming met de tarieven uit regiogemeenten.

Marktgeld			
<i>Taakveld</i>	<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>
3.3 Warenmarkt	130.000	Opbrengst belastingen	144.000
0.4 Overhead	14.000		
Totaal	144.000		
		Dekking	98%

Leges

De leges zijn belastingen die de gemeente kan heffen voor het verstrekken van diensten. Uitgangspunt bij het vaststellen van de legestarieven is 100% kostendekkendheid. Er mag geen winst worden gemaakt. Kruissubsidiëring in de legesverordening is wel toegestaan. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Voor bouwwerken met een lage bouwsom brengen we bijvoorbeeld een tarief in rekening dat niet kostendekkend is. Dit compenseren we met een overdekking bij de grote projecten met een hoge bouwsom.

Uit de hieronder ingevoegde tabel blijkt de kostendekkendheid op realisatiebasis.

Titel hfd stuk	Onderwerp	Taakveld	Aan leges toe te rekenen lasten	Overhead	Lasten totaal	Baten	Dekking
Titel 1	Algemene dienstverlening						
1	Burgerlijke stand	0.2 Burgerzaken	94.000	20.000	114.000	94.000	82%
2	Reisdocument	0.2 Burgerzaken	580.000	102.000	682.000	593.000	87%
3	Rijbewijzen	0.2 Burgerzaken	208.000	40.000	248.000	293.000	118%
4	Verstrekkings uit basisregistratie personen	0.2 Burgerzaken	66.000	4.000	70.000	69.000	99%
5	Verstrekkings uit het kiezers- register	0.2 Burgerzaken	0	0	0	0	100%
6	Verstrekkings op grond van Wet bescherming persoons- gegevens		0	0	0	0	100%
7	Bestuurs-stukken	0.4 Overhead	0	0	0	0	100%
8	Vastgoedinformatie	0.2 Burgerzaken	0	0	0	0	0%
t/m 19	Diversen	2.2 Parkeren	18.000	3.000	21.000	21.000	100%
	<i>Subtotaal</i>		<i>966.000</i>	<i>168.000</i>	<i>1.135.000</i>	<i>1.069.000</i>	<i>94%</i>
Titel 2	Omgevings- vergunning	8.3 Wonen en bouwen	<i>1.218.000</i>	<i>574.000</i>	<i>1.792.000</i>	<i>1.936.000</i>	<i>108%</i>
Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn	1.2 Openbare orde en veiligheid	43.000	16.000	59.000	54.000	92%
	Totaal		<i>2.227.000</i>	<i>758.000</i>	<i>2.986.000</i>	<i>3.059.000</i>	<i>102%</i>

Overzicht tarieven

De belangrijkste tarieven voor 2018 waren:

Belastingsoort of heffing	tarief 2018
<i>OZB voor woningen:</i>	
- tarief eigenaar per WOZ-waarde	0,1298%*
<i>OZB voor niet-woningen:</i>	
- tarief eigenaar per WOZ-waarde	0,2373%*
- tarief gebruiker per WOZ-waarde	0,2296%*
<i>Afvalstoffenheffing:</i>	
- éénpersoonshuishouden	€ 191,16
- meerpersoonshuishouden	€ 234,00
- extra emmer groen voor gft-afval	€ 47,52
- extra emmer grijs voor restafval	€ 109,32
- extra emmer blauw voor papier	€ 28,56
- extra emmer oranje voor plasticafval	€ 28,56
<i>Rioolheffing:</i>	
- per object	€ 209,88
<i>Hondenbelasting:</i>	
- 1 hond	€ 24,36
- 2 honden	€ 60,96

Lokale lastendruk

Onderstaand overzicht geeft de berekende belastingdruk voor Doetinchem in 2018. Het gaat hierbij om de onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing, de zogenaamde gemeentelijke woonlasten. De volgende uitgangspunten golden bij de berekening van de belastingdruk van 2018:

- gemiddelde woningwaarde van € 193.000;
- één- en meerpersoonshuishoudens.

De belastingdruk voor een bewoner die ook eigenaar is ziet er in 2018 als volgt uit:

Jaar	Soort huishouden	OZB	Afval	Riool	Totaal
2018	Eenpersoonshuishouden	250,51	191,16	209,88	651,55
2018	Meerpersoonshuishouden	250,51	234,00	209,88	694,39

Het kwijtscheldingsbeleid

In de belastingverordeningen is geregeld dat kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen verleend kan worden voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB. Kwijtschelding wordt verleend op basis van de rijksnormen. De kwijtscheldingsnorm is 100% van de bijstandsnorm. We hebben dit vastgelegd in het beleidsplan armoedebeleid 2018 - 2022.

In onderstaand overzicht wordt inzicht gegeven in de begrote en benutting van de kwijtscheldingsbudgetten.

Soort kwijtschelding	Begroting 2018	Rekening 2018
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	436.000	417.000
Kwijtschelding rioolheffing	406.000	418.000
Kwijtschelding OZB	0	4.000

Hierbij wordt rekening gehouden met kwijtschelding als gevolg een aanpassing van de momenteel geldende vermogenstoets en de mogelijkheid tot kwijtschelding voor zzp'ers. De kosten voor kwijtschelding worden gedekt door een opslag op de tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing.

De opbrengsten van de gemeentelijke belastingen

Het beleid ten aanzien van de gemeentelijke belastingen leidt tot onderstaande belastingopbrengsten voor 2018. De gerealiseerde belastingopbrengsten hebben we vergeleken met de begrote opbrengsten.

Belastingsoort	Begroting 2018	Rekening 2018
OZB		
- Eigenaar woningen	6.552.000	6.578.000
niet-woningen	2.847.000	2.853.000
- Gebruiker niet-woningen	2.321.000	2.377.000
Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	5.741.000	5.674.000
Rioolheffing	5.604.000	5.630.000
Hondenbelasting	116.000	131.000
Parkeerbelastingen	3.284.000	3.162.000
Precariobelasting	127.000	88.000
Reclamebelasting	338.000	357.000
Marktgeld	145.000	144.000
Leges		
- Algemene dienstverlening	942.000	1.069.000
- Omgevingsvergunning	1.593.000	1.936.000
- Dienstverlening vallend onder Europese richtlijn	142.000	54.000

In deze paragraaf wordt uw raad geïnformeerd over de (verdere) doorontwikkeling van ons risicomanagement door middel van risicogestuurd werken. Daarnaast gaan we in op ons weerstandsvermogen en kijken we naar de financiële kengetallen.

Doorontwikkeling risicomanagement door middel van risicogestuurd werken

Bij de begroting 2018 hebben we het risicogestuurd werken vertaald door in de programma's duidelijke doelen te formuleren. Vervolgens zijn de activiteiten beschreven om die doelen te bereiken. Ook de kansen en risico's die van invloed zijn op de doelen en activiteiten hebben een specifieke plek gekregen. Daarmee hebben we invulling gegeven aan de eerste twee processtappen van risicogestuurd werken.

- 1 Doelen vaststellen: welke concrete resultaten willen we bereiken op welke termijn?
- 2 Risico analyse: breng de risico's en kansen met invloed op de doelen in kaart.

Het resultaat hiervan is dat we doelen scherper formuleren en de daarmee verbonden activiteiten. Daarmee vergroten we het resultaatgericht sturen en werken. Bovendien brengen we de belangrijkste kansen en risico's in beeld. Die zijn beschreven bij de programma's. Voor een aantal risico's zijn de financiële gevolgen in beeld gebracht. Die hebben we vervolgens vergeleken met onze weerstandscapaciteit om zo het weerstandsvermogen te bepalen.

Om de doelen en activiteiten in de loop van het jaar beter te kunnen monitoren is steviger ingezet op het dashboard. In de bestuurlijke monitor werd de informatie van de diverse projecten en activiteiten opgenomen over het resultaat, de planning en de financiële middelen. Uw raad werd hierover geïnformeerd in de bestuurlijke monitor in de raadsvergadering van 1 november 2018.

Ratio van het weerstandsvermogen

Uw raad heeft bij de vaststelling van de begroting 2018 bepaald dat bij de ratio van het weerstandsvermogen de ondernorm 0,8 en de bovennorm 1,2 bedraagt. Deze werkwijze geeft meer ruimte voor een open gesprek over onze doelen in relatie tot onze financiële positie. Ons weerstandsvermogen is toereikend als deze een ratio van minimaal 0,8 heeft. Daarbij gaan we voorzichtigheidshalve uit van een benodigde weerstandscapaciteit voor alle gekwantificeerde financiële risico's.

We hebben gemerkt dat het kwantificeren van risico's kan leiden tot uitvoerige discussies over de onderbouwing ervan. Dat gold in het verlengde ook van de ratio van het weerstandsvermogen. Risico's doen zich nooit allemaal tegelijk voor. Beneden de ondernorm dienen maatregelen te worden genomen om de weerstandscapaciteit aan te vullen en/of de risico's te beperken. Boven de norm geeft het ruimte om de weerstandscapaciteit in te zetten voor andere doeleinden. Bij de afwegingen hierover worden ook de solvabiliteit en de schuldpositie betrokken. Het is belangrijk dat uw raad en het college voortdurend het open gesprek voeren over het weerstandsvermogen. Immers, een incidentele uitschieter buiten de onder- of bovennorm hoeft niet direct te leiden tot maatregelen of geeft bestedingsruimte. Het gaat om de tendens van het weerstandsvermogen in relatie tot een gezonde financiële positie op de langere termijn.

Spelregels voor het weerstandsvermogen en voor bestemmingsreserves

De spelregels (raadsbesluit 2017-75) die gelden voor ons als gemeentelijke organisatie hebben we ook van toepassing verklaard op onze gemeentelijke BV's, NV en de gesubsidieerde contractinstellingen. Zo zorgen we voor eenduidige spelregels voor alle instellingen waarover we zeggenschap hebben. Daarbij hanteren we de regel: wat werkzaam en redelijk is voor ons kan ook gelden voor de partijen met wie we samenwerken. Het college heeft deze spelregels geëffectueerd door deze na afloop van het lopende contract op te nemen in het nieuwe contract met de gemeentelijke BV, NV en gesubsidieerde contractinstelling of deze van toepassing te verklaren bij de eerstvolgende begroting van de instelling.

Risico's en kansen in 2018: wat werd verwacht en wat is er gebeurd?

In de jaarstukken evalueren we in hoeverre verwachte risico's zich hebben gemanifesteerd en welke onverwachte risico's realiteit zijn geworden. Dat verantwoorden we in het betreffende programma, de paragraaf en/of bij de analyse van het rekeningresultaat 2018. We beperken ons tot de gebeurtenissen met de grootste impact.

- Grondexploitatie: zie paragraaf 7 (Grondbeleid), de analyse van het rekeningresultaat en het Meerjaren Perspectief Ontwikkellocaties (MPO) 2019. Het MPO wordt gelijktijdig met de jaartukken 2018 aan uw raad voorgelegd.
- Sociaal domein: zie programma 6 (Sociaal domein) en de analyse van het rekeningresultaat. Via de Taskforce beheersing financiën sociaal domein wordt gestuurd op deelprojecten, waaronder: aansluiting uitvoering & beleid, sturing op inkoop en het verhogen kostenbewustzijn. Uw raad wordt periodiek (eens per kwartaal) geïnformeerd over de voortgang van de Taskforce (raadsmededeling 2018-100).
- Gesubsidieerde instellingen: de bijdrage aan de Regio Achterhoek is verhoogd (raadsbesluit 2018-32) en de gemeente is lid geworden van de Euregio Rijn-Waal (raadsbesluit 2018-47).
- Garanties en leningen: zie de matrix in de bijlage hieronder.
- Loonsom: Het college heeft een voorgenomen besluit genomen over het structureel oplossen van de loonsomoverschrijding. De organisatie levert over de volle breedte onbenutte vacatureruimte in. Met andere woorden: we gaan het doen met de mensen/fte-ruimte die we hebben. Door bovenop deze keuze ook werkprocessen te optimaliseren, kunnen we de loonsomoverschrijding structureel oplossen.
- Omgevingsvergunningen: zie paragraaf 1 (Lokale heffingen) en de analyse van het rekeningresultaat.

Financiële kengetallen

Sinds enkele jaren nemen we in de begroting en de jaarstukken een vijftal financiële kengetallen op in deze paragraaf. Hier lichten wij ze toe. Deze vijf kengetallen zijn vastgesteld in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De berekeningswijze is vastgelegd in een ministeriële regeling. Omdat de rente en schulden van verstrekte leningen en grondvoorraden niet drukken op onze begroting hebben we aan de verplichte kengetallen toegevoegd het kengetal netto schuldquote gecorrigeerd met verstrekte leningen en de solvabiliteitsratio exclusief verstrekte leningen en grondvoorraden.

Hieronder leest u een overzicht van de financiële kengetallen. Vervolgens geven we een toelichting bij ieder kengetal.

Financiële kengetallen	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Netto schuldquote	84%	107%	83%
Netto schuldquote gecorrigeerd met alle verstrekte leningen	77%	93%	77%
Solvabiliteitsratio	18%	17%	18%
Solvabiliteitsratio excl leningen en grondvoorraden	23%	22%	22%
Kengetal grondexploitatie	19%	28%	18%
Structurele exploitatieruimte	1,7%	0,5%	0,0%
Belastingcapaciteit: woonlasten als % van landelijk gemiddelde	97%	97%	97%

Toelichting op financiële kengetallen

Vijf kengetallen zijn vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV); hun berekeningswijze is vastgelegd in een ministeriële regeling.

Twee belangrijke factoren nuanceren het beeld. Ten eerste kan een grote portefeuille uitgeleende gelden aan derden en aan verbonden partijen het beeld vertekenen. Ten tweede kunnen grote voorraden bouwgrond (inclusief bouwgrond in exploitatie) het beeld vertekenen. Bij de uitgeleende gelden wordt de rente doorberekend. Met de ontvangen aflossing van het uitge-

leende geld wordt onze schuld afgelost. Bij de voorraden bouwgrond wordt onder normale condities de rente van de financiering voor de aankoop bijgeschreven bij de voorraad. De rente drukt zodoende niet op de exploitatie. Bij de verkoop van de kavels worden de rentekosten van deze schulden goed gemaakt. Ook wordt met de verkoopopbrengst de leningen afgelost.

Netto schuldquote

Bij de netto schuldquote worden alle schulden, verminderd met geldelijk bezit, afgezet tegen alle inkomsten. De omvang van de inkomsten bepaalt in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente (maar dat is voor bedrijven en particulieren niet anders) kan dragen. Een lagere netto schuld in combinatie met een hogere inkomsten zorgt voor een lagere schuld quote ten opzichte van de begroting. Doordat de kredieten nog niet volledig zijn uitgegeven hoefde er minder geleend te worden. De hogere inkomsten ontstaan door verkoop gronden, ontvangen subsidies vrijval van voorzieningen. Daarnaast zijn de inkomsten hoger door de opheffing van kostenplaatsen conform BBV voorschriften.

Een deel van onze schuld zijn we aangegaan om deze vervolgens door te lenen. De provincie Gelderland geeft de volgende norm: zodra de netto schuldquote boven 130% is, is sprake van een zeer hoge schuld. Is de quote hoger dan 100%, dan is waakzaamheid geboden. Tot 100% is deze voldoende.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen afgezet tegen het balanstotaal (eigen en vreemd vermogen samen). Het cijfer geeft weer in hoeverre gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen.

Wanneer we het balanstotaal zouden verlagen door grondverkoop en/of door aflossingen van verstrekte leningen waarmee onze schulden kunnen worden afgelost, dan wijzigt de solvabiliteitsratio. Deze balansverkortings leidt tot een solvabiliteitsratio van 22%. De provincie Gelderland acht een solvabiliteit lager dan 20% risicovol, tussen 20% en 50% voldoende en boven 50% minst risicovol.

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de boekwaarde van de grondpositie is ten opzichte van de jaarlijkse baten van de gehele gemeente begroting. Gemeenten met gronden met een lage boekwaarde lopen minder risico dan gemeenten met een hoge boekwaarde. De provincie Gelderland stelt geen norm voor dit kengetal. Alleen de boekwaarde afgezet tegen de totale baten zegt immers weinig. Om te kunnen beoordelen of een gemeente goed scoort met haar grondbedrijf, moeten ook afzetprognoses en getroffen voorzieningen beoordeeld worden. Wij doen de beoordeling en bijstelling jaarlijks via het Meerjarenperspectief Ontwikkellocaties (MPO) en onze accountant beoordeelt deze vanuit zijn verantwoordelijkheid.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Ook geeft het aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen en/of er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de berekening zoals die nu is voorgeschreven moeten we het saldo van structurele baten en lasten vermeerderd met het saldo van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves delen door de totale baten. Het kengetal moet hierdoor minimaal groter dan 0 zijn, anders duidt dit op een tekort in de structurele ruimte.

Belastingcapaciteit: woonlasten als percentage van het landelijk gemiddelde

Bij dit kengetal worden de Doetinchemse woonlasten van een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde afgezet tegen het landelijk gemiddelde tarief van het jaar vóór het begrotingsjaar. Het gaat om de woonlasten: OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Aanpassingen van deze belastingen beïnvloeden het percentage van de belastingcapaciteit. Het veranderen of vervallen van de hondenbelasting heeft geen invloed op dit kengetal. Is het kengetal lager dan 100%, dan zijn de woonlasten in Doetinchem dus lager dan gemiddeld in Nederland.

Bijlage: Risicomatrix garanties en verstrekte leningen

		Risico effect	
		Klein	Groot
Risico kans	Groot	10% <u>Verstrekte leningen</u> saldo per 31-12-2018 Stichting Parkmanagement A18 € 59.000 <u>Garanties/SWS</u> Stichting DZC'68 € 681.220 Concordia Wehl € 210.688 <u>Garantie</u> Scouting Roothaan € 81.784 Totaal € 1.032.692 Claim weerstandscapaciteit 10% € 100.000	20% <u>Garantie & lening</u> saldo per 31-12-2018 SAZA - Tophal € 2.935.550 SAZA - betalingsregeling € 285.276 <u>Verstrekte garantie</u> Schouwburg Amphion € 449.999 Totaal € 3.670.825 Claim weerstandscapaciteit 20% € 700.000
	Klein	<u>Sport</u> Voetbalvereniging Doetinchem T.T.V. Odion <u>Sport / SWS</u> Tennisclub Zuid V.V. Viod Tennispark de Vijverberg VVG '25 Doetinchemse Hockey Club <u>Cultuur</u> Het Brewinc <u>Woningbouw / WSW</u> Woningstichting Woonplaats Site Woondiensten Vestia Groep Woonzorg Nederland Stichting Habion <u>NHG</u> Nationale Hypotheek Garantie <u>Overig</u> Buha bv <u>Verstrekte leningen</u> Gemeente Hypotheken Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Vitens Sportcentrum Rozengarde Bibliotheek Wehl PC-privé / fietsprivé plan DZC'68	10% <u>Onderwijs</u> saldo per 31-12-2018 Stichting IJsselgroep € 936.584 <u>Zorgsector</u> Sensire € 520.713 <u>Nutssector</u> Vitens € 296.394 <u>Woningbouw</u> GEM Intermeco BV € - Totaal € 1.753.691 Claim weerstandscapaciteit 10% € 200.000

Inleiding

Op 1 januari 2017 is Buha BV van start gegaan. Buha is de verbonden uitvoeringsorganisatie van de gemeente Doetinchem als het gaat om het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van de gemaakte afspraken tussen gemeente Doetinchem en Buha BV (OGON) worden de kapitaalgoederen onderhouden volgens de samenwerkingsovereenkomst en bijhorende dienstkaarten.

Waar gaat deze paragraaf over?

Kapitaalgoederen zijn goederen die nodig zijn om de diensten en goederen voor onze burgers te produceren; grote zaken die veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. Het gaat om zaken die regelmatig onderhoud vergen, zoals wegen, gebouwen, groen, riolering en watervoorziening. Het onderhoud kapitaalgoederen is van groot belang voor onder meer leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie.

Overzicht beheerplannen voor begrotingsjaar 2018

Beheerplannen	Door de raad/ college vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
Wegen	2019 ¹	2024	Ja	Nee
Riolering	2016	2024	Ja	Nee
Civieltechnische kunstwerken	2019 ^{2, 3}	2024	Ja	Nee
Groen	2017 ³	2027	Ja	Nee
Openbare verlichting	2015	2020	Ja	Nee
Gebouwen	2015 ⁴	2017	Ja	Nee

¹ In 2019 wordt een nieuw Beleidsplan Wegen aan het college voorgelegd. Daarin worden de bezuinigingsvoorstellen verwerkt.

² Deze worden meegenomen in het nieuwe beleidsplan Wegen.

³ In de Programmabegroting 2012 zijn de kwaliteitsniveaus aangepast naar "eenvoudig". Het Groenstructuurplan is in 2017 vastgesteld, in 2019 wordt de beeldkwaliteitscatalogus aangepast naar de huidige stand van zaken.

⁴ In 2020 wordt deze geactualiseerd.

Overzicht per kapitaalgoed:

Kapitaalgoed	Wegen
Te onderhouden kapitaalgoederen	
De omvang van het gemeentelijke wegennet bedraagt ongeveer 3.700.000 m2 verharding. - 53 % elementenverhardingen (betontegels en klinkerverhardingen) - 45 % asfalt - 2 % half- en onverhard (zandwegen in het buitengebied).	
Doel	
Het technisch en functioneel in stand houden van de wegen op het kwaliteitsniveau eenvoudig binnen de budgettaire kaders. De gebruikers moeten wegen veilig kunnen gebruiken. Voor het onderhoud werken wij met een beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte.	
Beleidskader	
De scenario's bezuinigingen wegen worden in 2019 aan het college voorgelegd. De gekozen voorstellen worden verwerkt in het beleidsplan Wegen.	
Financiële consequenties in de begroting	
De raad heeft besloten in de planperiode tot 2016-2019 jaarlijks €100.000 (totaal €400.000) te bezuinigen op wegen. De bezuinigingen tot en met 2018 zijn al doorgevoerd. In 2019 wordt de laatste € 100.000 bezuinigd op wegen.	
Stand van zaken planuitvoering begroting 2018	
De uitvoering van het reguliere onderhoud wegen loopt volgens planning. Verder zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd: • Renovatie West Indische buurt; • Kerkstraat, Gaanderen (Akkerstraat – Hekweg); • Steverinkstraat (bibekom) • Loilseweg; • Wolborgenmate; • Fietspad Europaweg; • Beekseweg (bubekom); • Loordijk (bibekom); • Energieweg; • Barlhammerweg; • Terborgseweg (gestart in 2018 uitloop naar 2019) • Onderhoud markeringen; • Onderhoud zandwegen; • Slijtlagen en deelreparaties asfaltwegen. De uitvoering van een aantal wegen vanuit de aanmelding begroting 2015 en de voorjaarsnota 2015 "groot onderhoud ontsluitingswegen" wordt op een later (uitgesteld) tijdstip uitgevoerd i.v.m. het combineren van de uitvoering van de mobiliteitsprojecten. Voor 2018 ging dat om de volgende wegen: • Raadhuisstraat/Rozengaardseweg; • Liemersweg; • Bedrijvenweg; • Europaweg.	

Kwalitatieve indicatoren voor kapitaalgoed wegen

Product Wegen	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Kwaliteit totaal areaal verhardingen	95%	2%	3%
Norm CROW totaal areaal verhardingen	77-87%	9-14%	4-9%
Kwaliteit areaal asfaltverhardingen	91%	3%	6%
Norm CROW asfaltverhardingen	75-85%	10-15%	5-10%
Kwaliteit areaal elementenverhardingen	98%	1%	1%
Norm CROW elementenverhardingen	80-90%	7-12%	3-8%

Voor het totale areaal wegen is er nog geen sprake van achterstallig onderhoud. Echter we zien dat 6% van het asfaltareaal onvoldoende van kwaliteit is. Dit valt nog wel binnen de normen die het CROW daar aan stelt (5-10%). Daarom blijven de asfaltwegen een aandachtspunt met name gelet op de doorgevoerde bezuinigingen.

Kapitaalgoed	Riolering
Te onderhouden kapitaalgoederen	
• 359 km vrijverval riool; • 17,5 km persleiding; • 8.400 stuks inspectieputten; • 19.500 straatkolken; • 25 overstorten; • 6 randvoorzieningen / bergbezinkbassins; • 40 rioolgemalen; • 508 drukrioolunits; • 123 IBA's (individuele behandeling afvalwater).	
Doel	
Het uitvoeren van het wettelijke kader (Wet Milieubeheer) voor de gemeentelijke rioleringstaak en het duurzaam in stand houden van het afvalwatersysteem.	
Beleidskader	
De volgende doelen zijn opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020 (GRP): • Duurzame bescherming van de volksgezondheid; • Handhaving van een goede leefomgeving; • Duurzame bescherming van natuur en milieu. Deze doelstellingen bereiken we door: • Het afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering. • Het renoveren van rioolgemalen, mechanische riolering en IBA's. • Het renoveren, vervangen en vernieuwen van riolen. • Het dagelijkse beheer en onderhoud aan rioolgemalen, drukriolering, IBA's, kolken en de overige rioleringssystemen.	

Door het afkoppelen van verharde oppervlakten wordt geanticipeerd op de klimaatverandering door afvalwater en hemelwater te scheiden. Zo wordt de kans op wateroverlast vanuit de gemengde rioolstelsels verkleind. Jaarlijks inspecteren we een deel van het rioolstelsel, alle gemalen, drukrioleringsunits en IBA's. Op basis hiervan wordt een meerjarenplanning voor het onderhoud opgesteld. In het beheerplan rioleringen geven we jaarlijks aan welk onderhoud we hebben uitgevoerd en gaan uitvoeren.

Stand van zaken planuitvoering begroting 2018

Het reguliere onderhoud aan de riolering is volgens planning uitgevoerd. Verder zijn de onderstaande onderzoeken en projecten gestart/uitgevoerd.

Onderzoek:

- Samen met onze partners binnen het afvalwaterteam Etten zijn we gestart met het onderzoek naar de kwetsbaarheid van de afvalwaterketen en de gevolgen van de klimaatontwikkeling voor deze afvalwaterketen (stresstest). De uitkomsten daarvan worden in 2019 verwacht.
- Onderzoek en gesprekken met de Esbro in Wehl naar aanleiding van hoge concentraties H₂S en methaan, waardoor de riolering behoorlijk aangetast is.

Binnen het vervangingsplan zijn de volgende investeringen uitgevoerd:

- Vervangen elektro-/mechanische installaties van de BBB Koepeloven en, BBL Stuwstraat (BBB=Berbezinkbassin, BBL=Bergbezinkleiding);
- Vervangen pompen van de rioolgemalen Schouwburgplein en De Wrange i.v.m. vervuiling door "natte" doekjes;
- Vervangen van circa 36 pompunits, 28 pompen en 17 besturingsunits inclusief buiten opstellingskast bij de mechanische riolering;
- Vervangen van 5 tal IBA's en revisie van 30 pompen, 8 luchtbehandelingsvormen en 12 luchtpompen;
- Voorbereiding en aanbesteden van het vervangen van de electro-/mechanische installaties gemalen Oude Pinnedijk, IJzevoordseweg, Ind. Terrein Wijnbergen, Europaweg en Liemersweg. Uitvoering gestart en gereed eerste helft 2019;
- Vervangen van 1,2 kilometer riolering in de West Indische buurt
- Afkoppelen van een gedeelte van de Gerstdreef (huis nr. 78 t/m 90);
- Afkoppelen van een gedeelte van Hackfort (huis nr. 48 t/m 60);
- Afkoppelen van een gedeelte van de Wannedreef (huis nr. 68 t/m 82);
- Relinen van circa 2,8 km vrijverval riolering;
- Vervangen/relinen riolering (ca. 0,73 km) en afkoppelen verharde oppervlaktes (ca. 2 ha) in de Terborgseweg. Gereed in de loop van 2019;
- Baggeren van stedelijk oppervlaktewater. Gestart 2018 gereed in 2019.

De onderstaande investeringen zijn in 2018 voorbereid en wachten op uitvoering i.v.m. ruimtelijke ontwikkelingen en de warmtetransitie:

- Afkoppelen van circa 2 ha verhard oppervlak van de gemengde riolering in Nieuw-Wehl;
- Verruimen van de afvoerleiding De Bongerd.

Kwalitatieve indicatoren voor kapitaalgoed riolering

Product Afvalwatersysteem	
Aanlegperiode riolering:	Voldoet aan doelen, functionele eisen en maatstaven GRP 2016-2020
14% ouder dan 1970	Ja
34% tussen 1970 en 1989	Ja
38% tussen 1990 en 2009	Ja
14% na 2010	Ja
Ouderdom is echter niet alleen maatgevend voor de kwaliteit van de riolering.	

Kapitaalgoed	Civiltechnische kunstwerken
Te onderhouden kapitaalgoederen	
We beheren 86 grote civiltechnische kunstwerken: • 5 beweegbare bruggen; • 59 vaste bruggen (beton, hout en staal); • 8 tunnels; • 10 steigers; • 1 geluidscherm; • 2 kademuren; • 1 flaneersteiger.	
Doel	
De gebruikers moeten de kunstwerken veilig kunnen gebruiken. In de wegenverkeerswet staat dat de wegbeheerder maatregelen moet treffen om de verkeersveiligheid te waarborgen. Net als bij wegbeheer wordt naar duurzaamheid gekeken ter voorkoming van kapitaalvernietiging.	
Beleidskader	
Het in stand houden van de civiltechnische kunstwerken op het kwaliteitsniveau 'eenvoudig' zoals vastgesteld in de Programmabegroting 2012. In 2019 wordt ook voor civiltechnische kunstwerken beleid vastgesteld in het Beleidsplan Wegen.	
Stand van zaken planuitvoering begroting 2018	
Het reguliere onderhoud aan de civiltechnische kunstwerken is volgens planning uitgevoerd. Verder zijn de onderstaande werkzaamheden uitgevoerd: • Inspecties van de kunstwerken uitgevoerd; • Slijtlagen van diverse houten bruggen vervangen; • Slijtlaag van de Energiebrug vervangen; • Er zijn onderhoudswerkzaamheden aan de brug aan de Ellegoorsestraat uitgevoerd. De geplande vervanging van de centrale bediening voor de beweegbare bruggen is in 2018 niet uitgevoerd. Deze werkzaamheden staan nu gepland voor 2019.	

Kwalitatieve indicatoren voor kapitaalgoed civieltechnische kunstwerken

Product Kunstwerken	
	Norm NEN 2767-4
Brug beton	Redelijk
Beweegbare brug	Redelijk
Brug hout	Redelijk
Brug staal	Goed
Geluidsschermb	Redelijk
Kademuur	Redelijk
Steiger	Redelijk
Tunnel	Redelijk

Kapitaalgoed	Groen
Te onderhouden kapitaalgoederen	
Plantsoenen, bermen, parken, bospercelen inclusief de daar binnen aanwezige technische voorzieningen. • Openbaar groen ca. 563 ha.; • Bomenbestand ca. 33.750 stuks.	
Doel	
Het technisch en functioneel in stand houden van de openbare groen- en recreatievoorzieningen op het kwaliteitsniveau eenvoudig binnen de budgettaire kaders.	
Beleidskader	
Met de instandhouding wordt concreet bedoeld het onderhoud en de noodzakelijke vervanging van bomen en overig groen op het land en in het water, zodanig dat de voorzieningen in stand blijven op het kwaliteitsniveau 'eenvoudig' zoals vastgesteld in de Beeldkwaliteit catalogus (2007) / Structuurvisie (2015) / Groenstructuurplan (2017) In 2017 is het Groenstructuurplan vastgesteld. De uitwerking van de wijken welke in 2018 gerealiseerd zijn vormen de basis voor de te realiseren bezuinigingsopdracht. In de Programmabegroting 2012 zijn de kwaliteitsniveaus aangepast naar "eenvoudig". In 2019 wordt de beeldkwaliteitscatalogus aangepast naar de huidige stand van zaken.	
Financiële consequenties in de begroting	
De raad heeft besloten in de planperiode tot 2016-2019 jaarlijks €100.000 (totaal €400.000) te bezuinigen op groen. De bezuinigingen tot en met 2018 zijn al doorgevoerd. In 2019 wordt nog eens € 100.000 bezuinigd op groenonderhoud.	

Stand van zaken planuitvoering begroting 2018

De onderhoudsniveaus zoals deze zijn vastgelegd in de beeldkwaliteit catalogus worden gehaald, 1/3 van de werkzaamheden is uitbesteed aan de markt. Doetinchem werkt met het Wijkbedrijf: een slimme combinatie van eigen vakmensen, mensen van het werkvoorzieningsschap en wijkbewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het wijkbedrijf doet ruim 2/3 van de werkzaamheden binnen de gemeente Doetinchem.

Het reguliere werk is volgens planning uitgevoerd.

- Inspectie 1/3 deel van het bomenbestand;
- Onderhoud 1/3 deel van het bomenbestand;
- Uitvoering gegeven aan het bestek ruw gras, gazon, sierplantsoen en schapenbegrazing.

Naast het reguliere werk zijn de volgende projecten uitgevoerd:

- De bezuinigingsopdracht groen 2018, verlenging afschrijving groen met als gevolg een verlaging van de jaarlijkse vervangingskosten;
- Verjonging populieren en essen (essentaksterfte);
- Het project gratis boom in Doetinchem noord is uitgevoerd;
- Renovatie groen Augustijnenstraat / Bethlehemstraat;
- Herstel stormschade, het verwijderen van bomen en herplanten van bomen op geschikte locaties;
- Start gemaakt met het opstellen van beleid i.s.m. de gemeente Doetinchem voor bestrijding van invasieve soorten. Op een aantal locaties is al bestreden. Bestrijding met name gericht op de Japanse duizendknoop en watercrassula.
- De paden in Park Ruimzicht zijn hersteld.

Kapitaalgoed	Openbare verlichting
Te onderhouden kapitaalgoederen	
Tot het openbare verlichtingsnet binnen de gemeente behoren ongeveer 12.700 lichtmasten.	
Doel	
Het in stand houden en verbeteren van de openbare verlichting.	
Beleidskader	
De kaders (Beleidsplan openbare verlichting 2015) voor de komende periode zijn: - Verlichten op maat; - Het tegengaan van lichtvervuiling en lichtoverlast; - Het toepassen van duurzame materialen en het benutten van de technische levensduur; - In 2020 20% minder energie gebruiken dan in 2013; - Communiceren en adviseren naar bewoners en gebruikers om voldoende draagvlak te krijgen voor aanpassingen van de openbare verlichting en overige lichtbronnen.	

Kapitaalgoed	Gebouwen
Te onderhouden kapitaalgoederen	
• 12 binnensportaccommodaties; • 6 buitensportaccommodaties; • 2 wijkcentra; • 3 cultuurgebouwen; • 2 gebouwen eigen huisvesting gemeente Doetinchem; • huisvesting Buha; • 2 centra voor kinder,- en peuteropvang; • 3 gebouwen op de begraafplaatsen; • riool, - trafo en nutsgebouwen; • diverse gebouwen molens, kinderboerderij en opstallen Koekendaal etc. • kunstwerken	
Doel	
Het op een duurzame manier in stand houden van het gemeentelijk vastgoed. Doordat er jaarlijks te weinig middelen waren voor het regulier onderhoud, is de reserve vastgoedfonds ingesteld. Het doel van deze reserve is om het jaarlijks benodigd onderhoud uit te kunnen voeren. Het vastgoedfonds wordt naast het structureel bedrag van circa €1 mln. incidenteel gevoed met de verkoop van accommodaties en vrijval van kapitaallasten.	
Beleidskader	
Het gemeentelijk vastgoed wordt beheerd en geëxploiteerd vanuit het vastgoedfonds. Uitgangspunt hierbij is dat er gewerkt wordt vanuit een sluitend meerjarenperspectief. Het doel van het vastgoedfonds is het op een duurzame manier in stand houden van de gemeentelijke accommodaties, voor zover het beleidsondersteunend of strategisch vastgoed betreft. In het kader van het verduurzamen van de accommodaties wordt de trias energetica toegepast. Het College B&W en de gemeenteraad gD heeft besloten om het onderhoud aan de accommodaties op een sober onderhoudsniveau (onderhoudsniveau 4 volgens nen 2767) uit te voeren met de instelling van vastgoedfonds (2014) voor een periode van 4 jaar. In 2016 is met de evaluatie van het vastgoedfonds besloten door College B&W en gemeenteraad om het sobere onderhoudsniveau tot en met 2021 te continueren. In september 2020 starten we met de evaluatie van ons onderhoudsbeleid en zal advisering hierover plaatsvinden.	
Stand van zaken planuitvoering begroting 2018	
Naast het reguliere werk zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd: • onderhoudsniveau 4 continueren tot en met 2021; • overdragen brandweerkazerne Wehl (onderzoek) loopt verder in 2019; • verkopen Oude Doetinchemseweg 25 loopt verder in 2019; • verkoop Rijksweg 280 loopt verder in 2019; • verkoop/verhuur 't Trefpunt is in de verkoop; • aankoop Raadhuisstraat 34 en voorbereiding opknap van het pand; • in 2018 is het pand aan de Oranjestraat 23 in huurkoop overgedragen aan de Stichting Peuterspeelzaal Wehl; • Voorbereidingen voor overdragen Veteranenhuis.	

Kwalitatieve indicator voor kapitaalgoed gebouwen

NEN norm 2767:

Product Accommodaties		
Onderhoudsniveau Conditie score conform NEN 2767	score matig tot 2021	Sprake van onderhoudsschade en onderhoudsbehoefte

Financieel overzicht

Voor het uitvoeren van het onderhoud op onze kapitaalgoederen is door de raad budget beschikbaar gesteld. Het onderhoud van de kapitaalgoederen wordt voornamelijk gedaan door Buha bv, hiervoor zijn afspraken gemaakt en vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Onderstaande tabel laat de uitgaven per product exclusief de investeringslasten zien.

Taakveld nr	Product omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2018*
2.1	Wegen, straten en pleinen e.d.	3.819.000	3.819.000
2.1	Openbare verlichting	350.000	350.000
5.7	Openbaar groen	4.785.000	4.832.000
5.7	Speelvoorzieningen (groen)	168.000	168.000
7.2	Riolering en watervoorziening	1.845.000	1.845.000
	Jaarlijks bedrag voor het periodiek onderhoud voor de gebouwen	1.264.000	1.040.000

*dit betreft de primitieve begroting die op 09-11-2017 is vastgesteld.

Waar gaat deze paragraaf over?

Om onze bezittingen te financieren is geld nodig. Dit kan ons eigen gespaarde geld zijn of van derden geleend geld. Omdat geld lenen geld kost, is de uitvoering van ons financieringsbeleid een risicovolle taak. Deze taak is daarom gebonden aan wettelijke kaders (met name de wet Fido en de wet Hof) en aan kaders in het door het college vastgestelde treasurystatuut. In deze paragraaf gaan we in op ons financieringsbeleid en de beheersing van de risico's.

Welke beleidsdocumenten vormen de basis voor deze paragraaf?

In het treasurystatuut hebben we kaders gesteld ten aanzien van financiering.

Wat willen we bereiken?

Het gemeentelijk financieringsbeleid is er op gericht om:

- te voorzien in de financieringsbehoefte op korte en lange termijn;
- de risico's die met deze transacties verbonden zijn te beheersen;
- de rentekosten van de leningen zoveel mogelijk te beperken;
- de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities te beperken.

Onze uitgangspunten daarbij zijn:

- Onze schulden zijn niet hoger dan de waarde van onze bezittingen.
- In de begroting wordt de rente voor nieuwe leningen gebaseerd op prognoses van gerenommeerde instellingen waarbij voorzichtigheidshalve een opslag wordt gehanteerd.
- Wij proberen de kasgeldlimiet optimaal te benutten vanuit de gedachte dat rente van kortlopend geld (bijv. daggeld en kasgeld) vrijwel altijd lager is dan van langlopende leningen.

Wat hebben we gedaan in 2018

Om onze investeringen te financieren gebruiken we ons eigen gespaarde geld in de reserves en voorzieningen en lenen we geld. Wat betreft de langlopende geldleningen (dat zijn leningen met een looptijd langer dan één jaar) hebben we in 2018 € 19,1 miljoen afgelost en nieuwe leningen afgesloten voor een bedrag van € 17 miljoen. Voor het aantrekken van leningen vragen we minimaal twee offertes op. Eind 2018 hebben we in totaal € 191,0 miljoen aan langlopende leningen opgenomen (was eind 2017 € 193,1).

Naast langlopende leningen lenen we ook met kort geld. Zeker met de lage rentestanden die we ook in 2018 kenden, hebben we afgelopen jaar zoveel mogelijk "kort geld" geleend. Dat mogen we echter niet onbeperkt. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel we met kort geld mogen financieren. De limiet is door het rijk vastgesteld en bedraagt 8,5% van de totale lasten in de begroting. De kasgeldlimiet is voor 2018 berekend op € 18,2 miljoen. In 2018 hebben wij kasgeldleningen aangetrokken met een looptijd van telkens een maand. De gemiddelde omvang van deze leningen was € 12,7 miljoen.

De rente wordt verantwoord op het taakveld treasury. Vanuit dit taakveld worden rentelasten toegerekend aan de overige taakvelden.

Rentelasten in de jaarrekening*Rente lening portefeuille*

Een groot deel van onze (externe) rentelasten ligt vast omdat in het verleden geldleningen zijn opgenomen waarbij de op dat moment geldende markrente voor langere tijd contractueel is vastgelegd. Het rentepercentage dat we in 2018 gemiddeld betaalden voor de opgenomen leningen was 2,69% (begroot was 2,93%).

Bespaarde rente door financiering met reserves en voorzieningen De rente die we over reserves en voorzieningen berekenen noemen we bespaarde rente. We hoeven immers minder te lenen en dus minder rente aan externen te betalen. In 2018 brachten we voor de reserves en voorzieningen de begrote bespaarde rente ad 2,93% in rekening.

Een deel van de bespaarde rente is toegevoegd aan de reserves en voorzieningen en een deel is ten gunste gekomen van de algemene middelen

Toerekening rente aan taakvelden

Rente van de Grondexploitaties

Ook de grexen betaalden een specifieke rente die is berekend volgens de BBV-voorschriften.

De rentekosten voor de grexen mogen alleen gebaseerd worden op de rentekosten van de geldleningen. Er mogen geen rentekosten worden berekend over de reserves en voorzieningen.

Omdat onze investeringen voor 18% worden gefinancierd met onze reserves en voorzieningen berekenen we voor de grexen een korting van 18% op de rente voor de geldleningen van 2,93%. Het rentetarief voor de grondexploitatie kwam hiermee op 2,40%.

De rente van projectfinanciering

De raad heeft eerder besloten om voor de investeringen van rioleringen en de parkeergarage Lookwartier een specifiek rentepercentage toe te rekenen. Voor 2018 is dat 4,00%. Dat gebeurt omdat voor deze investeringen een langer dan gemiddelde afschrijvings-/aflossingstermijn geldt. Daarnaast zijn leningen aangetrokken specifiek voor financiering van het bedrijventerrein aan de A18 en het duurzaamheidsfonds.

Omslagrente

Hierboven hebben we aangegeven dat de rentekosten voor onze geldleningen 2,69% en de reserves en voorzieningen gemiddeld 2,93% bedragen.

Aan een aantal projecten wordt specifieke rente toegerekend:

- Aan de grondexploitaties is 2,40% in rekening gebracht op basis van de BBV-voorschriften;
- Aan A18 Bedrijvenpark 1,495% en 1,159% van de leningen die specifiek voor de A18 zijn afgesloten;
- Voor de financiering van het duurzaamheidsfonds een lening tegen 1,06%
- Aan de riolering en de parkeergarage Lookwartier is 4,00% toegerekend.

Voor alle overige investeringen op de taakvelden zijn de resterende rentekosten in rekening op gebracht op basis van de boekwaarden. Deze omslagrente was voor 2018 2,7%.

Renteschema

In dit schema leest u de rentelasten en hoe we dit omslaan op de diverse onderdelen van onze begroting. Resultaten op treasury komen ten gunste van de algemene middelen in de gemeentebegroting. De commissie BBV vindt een saldo op het taakveld treasury binnen een bandbreedte van 0,5% acceptabel. Het is namelijk niet de bedoeling om de omslagrente zo ver mogelijk naar boven of naar beneden bij te stellen. Dan wordt namelijk het risico gelopen dat de omslagrente meteen moet worden aangepast op het moment dat de rentelasten wijzigen.

			begroot x € 1.000	realisatie x € 1.000
Renteschema:				
De externe rentelasten over de korte en lange financiering			5.850	5.339
De externe rentebaten (idem) -/-			-531	-352
Saldo rentelasten en rentebaten			5.319	4.987
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (-/-)			-1.492	-1.153
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (-/-)			-56	-90
De rentebaai van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend +/- €			0	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente €			3.771	3.744
Rente over eigen vermogen /voorzieningen			2.273	2.303
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			6.044	6.047
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) -/- €			6.362	6.191
Renteresultaat op het taakveld Treasury			318	144

Risicobeheersing

Belangrijkste risico bij financiering zijn de stijgende rentelasten. De wet Fido begrenst deze risico's. De kasgeldlimiet bepaalt wat maximaal met kort geld mag worden geleend. Bij kort geld ligt de afgesproken rentevergoeding maximaal 1 jaar vast. De kasgeldlimiet is in de wet gesteld op 8,5% van de totale begrotingsuitgaven.

De renterisiconorm bepaalt dat jaarlijks maximaal 20% van het begrotingstotaal onderhevig mag zijn aan renteherziening of herfinanciering. Hiermee is een maximumgrens gesteld aan het renterisico op de langlopende lening portefeuille. De omvang van de her te financieren leningen dan wel te herziene rentes bleef in 2018 ruim onder de norm.

Gemeenten zijn verplicht om overtollig geld bij het rijk te stallen: het schatkistbankieren. Banktegoeden boven de drempel € 1,6 miljoen moeten worden aangehouden bij het Rijk. Onze gemeente is een lenende gemeente. In 2018 hadden we enkele keren tegoeden uitstaan bij het rijk.

Geld uitlenen

Een gemeente mag alleen geld uitlenen uit hoofde van haar publieke taak. Wij hebben dit beleid bekrachtigd in ons treasurystatuut. Wij hebben leningen verstrekt aan onderstaande organisaties/instellingen. Leningen en garanties voor uitoefening van de publieke taak worden alleen verstrekt aan door de raad goedgekeurde derde partijen.

Uitstaande geldleningen per 31-12-2018		
Omschrijving	31-12-2018	31-12-2017
(bedragen x € 1.mln.)		
Hypotheken	5,3	6,9
Uitstaande leningen via SVN	5,0	4,2
Rekening courant SVN	1,2	1,7
Woningcorporatie Vestia	0,0	0,0
Sportcentrum Rozengarde	3,6	3,9
Vitens	0,8	1,1
Gem. inbreng eigenvermogen Intermecco Gem Iseldoks	0,0	0,0
Overig	0,2	0,2
Totaal	16,1	18,0

In onderstaand overzicht treft u de belangrijkste kengetallen aan voor de financiering in de gemeenterekening.

Kengetallen voor financiering		
Omschrijving	31-12-2018	31-12-2017
(bedragen x € 1 mln.)		
Omvang jaarrekening	256,4	270,0
Renterisiconorm (20% omvang begroting)	46,9	42,3
Reguliere aflossing van langlopende geldleningen	19,1	19,1
Nieuw aangetrokken langlopende geldleningen	17,0	18,0
Saldo langlopenden geldleningen	191,0	193,1
Kasgeldlimiet (8,5% omvang begroting)	18,2	18,0
Saldo uitstaande geldleningen	16,1	18,0
Drempelbedrag schatkistbankieren	1,6	1,6
Omslagrente/rekenrente	2,70%	2,70%

gD 2020

Het project gD2020 kende in 2018 veel dynamiek. Met het vertrek van het topmanagement moest het project opnieuw worden opgepakt. Gezamenlijk met de interim-secretaris heeft het management de richting weer opgepakt.

Invulling is gegeven aan de organisatiefuncties voor de strategische sturing en coördinatie, regisseurs en de afdeling regie & samenleving.

In 2018 is de “wasstraat” ingezet om samen met alle medewerkers te onderzoeken welke stappen de organisatie verder nog kan zetten in haar ontwikkeling. Voor dit project werd gebruik gemaakt van de aandachtsgebieden voor verbindend leiderschap. Met als aandachtsgebieden: mens, bedrijf, omgeving en resultaat.

In relatief korte tijd is er met grote betrokkenheid van de gemeentelijke medewerkers veel informatie opgehaald. In zijn samenvatting schrijft de projectleider:

Bestuur en management mogen blij zijn met de medewerkers van Doetinchem. Goed in hun werk. Betrokken op de inhoud. Bereid om mee te werken aan verbeteringen ook als dat best ingewikkeld is. Waar dit rapport in gaat op de verbeterkansen is het zaak niet te vergeten dat het overgrote deel van de organisatie er goed voor staat en prima werk levert.

Uit het onderzoek zijn ook aanbevelingen naar voren gekomen om de besturing op de organisatie te vereenvoudigen, processen slimmer en slanker te maken en te investeren in de ontwikkeling van medewerkers en anticiperen op in-, door- en uitstroom.

De overtuiging geldt dat wendbaarheid het beste in mensen te organiseren is in plaats van structuren.

Eind december 2018 is het management aan de slag gegaan met de aanbevelingen van deze rapportage.

Alle afdelingen gaan in 2019 aan de slag met de afdelingsspecifieke aanbevelingen om de afdelingen sterker te maken en in lijn te brengen met de bedoeling van gD2020

De bestuurlijke opgave om parallel aan dit traject ook te zorgen voor helderheid in formatie en loonsom is voltooid. Hernieuwd is duidelijk gemaakt welke taken liggen bij welke functie en welke capaciteit (zowel kwalitatief als kwantitatief) is daarvoor nodig. De keuzes die zijn gemaakt zorgen ervoor dat er een gezonde basisuitgangspositie is gekomen.

Wel moet er in 2019 en verder volop aandacht zijn voor de signalen die ook zijn gekomen uit het project “wasstraat”.

Druk is misschien wel het meest gebruikte woord gedurende de wasstraat. Werkdruk wordt op te veel plaatsen, te vaak genoemd. Achter het beeld van druk zit een behoefte van de medewerkers van Doetinchem. De behoefte aan sturing. De behoefte aan het maken van keuzes.

De afgelopen jaren zijn er afdelingen of teams van gD verzelfstandigd. Buha bv bestaat sinds 1 januari 2017 en Buurtplein (in haar huidige vorm) sinds 1 januari 2018.

Deze verzelfstandiging vraagt een andere manier van samenwerken en voor een optimale samenwerkingsrelatie is tijd nodig. Dit ontstaat niet van de ene op de andere dag. In de 2e helft van 2018 is daarom de bestaande samenwerking geëvalueerd. Het doel was om de relatie tussen gemeente en de verbonden partij verder te versterken, opdat we (lees allen) binnen de financiële kaders aan hetzelfde doel werken en hetzelfde resultaat nastreven. In deze gesprekken kwamen zowel structuur- als cultuuraspecten aan de orde.

Uit de gesprekken kwam naar voren dat vertrouwen, transparantie en gemeenschappelijke focus de sleutelwoorden zijn voor het verder versterken van de relatie. gD en verbonden partijen willen nadere afspraken maken over de implementatie van de aanbevelingen op alle niveaus (strategisch, tactisch, operationeel)

In 2018 zijn al onze collega's gevraagd om twee enquêtes in te vullen. Iedereen kon zijn of haar beeld geven over de cultuur van de kernorganisatie en aangeven wat zij waardevolle ontwikkelingen vonden.

Het 2e onderzoek was het Periodiek Onderzoek Werkbeleving (POW). De resultaten van de POW zijn begin 2019 gepresenteerd aan het management en aan het college. Een belangrijke uitkomst is dat de organisatie ontwikkelingen een behoorlijke impact hebben op iedereen. Het ziekteverzuimpercentage laat de laatste jaren een stijgende trend zien.

	2015	2016	2017	2018
Ziekteverzuimpercentage	4,7	4,82	5,46	6,13

Informatiemanagement

Digitalisering van onze dienstverlening richting burgers en bedrijven is volop aan de orde. Ook in onze interne bedrijfsvoering zijn weer stappen gezet.

Terugkijkend zijn de volgende stappen gezet.

- Door het inzetten van de digitale belastingbalie is er een eigen omgeving gemaakt waarin inwoners alle belasting gerelateerde zaken kunnen regelen.
- Doetinchem is aangesloten bij MijnOverheid-Berichtenbox; belastingaanslagen kunnen nu digitaal worden verstuurd.
- Data gedreven werken krijgt steeds meer aandacht, zo zijn alle verhuisstromen in kaart gebracht. Deze informatie wordt gebruikt bij het woningbeleid.
- Rondom Open Data is de aansluiting gerealiseerd op "open raadsinformatie".
- Er is een interne digitale samenwerkingsomgeving opgezet. Deze is te gebruiken in projectverband, maar is ook in te zetten voor binnen teams om informatie en kennis te delen.
- De pilot voor het gebruik van Microsoft 365 heeft een vervolg gekregen.
- Richting onze verbonden partijen is samen met Buurtplein een schets gemaakt voor het gewenste applicatielandschap. In 2019 wordt daar verdere invulling aan gegeven.
- Samen met de verbonden partijen is naar onze dienstverleningskaders gekeken. Deze kaders zijn niet in alle gevallen passend gebleken. Eind 2018 is daarom een traject gestart om onze dienstverleningsvisie opnieuw te formuleren.
- Rondom de basisregistraties zijn er nieuwe plannen voor de BAG. De voorbereidingen hebben wij in 2018 hiervoor gestart. Het doorgroeien naar het stelstel voor basisregistraties blijft een aandachtspunt voor de komende jaren.

Het project vervanging website hebben we in 2018 niet gestart. Wel hebben we de toegankelijkheidseisen van websites geïmplementeerd.

Informatiebeveiliging

De digitale ontwikkelingen in de samenleving gaan snel. Ieder jaar zijn er toenemende beveiligingseisen voor onze digitale infrastructuur.

ENSIA

In 2018 hebben wij ons voor het eerst volgens de nieuwe werkwijze verantwoord over informatieveiligheid met de audit systematiek ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Hiermee hebben we in één keer verantwoording afgelegd over het gebruik van zes landelijke registratiesystemen, horizontaal aan de gemeenteraad en verticaal aan de Rijksoverheid. Het betreft de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet). Voor de regiefunctie op het gebruik van Suwinet bij Laborijn is een verbeterplan afgesproken.

BIG/BIO

De Baseline Informatiebeveiliging Rijksoverheid (BIR) en de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) worden in 2020 samengevoegd tot één Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit vergt de nodige voorbereiding. Jaarlijks leggen wij in een informatiebeveiligingsplan

vast welke verbetermaatregelen en restrisico's er zijn om aan dit normenkader te voldoen. Door continue aandacht en inzet op dit onderdeel neemt het aantal verbetermaatregelen en restrisico's af.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Vanaf 25 mei 2018 is de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Onze regionale Functionaris Gegevensbescherming (FG) houdt vanaf juni toezicht op de naleving van de privacywetgeving en rapporteert hier jaarlijks over aan het college van B&W, onder andere over datalekken en beveiligingsincidenten. Met de komst van de FG is een regionale werkgroep privacy gestart waarin de 8 organisaties waarop de FG toezicht houdt, zitting hebben.

Overhead 2018

Aanleiding

Door een wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten gemeenten met ingang van de begroting 2017 de inkomsten en uitgaven van overhead presenteren op een specifiek taakveld 0.4. In de begroting moeten we een 'apart overzicht' van de kosten van de overhead opnemen. Wij kiezen ervoor om dit overzicht op te nemen in de paragraaf bedrijfsvoering. Doordat elke gemeente in zijn begroting inzicht geeft in de overhead, moet dit leiden tot een betere vergelijkbaarheid.

Onder overhead wordt verstaan "het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces". De Commissie BBV heeft een notitie uitgebracht met nadere invulling van de definitie. Deze heeft echter ruime interpretatieruimte en roept vragen op. Onder de overhead wordt o.a het volgende verstaan:

- a. Salariskosten van leidinggevenden en medewerkers die niet of minimaal werken aan activiteiten/taken/producten (primaire) die zijn opgenomen in de begroting, zoals de afdelingen Control en Advies, Bedrijfsvoering en Services
- b. Huisvestingskosten voor het ambtelijk personeel, zoals rente en afschrijving van de panden, kosten van gas/water/electrica, schoonmaak, beveiliging en inrichting
- c. ICT kosten zoals rente en afschrijvingskosten en onderhoud van organisatie brede programmatuur. De kosten voor ICT-samenwerking waarvoor een bijdrage wordt ontvangen van de deelnemers zoals Oude IJsselstreek, Doesburg, Aalten en gemeenschappelijke regelingen als de ODA en Regio Achterhoek.
- d. Facilitaire kosten zoals de reproductie, werkcafé, postverzending, kantoorartikelen etc.

Voorliggende opbouw van overhead voldoet aan de BBV wetgeving. Met het vastgestelde bestuurlijke monitor in 2018 is de begroting in 2018 bijgesteld. In onderstaande tabel, wordt de realisatie in 2018 en de bijgestelde begroting 2018 gepresenteerd.

	Realisatie 2018			Begroot 2018		
	Inkomsten	Uitgaven	Saldo	Inkomsten	Uitgaven	Saldo
Facilitair	414.651	1.277.607	-862.956	312.992	1.073.457	-760.465
Huisvesting	559.140	2.060.313	-1.501.172	518.139	2.296.584	-1.778.445
ICT	5.444.453	7.907.056	-2.462.603	5.164.189	8.011.395	-2.847.206
Overig	1.573.738	235.657	1.338.081	1.573.656	234.873	1.338.783
Personeel	86.735	7.914.177	-7.827.441	212.347	7.070.568	-6.858.221
Totaal	8.078.719	19.394.810	-11.316.091	7.781.323	18.686.877	-10.905.554

Per saldo zijn de uitgaven van onze overhead circa € 19,4 miljoen. Afgezet tegen een begrotingstotaal (totale lasten) van € 254,5 miljoen is dit 7,6%. In bovenstaand overzicht is te zien dat ten opzichte van de begroting een aantal afwijkingen zijn. Het grootste verschil ten opzichte van de begroting zijn de lasten onder de categorie personeel. Verklaring hiervoor is dat de personele lasten op een andere plek in de begroting zijn geraamd.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het BBV omschrijft een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar is gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de partij failliet gaat of wanneer de gemeente aansprakelijk is voor een bepaald bedrag in de situatie dat de verbonden partij zijn verplichtingen jegens derden niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake indien een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente plaatsneemt in het bestuur van de verbonden partij of namens de gemeente stemt in bijvoorbeeld een aandeelhoudersvergadering.

De afgelopen jaren laat de gemeente steeds vaker taken uitvoeren door verbonden partijen. Denk bijvoorbeeld aan Sportcentrum Rozengarde B.V., Buurtplein B.V., Laborijn en BUHA B.V. Er kunnen verschillende motieven voor deelname in een verbonden partij aanwezig zijn:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking met anderen.
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen.
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise.
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit: deelnemers staan samen sterker.
- Visie op de organisatie: het past in een kernorganisatie met uitvoeringsorganisaties.

Het is van belang dat de (beleids-)doelstellingen die de gemeente heeft mede via de verbonden partijen worden gerealiseerd. De gemeente houdt immers de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's in de begroting. In de programma's is aangegeven welke bijdrage een verbonden partij hieraan levert. Er zal telkens moeten worden beoordeeld of een taak wordt uitgevoerd zoals de gemeente dat voor ogen staat en of er voldoende inhoudelijk en financieel toezicht is op het uitvoeren van deze taak.

Toezicht en sturing verbonden partijen: de praktijk

De gemeente heeft diverse soorten verbonden partijen. Zo neemt de gemeente samen met andere gemeenten deel in verschillende gemeenschappelijke regelingen en een coöperatie. Ook is de gemeente aandeelhouder, soms voor 100%, van diverse besloten en een naamloze vennootschappen. De gemeente heeft een drieledige relatie met deze verbonden partijen en geeft hiermee invulling aan toezicht en sturing hierop:

1. Zij is (mede) eigenaar van diverse naamloze en besloten vennootschappen doordat ze een bepaald percentage van de aandelen in bezit heeft o.a. Vitens, BNG en Alliander.
2. Zij verstrekt een opdracht of subsidie aan de verbonden partij voor de uitvoering van bepaalde nader omschreven activiteiten. Dit komt in Doetinchem alleen voor in combinatie met punt 1). Het betreffen Amphion, Buha, Buurtplein en sportcentrum Rozengarde.
3. Er is een taak overgedragen aan een gemeenschappelijke regeling ten gevolge waarvan de gemeente zitting heeft in het algemeen en dagelijks bestuur. De regeling wordt gefinancierd via een afdracht vanuit de gemeente. Dit zijn Laborijn, GGD, ECAL, ODA, VNOG en Regio Achterhoek.

Bij Amphion, Buurtplein en Rozengarde is het van belang de verschillende relaties met de verbonden partij duidelijk van elkaar te (onder)scheiden. De gemeente zal als eigenaar van een naamloze of besloten vennootschap vooral het belang van die vennootschap in het oog moeten houden. Als opdrachtgever of subsidieverstrekker aan een naamloze of besloten vennootschap zal de gemeente vooral haar eigen belangen moeten dienen.

Verantwoording en controle

Afhankelijk van de relatie met verbonden partijen wordt als volgt invulling gegeven aan verantwoording en controle.

1. Eigenaar

Vanuit de rol van eigenaar geven we onder andere invulling aan verantwoording en controle door uitoefening van de volgende bevoegdheden:

- We zijn (al dan niet met andere aandeelhouders) bevoegd de directeur te benoemen, tenzij er een raad van commissarissen is ingesteld aan wie deze bevoegdheid toekomt.
- De jaarstukken en de begroting behoeven de goedkeuring van de eigenaar.
- Investerings met een zekere financiële omvang behoeven de goedkeuring van de eigenaar.
- We beslissen mee over een eventueel overschot (dividend).

2. Opdrachtgever of subsidieverstrekker

- Er wordt een opdrachtovereenkomst gesloten of een subsidiebeschikking afgegeven met daarin omschreven wat de verbonden partij tegen welk tarief gaat doen (het wat bepaalt de gemeente, het hoe de verbonden partij).
- We voeren periodiek een voortgangsgesprek met de verbonden partij over de voortgang van de door deze partij te leveren prestaties. Hierover vindt verslaglegging plaats.
- De uitkomst van de voortgangsgesprekken kunnen aanleiding zijn tot aanpassing van de overeenkomst of subsidiebeschikking.

3. Overdracht taak aan gemeenschappelijke regelingen

- Bestuurders van de gemeente zijn vertegenwoordigd in het algemeen en/of dagelijks bestuur van de regeling en hebben in die hoedanigheid zeggenschap over de koers van de regeling.
- De raad moet een zienswijze geven over de begroting en ook voorafgaand hieraan over de beleidsuitgangspunten van deze begroting.
- De jaarrekening wordt tijdig (voorafgaand aan de begroting van een volgend jaar) ter kennisname aan de gemeente gestuurd.

Risicobeheersing

Net als de gemeente dient ook een verbonden partij te beschikken over weerstandsvermogen om financiële tegenvallers op te vangen. Het opbouwen van een dergelijk vermogen is bovenal een taak van de betreffende verbonden partij. Duidelijk moge zijn dat daar waar de gemeente, via afdracht, subsidie of opdrachtverstrekking, de financiële omvang van de verbonden partij bepaalt, zij ook een verantwoordelijkheid heeft bij het bepalen en in stand houden van het weerstandsvermogen. De beoordeling van de prestaties van een verbonden partij vindt plaats in het regulier overleg met de partij (waarbij verslaglegging plaatsvindt) en aan de hand van rapportages in kader van begroting en verantwoording. Wanneer blijkt dat er een risico ontstaat zal dit in deze paragraaf expliciet benoemd worden en meegenomen worden in hoofdstuk 3, paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overzicht van verbonden partijen

In onderstaand overzicht staan de verbonden partijen opgenomen met daarbij de belangrijkste gegevens zoals deze vereist zijn in het BBV. Bij de verbonden partij staat een verwijzing naar een programma. In dat programma wordt toegelicht op welke wijze de partij bijdraagt aan onze doelstellingen.

In onderstaande matrix zijn de kolommen van de verbonden partijen gevuld vanuit de jaarrekeningen 2017 van de verbonden partijen, waarbij het aandeel in % het aandeel van de gemeente Doetinchem is ten opzichte van de bijdrage van alle deelnemende partijen. De kolommen met de cijfers van gD, bestaan uit de bijdrage 2018 aan de verbonden partij of de dividendopbrengst (BNG, Alliander en Vitens). De boekwaarde betreft de deelneming in de verbonden partij.

Verbonden partij	Programma		rekening 2017 verbonden partij			jaarrekening 2018 gD	
		resultaat	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Aandeel	Doetinchem	Boekwaarde deelneming
					In %	bijdrage gD / dividend	
Gemeenschappelijke regelingen							
Regio Achterhoek (bestuurlijke samenwerking)	0	41.000	9.217.000	3.804.000	19%	255.000	0
Gevestigd te Doetinchem							
Euregio (bestuurlijke samenwerking)	0	300.000	47.295.000	1.308.000	1,7%	17.000	0
Gevestigd te Gronau (Dld)							
VNOG Noord- en Oost-Gld (veiligheid/brandweer)	1	930.000	45.919.000	1.776.000	8%	3.428.000	0
Gevestigd te Apeldoorn							
ECAL (erfgoedcentr.Achterhoek/Liemers)	5	-39.000	977.000	55.000	14%	194.000	0
Gevestigd te Doetinchem							
Laborijn (2015 sociale werkvoorziening, vanaf 2016 sociale werkvoorziening, BUIG, re-integratie en uitvoering)	6	107.000	9.539.000	6.925.000	51%	32.249.000	0
Gevestigd te Doetinchem							
GGD Noord –en Oost-Gld Gevestigd te Apeldoorn	6	193.000	2.793.000	3.156.000	8%	802.000	0
ODA (omgevingsdienst Achterhoek)	7	-97.000	1.224.000	424.000	12%	796.000	0
Gevestigd te Hengelo							
Vennootschappen							
NV. Bank Nederlandse gemeenten Gevestigd te Den Haag	0	393.000.000	135.072.000.000	4.953.000.000	0,11%	158.000	156.858
NV. Alliantier (netwerkbedrijf energieleidingen)	0	203.000.000	4.127.000.000	3.942.000.000	0,58%	527.000	49.068
Gevestigd te Arnhem							
Vitens NV (drinkwaterbedrijf)	0	47.700.000	1.194.400.000	533.700.000	1,0%	194.000	58.752
Gevestigd te Utrecht							
Amphion NV Schouwburg in Doetinchem	5	112.000	2.896.000	353.000	89%	808.000	257.000
Sportcentrum Rozengarde BV Gevestigd te Doetinchem	5	236.000	4.263.000	1.306.000	100%	1.158.000	0
Buurtplein BV (uitvoeringorganisatie soc. domein)	6	41.000	1.422.000	647.000	100%	9.730.000	3
Gevestigd te Doetinchem							
Buha BV (uitvoeringsinstantie openbare ruimte beheer, uitvoering , handhaving en afval)	8	269.000	7.219.000	270.000	100%	21.105.000	0
Gevestigd te Doetinchem							
GEM Intermeco BV (projectorganisatie Iseldoks I)	8	0	37.976	11.997	50%	0	0
Gevestigd te Doetinchem							
GEM Intermeco BV is opgeheven in december 2017. De definitieve afwikkeling heeft in 2018 plaatsgevonden.							
Coöperaties							
Coöperatieve Achterhoekse Groene Energiemaatschappij U.A.	7	-116.000	282.000	127.000	18,8%	0	0
Gevestigd te Winterswijk							

Inleiding

Deze paragraaf is de verantwoording van de gemeentelijk gronden over 2018, opgenomen in de programma's 3 "Economie en werk" zijnde de bedrijfsterreinen en 8 "Wonen en woonomgeving" zijnde de woningbouwlocaties. We geven inzicht in de programmaresultaten en ontwikkelingen op hoofdlijnen.

De raad heeft in zijn raadsvergadering van 12 juli 2018 het Meerjaren Perspectief Ontwikkellocaties (MPO 2018) vastgesteld. Voor de uitvoering van al deze ruimtelijke ontwikkelingen heeft de raad € 6,3 mln. aanvullende kredieten verstrekt.

Naast de BBV-voorschriften en diverse raadsmededelingen geven de volgende raadsbesluiten ook sturing op het grondbeleid en effect op het resultaat.

- Raadsbesluit 22-02-2018: Vaststellen gedachtenlijn naar de toekomst bedrijventerreinen West Achterhoek.
- Raadsbesluit 28-02-2019: Samenwerking Bedrijventerreinen West-Achterhoek 3.0, Uitwerkingen rapport Feijtel 2018.

De verantwoording over de grondexploitaties bestaat uit de volgende onderdelen:

1. samenvatting;
2. resultaat bouwgrondexploitaties;
3. gronden, gesplitst in bouwgronden in exploitatie (BIE) en niet in exploitatie (MVA);
4. grondverkoop;
5. risico's bouwgrondexploitaties;
6. kredieten.

1. Samenvatting

- Het resultaat op de grondexploitatie bedraagt € 3.057.000 positief en bestaat uit het vrijvallen van een deel van de voorzieningen voor het A18 Bedrijvenpark, tussentijdse winstneming, incidentele verkoop en het verhogen van de voorziening Iseldoks.
- In 2018 daalde de totale boekwaarde van € 55,4 mln. naar € 53,3. Een daling met € 2,1 mln.
- Voor de verliesgevende projecten zijn voorzieningen getroffen. Het saldo bedraagt € 7,6 mln. (t.o.v. € 9 mln. in 2017) inclusief de extra aanvulling voor Iseldoks en de gedeeltelijke vrijval voor het A18 Bedrijvenpark(zuidelijk deel).
- De opbrengst van de grondverkoop liggen iets onder het geraamde bedrag. Dat wordt veroorzaakt door een latere levering van een bouwperceel in het project Iseldoks.
- Voor de bedrijventerreinen is 1,9 ha verkocht. Ook wordt er in 2019 voor ruim 11 hectare aan koopcontracten gesloten op het A18 BP.
- De risico's die samenhangen met de gebiedsontwikkelingsprojecten (grondexploitaties en niet-grondexploitatieprojecten) zijn ten opzichte van vorig jaar afgenomen met € 2,5 mln.
- De uitgaven in 2018 passen binnen het verstrekte krediet. Totaal beschikbaar krediet is 154 mln. hiervan is 146 mln. uitgegeven.

2. Resultaat bouwgrondexploitaties 2018

Het resultaat op de grondexploitatie bedraagt € 3.057.000 positief en is als volgt opgebouwd:

- Een voordeel van € 1,9 mln. voor het laten vrijvallen van de door Doetinchem getroffen voorziening voor het A18 noordelijke deel. Deze voorziening was in 2017 getroffen om deze gronden af te waarderen naar een agrarische waarde;
- Een voordeel van € 0,6 mln. voor het zuidelijk deel van de A18. In het MPO 2018 gingen wij uit van een nadeel van 1,8 mln. We zien in de doorrekeningen van de grondexploitatie een sterke verbetering, waardoor het verwachte nadeel € 0,2 mln. is;
- Tussentijds winstneming voor de grexen Heideslag en Vijverberg zuid van totaal € 0,4 mln. Volgens de verslaggevingsregels zijn wij verplicht om bij positieve grondexploitaties dit toe te passen. De winstneming gebeurt naar rato van de voortgang van het project;
- Een nadeel van € 0,3 mln. als gevolg van extra kosten voor de sanering van de grond op het project Iseldoks;
- Een voordeel van € 0,2 mln. door verkoop van kavel van een reeds afgesloten project de Vee markt;
- Een voordeel van € 0,2 mln. door verkoop van overige gronden.

Inhoudelijke toelichting A18 Bedrijvenpark

Op 28-02-2019 hebben de vier Achterhoekse gemeenteraden ingestemd met de uitwerking van de gedachtenlijnen voor de toekomst van de bedrijventerreinen in de West Achterhoek (rapport Feijtel). Voor wat betreft het A18 Bedrijvenpark betekent dat een wijziging ten opzichte van de gedachtenlijnen zoals die begin 2018 door de vier raden zijn vastgesteld.

Eén van de gedachtenlijnen in 2018 was dat het noordelijk deel uit exploitatie werd gehaald en financieel gesaneerd. De uitwerking van deze gedachtenlijnen betekent voor het A18 BP dat het noordelijk deel in tegenstelling tot de koers van een jaar geleden, toch weer in exploitatie wordt genomen. De reden hiervoor is de toenemende vraag naar (grote) bedrijfskavels, de concrete belangstelling en een daadwerkelijke verkoop op het noordelijk deel.

Toenemende vraag bedrijfskavels

Begin 2018 constateerden we nog dat ondanks de toename van interesse in bedrijfskavels de definitieve omslag naar meer verkopen in Doetinchem nog geen feit was. Nu, één jaar later, is de verkoop van bijna 2 hectare in 2018 een feit en worden er diverse ontwikkelingen verwacht voor 2019.

Fasering en aanpassing grondexploitatie

Vanwege de BBV voorschriften m.b.t. de maximaal toegestane looptijd van de grondexploitatie is er voor gekozen het noordelijk deel gefaseerd in exploitatie te nemen. Dat doen we door de grond van het noordelijk deel vanuit de Materiële Vaste Activa (MVA) gefaseerd tegen boekwaarde (€ 55 per m²) toe te voegen aan de actieve grondexploitatie van het A18 Bedrijvenpark (zuidelijk deel). Een volgende fase wordt toegevoegd op het moment dat er concreet zicht is verkoop van bouwrijpe grond.

Financiële gevolgen

Door het weer in exploitatie nemen van het noordelijk deel wordt de gewijzigde grondexploitatie in het tweede kwartaal van 2019 ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

Daarnaast zijn na overleg met de accountant de volgende mutaties verwerkt:

- De door gemeente Doetinchem getroffen voorziening van € 1,9 mln. (100% aandeel gemeente Doetinchem) om het noordelijk deel te kunnen afwaarderen naar agrarische waarde kan met de jaarrekening 2018 komen te vervallen.
- De voorziening van € 6,2 mln. voor het noordelijk deel kan nu nog niet vrijvallen. Het besluit van de raden om het noordelijk deel weer in exploitatie te nemen vindt plaats in 2019 en heeft geen betrekking op de feitelijke situatie per balansdatum 31-12-2018.

- Voor de jaarrekening 2018 is uitsluitend de grex van het zuidelijk deel van belang. We zien daar een sterke verbetering van het verwachte exploitatieresultaat. Het tekort neemt af van -€ 1,8 mln. naar -€ 0,2 mln. De bestaande voorziening voor het zuidelijk deel kan als gevolg daarvan worden verlaagd naar € 0,2 mln. Vrijval circa € 1,6 mln. in de jaarrekening 2018 (35% aandeel gemeente Doetinchem).
- Nadat de raad besloten heeft de grondexploitatie (zuid +1e fase noord) vast te stellen kan de voorziening voor het noordelijk deel van € 6,2 mln. in 2019 vrijvallen. Tegelijkertijd moet er een nieuwe voorziening worden getroffen voor de aangepaste grex ter hoogte van het tekort van -€ 3.8 mln. (35% aandeel gemeente Doetinchem).
- In 2019 moet er markttoets plaatsvinden of € 55 een reële waarde is voor de gronden die nog niet zijn ingebracht in de grex maar nog verantwoord blijven als MVA.

Inhoudelijke toelichting sanering grond Iseldoks

In het project Iseldoks wordt volop gewerkt aan het saneren, bouwrijpmaken en bebouwen van gronden. Bij de sanering is geconstateerd dat er sprake is van vervuiling op het toekomstige eiland. Derhalve wordt rekening gehouden met een hogere uitgave.

3. Gronden

Aan het beging van het jaar is een bedrag van €55,45 mln. geïnvesteerd voor de 6 actieve grondexploitaties. Het afgelopen jaar is dit gedaald naar €53,3 mln. (boekwaarde). Tegenover dit bedrag staat een voorziening van €7,6 mln. per saldo is de waarde €45,7 mln. Dit bedrag is verantwoord op de balans onder het onderdeel "voorraden" en gespecificeerd in de tabel verloopstaat grondexploitaties. De daling van de boekwaarde in 2018 is beperkt. De mutatie wordt veroorzaakt door inkomsten en uitgaven in de verschillende grondexploitaties. Voor nadere toelichting zie de tabel verloopstaat grondexploitaties.

4. Grondverkoppen

De totale geraamde verkoopopgave opgenomen in het MPO 2018 voor de komende zes jaar bedraagt 370 woningkavels met een geraamde opbrengst van € 26,9 mln. Voor het A18 Bedrijvenpark is dat 35,2 ha voor de komende 10 jaar, met een geraamde opbrengst van € 42,5 mln. (excl. 2de fase A18 Bedrijvenpark).

Woningbouw

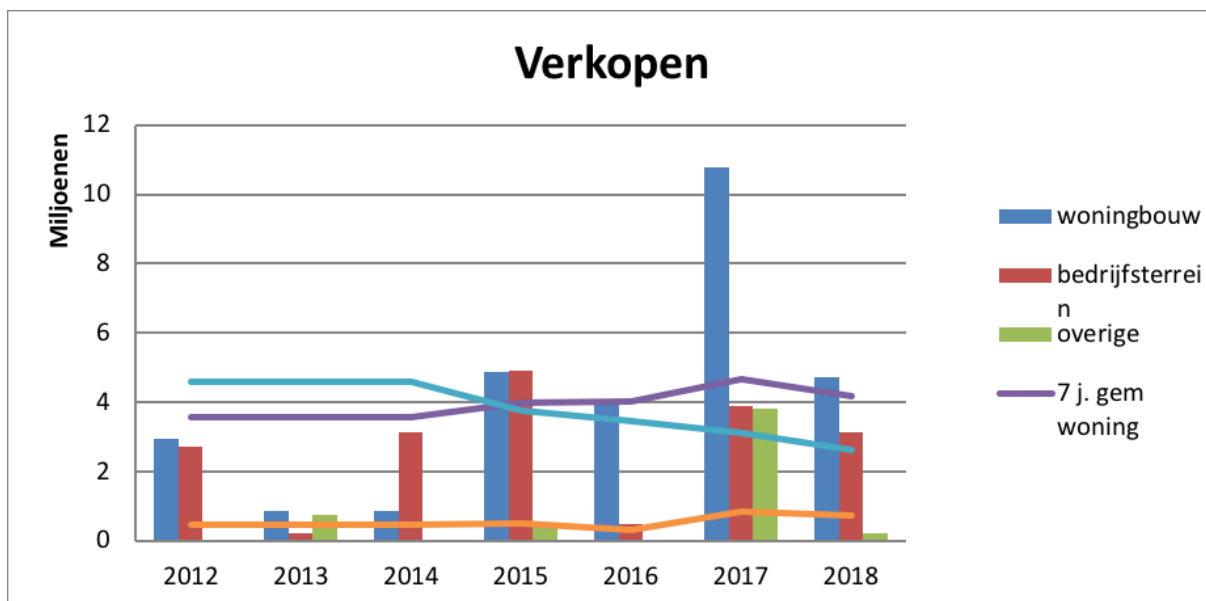
Voor de grondverkoppen van de woningbouw werd in het MPO 2018 voor het jaar 2018 een bedrag geraamd van € 5,4 mln. Er is een bedrag van € 4,7 mln. gerealiseerd. De verkoop betreft 54 woningbouw kavels, waarvan 35 dure en 19 betaalbare kavels (< € 60.000). De ramingen zijn niet helemaal gehaald. Dat wordt veroorzaakt door een latere levering van een deel van de grond op Iseldoks ter waarde van € 0,9 mln. De kavelverkoop voor woningbouw loopt nog steeds voorspoedig. Het grootste deel van de woningbouw kavels zijn verkocht of in optie gegeven. Er ontstaat schaarste waardoor de gemeente regelmatig 'nee' moet verkopen.

Bedrijventerreinen

Voor de bedrijventerreinen is 1,9 ha op het A18 Bedrijvenpark verkocht. Er was 3,1 ha geraamd. Inmiddels zijn de verwachtingen voor het A18 BP in positieve zin bijgesteld met als gevolg dat een deel van het noordelijk deel weer in exploitatie wordt genomen. Zie toelichting in onderdeel 2 van deze paragraaf.

Overige gronden

Er hebben in 2018 ook nog een paar incidentele verkopen plaatsgevonden. Het betreft onder meer een kavel op het inmiddels afgesloten project Veemarkt en nog een aantal overige (rest) gronden.

5. Risico's bouwgrondexploitaties

In het MPO 2018 hebben we de risico's gekwantificeerd voor een bedrag van € 6,6 mln. Als gevolg van het afnemen van de projectrisico's, het overall faseringsrisico en het afzetrisico is het totaal van de risico's berekend op € 4,1 mln. Een afname van de risico's van € 2,5 mln. Bij de actualisaties van het MPO 2019 zullen we de risico's in zijn totaliteit opnieuw beschouwen. De grote interesse in bouw kavels voor zowel woningbouw als bedrijven heeft geleid tot een substantiële bijstelling van het risicoprofiel.

6. Kredieten

Op 12 juli 2018 zijn door de raad kredieten verstrekt. Deze aanvraag was gebaseerd op de gerealiseerde uitgaven tot en met 2017 (boekwaarde) en de nog te realiseren uitgaven in 2018 en 2019. Deze jaarschijven van nog te realiseren uitgaven en inkomsten zijn opgenomen in de gemeente begroting. In totaal is er voor de grondexploitaties een bedrag verstrekt van € 154 mln. en in werkelijkheid is € 146 mln. benut en blijft binnen het krediet.

Verloopstaat Grondexploitaties 2018

Dienstjaar: 2018	Bedragen x €1.000										
	Verloopstaat grexen					Bedrag per 31-12-2018					
	0. Veranderingen	1. Bouwplannen	2. Plan en VAT kosten	3. Woonplannen	4. Directe kosten	4. IPOC toepassing	5. Rente en beheer	6. Overige opbrengsten	7. Grondkosten	Bedrag per 31-12-2018	toezien per 31-12-2018
Gronen in exploitatie (Vorraden)											
Vijverberg zuid	1.569	0	8	101	824	208	57	-512	-1.389	967	
Heelweg	-1.736	0	2	108	60		-18	-0	-344	-1.789	
Lookwartier	2.127	0	0	42	7		63	-2	-348	1.914	-2.622
Iseldoks HBB	9.640	0	1.313	321	100		266	-62	-600	11.055	-4.777
A18 Bedrijvenpark 1ste fase	39.516	0	24	237	133		904	-10	-3.122	37.754	-218
Heideslag	4.334	0	2	41	679	195	128	-0	-2.030	3.444	
Totaal voorraden	55.450	0	1.348	850	1.804	403	1.400	-586	-7.835	53.346	-7.617
MVA gronden niet in exploitatie											
Bedrijventerr Wijnbergen 99	0	0	0	1	0	0	0	-1	0	0	
De Pas 't Straatje	16	0	0	0	0	0	0	-0	0	16	
Ruinzicht	131	0	0	0	1	0	4	-4	0	131	
Veemarkt	0	0	0	0	1	0	0	203	-205	0	
De Veenlles 2e fase	90	0	0	0	0	0	2	-3	0	90	
Heideslag 2e fase	651	0	0	0	3	0	18	-21	0	651	
Europaweg Recr voorz.	50	0	0	0	0	0	1	-2	0	50	
Wonen op het Randje	45	0	0	0	0	0	1	-1	0	45	
Lansweerde	24	0	0	0	0	0	1	-1	0	24	
Wynbergen Wonen coosten	637	0	0	0	7	0	17	-25	0	637	
A18 bedrijvenpark 2e fase	6.653	0	0	0	0	0	180	0	0	6.833	-6.166
Expl. ov. Wijnbergen MidWest	0	1.252	19.586	0	425.130	0	16.806	-445.968	0	0	
Wijnbergen EVZ	0	1.827	1.827	0	-18.633	0	17.030	-18.633	0	0	
Totaal MVA	8.296	1.252	21.415	0	425.144	0	17.030	-464.456	-205	8.476	-6.166

Inleiding

Met rechtmatigheid wordt bedoeld: het voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving. De externe regelgeving omvat alle regelgeving van hogere overheidsinstanties. De interne regelgeving omvat minimaal alle door de gemeenteraad van Doetinchem genomen besluiten. Dit zijn bijvoorbeeld verordeningen, maar ook besluiten rondom de jaarrekening, begroting en kadernota.

Uw raad heeft via het controleprotocol en met het bijbehorende normenkader 2018 (vastgesteld door het college) alle voor de gemeente geldende wet- en regelgeving van toepassing verklaard voor de rechtmatigheidstoets. Deze toets wordt uitgevoerd door de accountant. Het normenkader fungeert als belangrijkste uitgangspunt voor de rechtmatigheidscontrole door de accountant.

Focus van de accountant in relatie tot rechtmatigheid

In het controleprotocol is geregeld wat de accountant, in opdracht van uw raad, doet om zich een oordeel te vormen over de Jaarrekening 2018 van de gemeente Doetinchem, voor wat betreft de onderdelen getrouwheid en rechtmatigheid. In deze paragraaf gaat het primair om de bevindingen van de accountant inzake de financiële rechtmatigheid van het gemeentelijk handelen in 2018. Het controleprotocol wordt jaarlijks, samen met het dienstverleningsplan van de accountant, ter besluitvorming voorgelegd aan uw raad. Op 20 december 2018 heeft uw raad hierover een besluit (2018-82) genomen.

Het kader dat de accountant beschikbaar heeft is het door het college vastgestelde normenkader 2018, waarin de verordeningen en andere raadsbesluiten zijn opgenomen. Het normenkader wordt jaarlijks gescreend op gewijzigde interne en externe regelgeving. Aan de hand van deze screening wordt het kader bijgesteld en door het college vastgesteld. Dit wordt vervolgens ter kennisname aangeboden aan uw raad. Middels raadsmededeling (2019-3) bent u hierover geïnformeerd.

De criteria die de accountant hanteert bij de beoordeling van de rechtmatigheid zijn:

- Het begrotingscriterium;
- Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (hierna te noemen: M&O-criterium);
- Het voorwaardencriterium.

Hieronder staan de goedkeuringstoleranties voor de accountant die uw raad in het controleprotocol heeft vastgesteld. Deze percentages gelden over het totaal van lasten in de jaarrekening. Voor 2018 gaat het om € 254 miljoen.

Strekking accountantsverklaring				
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	<1%	>1%<3%	-	>3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	<3%	>3%<10%	>10%	-

Tenslotte zijn de rapporteringstoleranties van belang. Uitgangspunt bij de rapporteringstoleranties is dat geconstateerde fouten en onzekerheden in principe in het accountantsverslag 2018 vermeld worden zodra deze de vermelde percentages overschrijden. Het staat de accountant daarnaast vrij om naar eigen inzicht belangrijke bevindingen in het verslag op te nemen.

Ontwikkelingen in 2018

In 2018 is er onder leiding van een externe adviseur onderzoek gedaan naar de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie. Een onderdeel van de doorontwikkeling is een advies voor de ontwikkeling en inrichting van de controlfunctie. Hierin worden aanbevelingen gedaan over de wijze waarop de control-functie het best georganiseerd kan worden in Doetinchem. Daarbij is rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen, zoals de invoering van de 'rechtmatigheidsverantwoording' door het college met ingang van de jaarstukken 2020. Eerder heeft onze accountant uitgesproken dat het wenselijk is om de controlfunctie te verbeteren. In de management- en boardletter 2018 doet hij aanbevelingen hiervoor. De richting die in de advisering is opgenomen, hebben wij aan onze accountant voorgelegd. Hij onderschrijft de voorstellen die zijn geformuleerd.

Europese aanbesteding

Bij de financiële rechtmatigheidscontrole zijn fouten geconstateerd. Dit betreft voor € 95.008 inkoop food-artikelen en € 127.087 inhuur derden.

Daarnaast is sprake van onzekerheden rondom inhuur derden. Deze onzekerheden vloeien voort uit een niet-toereikende dossiervorming rondom de aanbestedingen inzake inhuur derden en betreft 65 leveranciers met een totaalbedrag van € 2.181.662.

Op deze constatering is actie ondernomen om dit in de toekomst te voorkomen.

Het begrotingscriterium

Dit criterium houdt in dat de financiële handelingen in 2018 tot stand moeten zijn gekomen binnen de kaders van de vastgestelde begroting 2018 en de hiermee samenhangende programma's. Met andere woorden: zijn de bij een programma horende budgetten en kredieten niet overschreden. Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of aan het budgetrecht van de raad is voldaan. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen worden gemeld bij de raad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Hieraan is invulling gegeven met de bestuurlijke monitor. Zo worden prestaties, planning en budgetten gevolgd. Indien een wijziging van de begroting niet meer in het jaar zelf is of kon worden voorgelegd aan de raad zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Gaat het echter om overschrijdingen binnen het door de raad uitgezette beleid én worden ze goed herkenbaar opgenomen in de jaarrekening, dan kan de raad alsnog met deze uitgaven instemmen. Doen dergelijke situaties zich voor, dan nemen we die in deze paragraaf op en vragen we de raad hiermee deze alsnog goed te keuren. De accountant moet deze overschrijdingen overigens wel opnemen in zijn accountantsverslag, aangezien hij zijn verklaring afgeeft bij de door het college opgemaakte jaarrekening en voor hem dan dus nog niet vaststaat of de raad de overschrijdingen ook inderdaad zal goedkeuren.

De algemene lijn is dus dat begrotingsoverschrijdingen die binnen de beleidskaders van de raad passen niet worden meegewogen in het oordeel van de accountant. Daarnaast worden nog negen soorten begrotingsoverschrijdingen onderscheiden. Hierna worden ze weergegeven met het gevolg voor de rechtmatigheid:

Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
1. Overschrijding, gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	5. Overschrijding, niet passend binnen beleid, tegen beter weten in niet gemeld
2. Overschrijding bij open einde (subsidie) regelingen	6. Overschrijding, passend binnen beleid, tegen beter weten in niet gemeld
3. Overschrijding door activiteiten als boetes, procedures en naheffings-aanslagen na het verantwoordingsjaar	7. Overschrijding, gecompenseerd door niet direct gerelateerde extra inkomsten waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over die extra inkomsten
4. Overschrijding op investeringen met als gevolg hogere kapitaalslasten in jaren na investeren	8. Overschrijding door activiteiten als boetes, procedures en naheffings-aanslagen tijdens het verantwoordingsjaar
	9. Overschrijding op investeringen met als gevolg hogere kapitaalslasten in het jaar van investeren

Tenslotte is het nog mogelijk dat budgetafwijkingen weliswaar in financiële zin binnen de begroting blijven, maar dat er aanzienlijk minder prestaties geleverd zijn c.q. andere activiteiten ontplooid zijn dan in de begroting specifiek als doelstelling was aangegeven. Het gaat dan om afwijkingen van de beoogde prestaties. Neemt de accountant deze waar, dan heeft dit geen gevolgen voor de strekking van het rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring.

Bevindingen ten aanzien van het begrotingscriterium

De jaarrekening 2018 is op programmaniveau beoordeeld op overschrijdingen. Alleen de lastenkant is in de toets betrokken.

Progr.	Omschrijving programma	Lasten begroot	Lasten werkelijk	Saldo
0	Bestuur, organisatie bedrijfsvoering en algemene financiële middelen	46.503	55.063	-8.560
1	Openbare orde en veiligheid	4.128	4.627	-499
2	Bereikbaarheid	10.622	10.877	-256
3	Economie en werk	5.419	8.258	-2.840
4	Onderwijs	8.943	11.135	-2.192
5	Sport, recreatie, cultuur en cultuurhistorie	18.093	17.461	632
6	Sociaal domein	116.217	121.872	-5.656
7	Duurzaamheid en milieu	10.532	10.590	-58
8	Wonen en woonomgeving	13.634	14.579	-945
Totaal programma's		234.089	254.463	-20.374

Toelichting

Er is sprake van begrotingsoverschrijding op bijna alle programma's. Een deel van deze overschrijdingen past binnen de beleidskaders van de raad. Dit wordt derhalve niet meegewogen in het accountantsoordeel. Bij de resterende overschrijdingen is sprake van overschrijdingen waar hogere opbrengsten, in de vorm van bijdragen van derden of onttrekkingen aan reserves of voorzieningen/transitoria, tegenover staan. Hierdoor is van onrechtmatigheid, relevant voor het accountantsoordeel, geen sprake.

Het M&O-criterium

Misbruik en oneigenlijk gebruik kan zich op vele terreinen en in verschillende vormen voordoen. Onder misbruik wordt verstaan het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte (te hoge) subsidies of uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan het volgens de regels van de wet, maar in strijd met de bedoeling van de wet, verkrijgen van (te hoge) subsidies of uitkeringen, alsmede het niet of tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid.

De gemeente moet door M&O-beleid en interne procedures de risico's hiervan beheersen en tot een minimum beperken. Het beperken van risico's moet worden bereikt door een mix van maatregelen. Bij misbruik (fraude) passen maatregelen als fraudepreventie, controle, fraudeopsporing en sancties. Bij oneigenlijk gebruik passen maatregelen als voorlichting, controle en actualisering van wet- en regelgeving. Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet. Voor eigen regelgeving bepaalt uw raad zelf hoever u gaat in de eisen die aan het M&O-beleid te stellen zijn.

De accountant ziet vooral toe op de actualiteit van het M&O-beleid, de feitelijke naleving daarvan, de eventuele daaraan verbonden risico's voor de gemeente en de uitkomsten van interne controles en evaluaties.

De gemeente Doetinchem beschikt niet over een notitie M&O-beleid en daardoor kan dit criterium voor 2018 niet worden getoetst aan dit beleid. Wel zijn er afdelingsspecifieke maatregelen getroffen én doorontwikkeld om misbruik en oneigenlijk gebruik tegen te gaan, zoals het vierogen-principe en functiescheiding. Wel zijn dit onderwerpen die blijvend aandacht vragen en de komende jaren verder ontwikkeld worden.

Bij de interim controle heeft de accountant ook aandacht besteed aan fraude en corruptie.

Daarbij legt hij de nadruk op eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude en corruptie in relatie tot de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij. De accountant heeft aangegeven geen signalen te hebben ontvangen dat er onregelmatigheden zijn geconstateerd.

Het voorwaarden criterium

Besteding en inning van gelden door de gemeente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de gemeentelijke regelgeving. Met de vaststelling van het normenkader 2018 heeft het college exact bepaalde welke (eigen) voorwaarden dit zijn. Uw raad heeft middels een raadsmededeling (2019-3) kennisgenomen van dit besluit. Belangrijk hierbij is dat de financiële voorwaarden onverkort van toepassing zijn op alle regels. Bij de financiële voorwaarden gaat het bijvoorbeeld om het recht op een subsidie of uitkering (de juiste doelgroep), de hoogte (de juiste berekening) en de duur (eenmalig, jaarlijks etc.). Daarnaast zijn er ook niet-financiële voorwaarden, zoals bijvoorbeeld de ingangsdatum van een regel, de termijnen voor aanvragen, gereed meldingen en toekenningen, het nemen van een beslissing door het bevoegde orgaan of de bevoegde persoon en het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken. Voor rechtmatigheid zijn alleen de financiële voorwaarden van belang. Bij de interne controles is echter ook gekeken naar de uitvoering van verordeningen, processen en beheersmaatregelen. Voor enkele activiteiten lichten we dit nader toe.

AVG

De gemeente Doetinchem heeft sinds 1 juni 2018 een regionale Functionaris Gegevensbescherming (FG) aangesteld. Het aanstellen van een FG is een verplichting uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze verordening geldt sinds 25 mei 2018. De FG is de interne toezichthouder voor acht organisaties en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is de externe toezichthouder. De FG houdt toezicht op de toepassing en naleving van de AVG en geeft waar nodig advies. De FG rapporteert rechtstreeks aan het college van burgemeester en wethouders. Deze rapportage gaat over de mate waarin de ambtelijke organisatie de AVG naleeft. Voor de periode juni t/m december 2018 is een interne toets uitgevoerd door de FG. Uit de rapportage blijkt dat de gemeente Doetinchem de AVG op een goede wijze naleeft. Op sommige onderdelen zijn kleine verbeteringen nodig. Het college heeft besloten de ambtelijke organisatie opdracht te geven deze verbeteringen uit te voeren. Uw raad is hierover geïnformeerd middels raadsmededeling 2019-15.

Personeel en Organisatie (P&O)

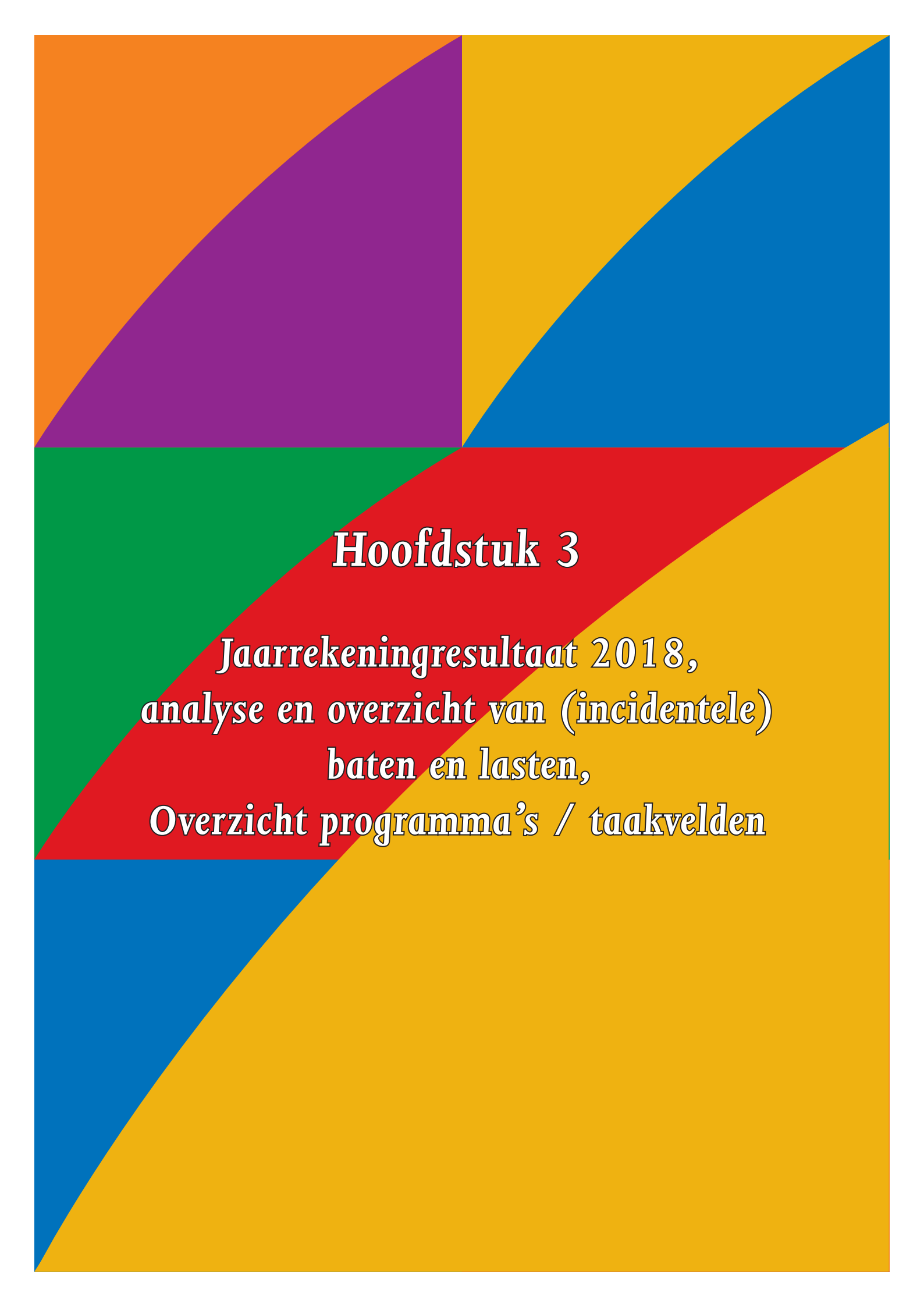
Het aantal geconstateerde afwijkingen in de mutaties van de salarisadministratie is in 2018 1,45%. Dit is berekend op basis van de gecontroleerde personen met mutaties. Hierdoor is het percentage hoger dan in 2018, maar relatief gezien weer lager. Het aantal geconstateerde afwijkingen was in 2017 1%, in 2016 1,5% en in 2015 4,7%. Deze percentages zijn berekend op basis van het aantal personen met en zonder mutaties. Opnieuw hebben de doorgevoerde verbeteringen geleid tot een verdere afname van gevonden afwijkingen. Er worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Doorgaan met de nieuwe controle-opzet. Alle mutaties en mutatiesoorten zijn op deze wijze gericht onderwerp van controle. Natuurlijk steekproefsgewijs, maar de omvang daarvan kan zeker als representatief worden beschouwd.

Aandacht voor opbergen van onderliggende stukken. Het ontbreken van stukken en/of bewijzen c.q. het niet goed opbergen blijft een punt van aandacht, ook in 2018. Het systematisch opbergen van mutatiestukken vraagt om discipline en tijd.

Jaarrekening

Hoofdstuk 3

Jaarrekeningresultaat 2018,
analyse en overzicht van (incidentele)
baten en lasten,
Overzicht programma's / taakvelden

Hoofdstuk 3: Het jaarrekeningresultaat, analyse en overzicht van (incidentele) baten en lasten in de jaarrekening 2018

In dit hoofdstuk informeren we u over de rekeningresultaten 2018 en de resultaatbestemmingen.

Ook ziet u welke gevolgen de resultaten hebben op de algemene reserve. Het financiële resultaat 2018 is het resultaat ten opzichte van de bijstellingen op de begroting 2018. Die bijstellingen gebeurden in de Bestuurlijke monitor van 2018 en door besluiten van de raad op specifieke onderwerpen.

Samenvatting rekeningresultaten 2018 en gevolgen algemene reserve

We sluiten het rekeningjaar 2018 af met een bruto resultaat op de reguliere begroting van € 1.904.000 voordelig. We stellen voor om € 2.931.000 door te schuiven naar de begroting 2019. Het netto resultaat op de reguliere begroting 2018 komt hiermee op € 1.027.000 nadelig.

Het rekeningresultaat 2018 is samengevat in het volgende overzicht:

Rekeningresultaat 2018 (bedragen in €)	resultaat
Bruto resultaat	1.904.000
Bestemmingsvoorstellen/over te hevelen budgetten naar 2019	-2.931.000
Netto resultaat bestemd voor reserves	-1.027.000

Gevolgen rekeningresultaten op de algemene reserve

Hierboven genoemd resultaat van de jaarrekening 2018 beïnvloedt het saldo van de algemene reserve.

Algemene reserve per 31/12/2018 na verwerking voorstel resultaatbestemming		bedragen in €
Saldo voor resultaatbestemming		17.323.000
Mutatie resultaat na bestemmingsvoorstellen		-1.027.000
Algemene reserve na resultaatbestemming		16.296.000

Bestemmingsvoorstellen / over te hevelen budgetten naar 2019

Algemene toelichting op de bestemmingsvoorstellen

Een deel van het resultaat op de reguliere begroting heeft betrekking op activiteiten die nog in uitvoering zijn en doorlopen in 2019 en volgende jaren. Het gaat om € 2.931.000 die in eerste instantie vrijvalt in het rekeningresultaat 2018. Hierna leest u per onderwerp de aanleiding en het voorstel tot "overboeken" van dit deel van het resultaat naar 2019.

Bestemmingsvoorstellen 2018		bedragen in €
1	transformatiefonds sociaal domein jeugd	595.000
2	doorontwikkeling plan van aanpak gD2020	81.000
3	onderuitputting gemeentefonds	310.000
4	cultuur (B3-status)	1.000.000
5	plan van aanpak Laborijn	518.000
6	cultuurhistorie	144.000
7	Informatie energiebesparende maatregelen/ innovatieve aanpak energie	169.000
8	Implementatie sportbedrijf	114.000
Totaal		2.931.000

1. Transformatiefonds sociaal domein jeugd € 595.000

Om de vernieuwing van het jeugdhulpstelsel een extra impuls te geven, is gezamenlijk door gemeenten en het Rijk een Transformatiefonds opgericht. Voor de periode 2018 tot en met 2020 is daaruit ten behoeve van de jeugdzorgregio Achterhoek jaarlijks een transformatiebudget van € 595.000 beschikbaar gesteld en toegekend. De betaling voor 2018 heeft plaatsgevonden via het gemeentefonds van december 2018 en is uitgekeerd aan Doetinchem.

2. Doorontwikkeling plan van aanpak gD2020 € 81.000

Bij de bestuurlijke monitor 2018 bent u akkoord gegaan met het Plan van Aanpak doorontwikkeling gD2020. De periode september tot en met december heeft met name in het teken gestaan van het sterker maken van de afdelingen. Afdelingen zijn onderzocht en eerste werkprocessen zijn aangepast.

In de oorspronkelijke planning en kostenraming was ook de start van het cultuurtraject, communicatie en het verder optimaliseren van de werkprocessen opgenomen.

Bij nader inzien bleek echter dat deze trajecten het beste gestart konden/kunnen worden na de afronding van het onderzoek van de afdelingen.

Voor de afronding van het Plan van Aanpak gaan we in 2019 investeren in cultuur, communicatie en werkprocessen. Vanuit de kostenraming is hiervoor is vanuit de beschikbare middelen uit 2018 in 2019 nog € 81.000 nodig.

3. Onderuitputting gemeentefonds € 310.000

Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. In de Septembercirculaire 2018 was de eerste voorbode van de onderuitputting al zichtbaar op basis van de Miljoenennota van het Rijk. December is geen officieel bijstelmoment, maar omdat de Najaarsnota van het Rijk meer onderuitputting van de rijksuitgaven laat zien, hebben wij hiervan zelf een inschatting gemaakt. Het gaat hierbij om een bedrag van € 310.000.

Bij de raadsmededeling over de decembercirculaire hebben wij u hierover reeds geïnformeerd. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet dit via een bestemmingsvoorstel bij deze jaarrekening.

4. Cultuur (B3-status) € 1.000.000

De vorming van een Cultuurbedrijf heeft in 2018 vertraging opgelopen. De start per 2019 is niet gehaald. Hierover bent u reeds geïnformeerd via een raadsmededeling.

Voorgesteld wordt dan ook om de gereserveerde middelen in 2018 om slagen te maken in de bedrijfsvoering, dienstverbanden en mogelijke huisvesting groot € 1 miljoen mee te nemen naar het jaar 2019.

5. Plan van aanpak Laborijn

€ 518.000

Voor de aanvullende investering in de dienstverlening aan de doelgroep Participatiewet vraagt Laborijn een financiële bijdrage van de deelnemende gemeenten die de uitvoering van de Participatiewet in de gemeenschappelijke regeling hebben ondergebracht (Aalten, Oude IJsselstreek en Doetinchem). Voor gemeente Doetinchem gaat het in zowel 2019 als 2020 om een incidenteel bedrag van € 518.000. Inmiddels is besloten om de bijdrage voor 2019 te dekken uit het overschot op het BUIG-budget in 2018 voor de gemeente Doetinchem.

6. Cultuurhistorie

€ 144.000

In 2018 zijn de beschikbare middelen voor cultuurhistorie/monumentenbeleid niet volledig benut. Een belangrijke reden is dat er door de beperkte ambtelijke capaciteit minder voortgang op reguliere dossiers (met bijbehorende uitgaven) heeft kunnen plaatsvinden. Daarnaast is onverwacht extra aandacht uitgegaan naar de kazemat die eind 2018 zichtbaar is gekomen tijdens werkzaamheden aan de Terborgseweg.

Door de (her)ontdekking van de kazemat eind 2018 zijn nieuwe wensen ontstaan voor de zichtbaarheid en beleefbaarheid ervan in de toekomst. Hiervoor zijn meerdere scenario's geschetst die alle extra geld kosten. Daarnaast hebben we nog vele wensen als opgenomen in de uitvoeringsagenda van de nota Continuïteit in Karakter. Om extra slagkracht te hebben voor de uitvoering hiervan, stellen we de raad voor om het restant bedrag 2018 mee te nemen naar het jaar 2019 voor maatregelen gericht op behoud en expositie van de kazemat en reguliere cultuurhistorie-activiteiten.

7. Informatieplicht energiebesparende maatregelen/innovatieve aanpak energiebesparing

€ 169.000

In de decembercirculaire gemeentefonds 2018 is aangegeven dat we een vergoeding krijgen voor taken die in 2019 zullen worden opgepakt (taakmutaties gemeentefonds).

In 2018 ontvingen we € 159.000 voor de innovatieve aanpak energiebesparing. Het programma "Innovatieve aanpakken energiebesparing bestaande koopwoningen" heeft tot doel aanpakken te realiseren die de energetische verduurzaming van de particuliere woningvoorraad versnellen. Daarnaast treedt per 1 juli 2019 de informatieplicht in werking voor bedrijven met een middelgroot energieverbruik. Deze bedrijven moeten uiterlijk 1 juli 2019 rapporteren welke energiebesparende maatregelen zij hebben genomen met een terugverdientijd van vijf jaar of lager. Voor deze taak ontvingen we in december een vergoeding van € 10.000.

8. Implementatie Sportbedrijf

€ 114.000

Voor de oprichting van het Sportbedrijf is in 2018 incidenteel € 175.000 beschikbaar gesteld. De oprichting heeft enige vertraging opgelopen. In de informatieve raadsvergadering van 7 februari 2019 is over het verloop van het proces een toelichting aan u gegeven. Voorgesteld wordt om het restant bedrag groot € 114.000 mee te nemen naar het jaar 2019.

Resultaat begroting

Het resultaat op de begroting na bestemmingsvoorstellen bedraagt € 1.027.000 nadelig. Uit het resultaat lichten we de posten groter dan € 75.000 toe. Dit zijn:

Netto resultaat	bedragen in €
1 personeelsgerelateerde budgetten	-156.000
2 investeringslasten	192.000
3 pensioenvoorziening en wachtgeldverplichtingen bestuurders	183.000
4 Registratie Niet Ingezeten (RNI)	96.000
5 belastingen	91.000
6 dividenden	273.000
7 gemeentefonds	-937.000
8 nominale ontwikkelingen	199.000
9 Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland (VNOG)	-233.000
10 grondexploitatie	3.057.000
11 leerlingenvervoer	208.000
12 sportservice	-232.000
13 sociaal domein	-3.821.000
14 omgevingsvergunning	442.000
15 schadebedrag	-300.000
16 diverse verschillen kleiner dan € 75.000	-89.000
Totaal resultaat na bestemmingsvoorstellen	-1.027.000
17 bestemmingsvoorstellen	2.931.000
Totaal bruto resultaat reguliere begroting	1.904.000

1. Personeelsgerelateerde budgetten

€ 156.000 N

De personeelsgerelateerde budgetten geven een saldo van € 156.000 nadelig. Dit is op te delen in een deel loon- en inhuurkosten en een deel hieraan gerelateerde budgetten. Het nadeel op de loon- en inhuurkosten wordt deels veroorzaakt door de uitloop- en garantie schalen en de (relatief) dure inhuur op vacante ruimte. Het fenomeen van uitloopschalen is afgeschaft voor diegenen die na januari 2016 in dienst zijn gekomen. Het effect hiervan wordt eerst op de lange termijn merkbaar. En in 2018 hebben we helaas veel extra moeten inhuren in verband met ziekte.

Budgetposten	resultaat 2018
loon- en inhuurkosten	-87
vervanging bij ziekte (extra inhuur)	-298
ww-voorziening eigen personeel	-49
werving en selectie	102
opleiding	176
Totaal	-156

2. Investeringslasten

€ 192.000 V

Rente en investeringslasten geven dit jaar een voordeel van per saldo € 192.000. Dit voordeel wordt onder andere veroorzaakt doordat begrote lasten voor investeringen niet volledig zijn benut.

3. Pensioenvoorziening en wachtgeldverplichtingen bestuurders

€ 183.000 V

In de voorjaarsnota 2017 hebben we meer middelen gereserveerd, om mogelijke wachtgeldverplichtingen van het aftreden van het college na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 op te vangen. Dit betrof voor de periode 2018 – 2021. Gebleken is dat dit niet nodig is geweest hetgeen een voordeel oplevert voor 2018 € 110.000. Ook zijn er in 2018 geen grote schommelingen geweest in de actuariële waarden van de pensioenverplichtingen a.g.v. rekenrente en sterftetafelontwikkelingen; € 73.000 voordeel.

4. Registratie Niet Ingezetenen (RNI)

€ 96.000 V

De gemeente Doetinchem is één van de 19 landelijke inschrijvingskantoren voor het register niet ingezetenen (RNI). In dit register worden de mensen ingeschreven die in Nederland werken of economisch verkeer hebben maar niet in de basisregistratie personen (BRP) kunnen worden ingeschreven.

Door de inschrijving in de RNI voldoen ze aan de Nederlandse wetgeving m.b.t. rechten en plichten rondom economisch verkeer, bijv. loonbetaling/belastingafdracht. Per inschrijving worden we gecompenseerd door het ministerie van Binnenlandse zaken. Daarnaast ontvangen we een vast bedrag voor zgn. coördinatiekosten. Door opnieuw een fors aantal inschrijvingen, een efficiënt werkproces en een platte en directe wijze van coördineren hebben we hier een positief saldo bereikt.

5. Belastingen

€ 91.000 V

Het voordeel is voornamelijk gerealiseerd door lagere kosten voor heffing van gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Minder bezwaarschriften leiden tot minder juridische procedures en er was minder advies van derden nodig.

6. Dividenden

€ 273.000 V

Alliander

De gemeente Doetinchem heeft in 2018 meer dividend ontvangen dan begroot. Dit levert een voordeel op van €113.000. De verwachting is dat de dividenden de komende jaren aanzienlijk lager zullen liggen. De onafhankelijke organisatie Nuval, die gemeente en provincies, heeft in 2017 reeds geadviseerd om voor de meerjarenbegroting de dividenduiterkring in de gemeentebegroting te verlagen. Dit is toen ook gebeurd.

Vitens

In de begroting is structureel rekening gehouden met een dividendopbrengst van € 110.000 van Vitens. In 2018 heeft de gemeente Doetinchem € 194.000 aan dividend over 2017 ontvangen, wat een voordeel van € 84.000 oplevert.

Op basis van de bijgestelde dividendverwachtingen van Vitens zullen aanzienlijke negatieve effecten voor de jaren 2019 t/m 2020 voor de gemeente Doetinchem optreden.

Gemeente Doetinchem zal hier rekening mee moeten houden bij de structureel geraamde dividendopbrengsten voor 2019 e.v. De begrote dividendinkomsten zullen ook hier naar beneden moeten worden bijgesteld.

BNG

In 2018 heeft de gemeente meer dividend ontvangen dan begroot was. Dit levert een voordeel op van €76.000 in 2018. Het jaar 2017 is een goed jaar geweest voor de BNG met een hogere winst en een hogere dividenduitkering in 2018 aan de aandeelhouders.

Als gevolg van de onvoorspelbare beweging op de financiële markten, acht de bank het niet verantwoord om een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst.

7. Gemeentefonds

€ 937.000 N

Bij de raadsmededeling over de decembercirculaire gemeentefonds 2018 bent u reeds geïnformeerd over het verwachte resultaat van het gemeentefonds in deze jaarrekening.

septembercirculaire 2018	-1.180.000
decembercirculaire 2018	-269.000
hoeveelheidsverschillen	504.000
	-945.000

Het uiteindelijke resultaat is door een nakomende verrekening in de hoeveelheden (aantallen bijstandsuitkeringen en uitkeringontvangers) € 8.000 gunstiger uitgevallen. Het resultaat in deze jaarrekening komt daarmee op € 937.000 nadelig.

8. Nominale ontwikkelingen

€ 199.000 V

De stelpost voor nominale ontwikkelingen is bedoeld om loon- en prijsstijgingen voor onze budgetten te compenseren. Daarnaast worden gestegen kosten van beheer en onderhoud door areaaluitbreiding opgevangen uit dit budget. Het voordeel op dit budget is ontstaan doordat per saldo minder budgetten gecompenseerd hoefden te worden voor loon- en prijsstijgingen dan wij bij het samenstellen van de begroting 2018 aannamen.

9. Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland (VNOG)

€ 233.000 N

Bij de tweede financiële verkenning 2018 werd duidelijk dat de VNOG in 2018 afstevende op een tekort. Aangezien de VNOG in 2018 geen eerste financiële verkenning heeft uitgebracht, werden wij hier pas laat mee geconfronteerd. Over de 2e verkenning bent u reeds geïnformeerd. Dit tekort is met name veroorzaakt door verkeerde ramingen van de loonsom en de vrijwilligersvergoedingen. Het weerstandsvermogen van de VNOG is ontoereikend om de tekorten te kunnen opvangen. Op basis van een prognose van de jaarcijfers 2018 van de VNOG verzoekt zij de deelnemende gemeenten om een aanvullende bijdrage in dit tekort van € 197.000. Ook de afrekening 2018 van de VNOG op de brandweerkazerne valt € 36.000 nadelig uit. Per saldo een nadeel van € 233.000.

In maart zijn er regionale bijeenkomsten voor raadsleden van de deelnemende gemeenten geweest waarin u door de VNOG geïnformeerd bent over het voorlopige resultaat van de jaarstukken 2018, de begroting 2019 en de kadernota 2020-2023 van de VNOG. Hierin worden een aantal "reparatievoorstellen" gedaan op basis van bestaand beleid, die de VNOG noodzakelijk acht om aan haar maatschappelijke opgaven te kunnen voldoen.

10. Grondexploitatie

€ 3.057.000 V

Op de grondexploitaties hebben we over 2018 een netto resultaat van €3.057.000 positief gerealiseerd. Dit is als volgt opgebouwd:

- een voordeel van € 1.9 mln. voor het laten vrijvallen van de door Doetinchem getroffen voorziening voor het A18 noordelijke deel. Deze voorziening was in 2017 getroffen om deze gronden af te waarderen naar een agrarische waarde;
- een voordeel van € 0.6 mln. voor het zuidelijk deel van de A18. In het MPO 2018 gingen wij uit van een nadeel van 1.8 mln. We zien in de doorrekeningen van de grondexploitatie een sterke verbetering, waardoor het verwachte nadeel € 0.2 mln. is (35% aandeel gemeente);
- tussentijds winstneming voor de grexten Heideslag en Vijverberg zuid van totaal € 0.4 mln. Volgens de verslaggevingsregels zijn wij verplicht om bij positieve grondexploitaties dit toe te passen. De winstneming gebeurt naar rato van de voortgang van het project;
- een nadeel van € 0.3 mln. als gevolg van extra kosten voor de sanering van de grond op het project Iseldoks;
- een voordeel van € 0.2 mln. door verkoop van kavel van een reeds afgesloten project de Veemarkt;
- een voordeel van € 0.2 mln. door verkoop van overige gronden.

In de paragraaf grondbeleid staat een uitvoerige toelichting op bovenstaande punten.

11. Leerlingenvervoer**€ 208.000 V**

Het voordeel is net als vorig jaar een gevolg van actief beleid in de afgelopen jaren om het aantal aanvragen voor aangepast vervoer terug te dringen. Mede door de eigen verantwoordelijkheid van ouders te benadrukken en projecten als MEE op Weg, leren meer leerlingen zelfstandig of onder begeleiding met de fiets of met openbaar vervoer naar school te gaan. Dit is niet alleen beter voor de zelfredzaamheid van leerlingen, maar ook voor de gemeentelijke financiën. Halverwege 2017 is na een regionale aanbesteding het leerlingenvervoer ondergebracht bij ZOOV School. Op grond van het aantal ritten in 2017 en 2018 kan het voordeel over 2018 als structureel worden beschouwd.

12. Sportservice**€ 232.000 N**

De subsidiering van de Stichting Sport Service Doetinchem is gebaseerd op enerzijds de taken die zij uitvoert en anderzijds de formatie die daarbij hoort. De gemeentelijke subsidie bedraagt over 2018 bedraagt € 601.000. Een substantieel deel van de subsidie (€ 396.000) betreft de gemeentelijke cofinanciering van de Buurtsportcoaches. Bij de begroting 2019 is ingaande 2019 structureel een bedrag bij geraamd van € 150.000. Voor 2018 zou gezien worden of dit bedrag binnen de budgetten voor sport opgevangen kon worden. Dit is niet het geval geweest. Ook zijn de inkomsten uit het onderwijs voor bewegingsonderwijs lager dan begroot en is geen beroep kunnen doen op een bijdrage uit de reserve van sportservice.

Per saldo leidt dit in 2018 tot een incidenteel nadeel van € 232.000.

13. Sociaal domein**€ 3.821.000 N**

Het resultaat is als volgt opgebouwd:

Sociaal domein		Bedragen in €
1	BUIG na bestemmingsvoorstel plan van aanpak	70.000
2	efficiencytaakstelling Laborijn	-200.000
3	armoede	-186.000
4	wrv-voorzieningen	-275.000
5	Wmo HH en BG	-1.653.000
6	jeugdhulp	-5.471.000
7	beschermde wonen	3.970.000
8	overig sociaal domein	-76.000
Totaal sociaal domein		-3.821.000

13.1 BUIG na bestemmingsvoorstel plan van aanpak

Laborijn heeft bij de uitvoering van de Participatiewet in 2018 een voordeel van € 588.000 gerealiseerd op het BUIG-budget voor bijstandsuitkeringen. In 2018 waren minder inwoners dan verwacht aangewezen op een bijstandsuitkering.

Conform raadsbesluit van 31 januari 2019 wordt het overschot op het BUIG-budget in 2018 aangewend ter dekking van de incidentele bijdrage van gemeente Doetinchem aan het plan van aanpak Samen sterk voor inwoners naar werk van Laborijn in 2019 à € 518.000. Daarmee resteert een voordeel van € 70.000 op het BUIG-budget in 2018.

13.2 Efficiencytaakstelling Laborijn

Bij de fusiedocumenten van Laborijn is structureel een besparing van € 300.000 ingeboekt als bijdrage in de kosten voor uitvoering door Laborijn. Deze besparing is in 2016 gerealiseerd door Laborijn.

Voor 2017, 2018 en 2019 werd een aanvullende besparing op de uitvoeringskosten opgenomen van jaarlijks € 100.000 structureel, cumulatief uiteindelijk dus € 300.000 structureel. Deze aanvullende opdracht van alleen onze gemeente is door Laborijn niet te realiseren. De veronderstelling dat in de fusieorganisatie, na het aanloopjaar, nog meer schaal- en efficiencyvoordelen te behalen zouden zijn, is niet te effectueren. Met name voor het 'werk fit' maken van de groep werkzoekenden die 'niet direct bemiddelbaar naar werk' zijn en de ontwikkeling (toename) van het aantal uitkeringsgerechtigden bleek geen verdere besparing op de uitvoeringskosten mogelijk.

Bij raadsbesluit van 8 november 2018 is besloten deze aanvullende structurele besparing vanaf 2019 niet meer voort te zetten. Dat betekent dat het niet-realiseren van de efficiencytaakstelling alleen nog in 2018 tot een nadeel lijdt.

13.3 Armoede

De begroting voor armoedebestrijding bestaat uit de onderdelen kwijtschelding, Meedoenarrangement, compensatie zorgkosten, bijzondere bijstand en schulddienstverlening. Het nadeel in deze jaarrekening is met name het gevolg van de uitgaven bijzondere bijstand, deels uitgevoerd door Laborijn.

13.4 Wrv-voorzieningen

De afgelopen jaren zien we een trend dat de uitgaven voor woonvoorzieningen, scootmobielen en vervoersvoorzieningen (Wrv) stijgen. Dit zijn voorzieningen die met name door oudere inwoners gebruikt worden. Ruim de helft van de cliëntgroep Wrv is 75 jaar en ouder en driekwart is 60 jaar en ouder. De stijgende uitgaven zijn deels te verklaren door de groei van het aantal oudere inwoners in combinatie met het langer zelfstandig thuis wonen. Bijvoorbeeld het aantal inwoners van 80 jaar of ouder is in 2018 met 4,4% gestegen. Het afgelopen jaar zijn er bovendien relatief veel hulpmiddelen vervangen, waardoor het hergebruik is gedaald en de kosten stijgen. Tenslotte zijn er meer complexere hulpmiddelen ingezet buiten het kernassortiment; dit betreft relatief dure voorzieningen.

13.5 Wmo Hulp bij het huishouden (HH) en Begeleiding (BG)

In 2018 zijn de tarieven voor hulp bij het huishouden gestegen door de Algemene Maatregel van Bestuur Reële kostprijs. Wat betreft begeleiding zien we een groei in het aantal cliënten. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn uitstroom uit beschermd wonen naar Wmo-begeleiding, een groei in complexe problematiek, inwoners die langer zelfstandig thuis wonen en een aanvraag voor de Wet langdurige zorg (Wlz) uitstellen i.v.m. de hogere eigen bijdragen en verschillen in hoeveelheid ondersteuning.

13.6 Jeugdhulp

Net als veel gemeenten in Nederland kampt ook Doetinchem met oplopende tekorten voor de uitvoering van de taken en verantwoordelijkheden van de Jeugdwet. Het gaat om tekorten ten opzichte van de begroting, waarbij we de rijksbijdrage als uitgangspunt hanteren. In navolging van deze constatering vinden we dat we op Doetinchemse schaal slagen moeten en kunnen maken om de tendens anders te laten zijn vanaf 2019 en verder. Eind 2018 zijn we hiervoor al gestart met de Taskforce financiële beheersing Sociaal Domein, waarmee we werken aan het inzichtelijk maken van sturingsmogelijkheden om tekorten terug te dringen. De toename van zowel volume als uitgaven voor de jeugdhulp, die nu blijken uit de jaarcijfers 2018, maken extra maatregelen noodzakelijk. Het college heeft hier volop aandacht voor en pakt hierin haar verantwoordelijkheid. Onder meer door een extra opdracht te verstrekken aan de uitvoeringspartner Buurtplein gericht op de wijze van indiceren inclusief de duur, het volume en de regievoering op de uitvoering van de zorg. Aanleiding hiervoor is een zorgpunt uit de analyses, waaruit blijkt dat de indicatiewaarde voor de afgegeven jeugdhulp erg hoog ligt t.o.v. het beschikbare rijksbudget. Gezien de hoogte van het ontstane tekort, zijn extra maatregelen om hierop in te grijpen onoverkomelijk.

Landelijk verschijnsel - autonome groei van de vraag

Recent is het landelijk verdiepend onderzoek Jeugdhulp gepubliceerd, waarbij m.n. het volume-onderzoek een toename laat zien van het aantal jongeren dat jeugdhulp krijgt. Landelijk is deze stijging tussen 2015 en 2017 ongeveer 12%. Daarnaast stellen de onderzoekers vast dat het volume jeugdhulp in 2016 en 2017 hoger ligt dan in de jaren 2011-2014. Deze landelijke onderzoeken geven een goede analyse op de ontwikkeling van het jeugdhulpgebruik. In combinatie met de landelijke efficiencykorting van 450 miljoen is de toename van het aantal jongeren dat jeugdhulp krijgt een belangrijke verklaring voor de tekorten bij veel gemeenten.

Aantallen Doetinchem

Begin 2018 bedroeg het aantal jeugdigen met een geldige indicatie 1.159, eind 2018 was dat aantal opgelopen naar 1.410, een stijging van 22%. In heel 2018 waren er 1.864 unieke cliënten die op enig moment een geldige indicatie hadden. In 2017 was dit totaal aantal unieke cliënten 1813. Het totaal aantal jeugdigen (0-19 jaar) in onze gemeente in 2018 was 12.694. Recente CBS cijfers laten zien dat het percentage jongeren met Jeugdhulp in de gemeente Doetinchem de afgelopen jaren gestegen is van 10,7% (2015) naar 12,9% (2018). Deze percentages zijn hoger dan de landelijke gemiddelden (van 10,0% naar 11,7%)

Meerdere verwijzers

De Jeugdwet kent meerdere verwijzers naar jeugdhulp. De gemeente, bij ons in de vorm van Buurtplein, is een interne verwijzer. Huisartsen, gecertificeerde instellingen, jeugdartsen van de jeugdgezondheidszorg en medisch specialisten zijn externe verwijzers. Uit onze analyse blijkt dat Buurtplein 50% van de verwijzingen (indicaties) naar jeugdhulp in 2018 heeft gedaan. Dat betekent dat in de andere 50% van de gevallen externe partijen hebben verwezen naar individuele voorzieningen: de gemeente is daar financieel verantwoordelijk voor, maar heeft nauwelijks invloed op de zorginzet. Daar komt bij dat bijvoorbeeld gecertificeerde instellingen maar 14% van de indicaties stellen, maar dat die indicaties wel bijna 30% vormen van de totale kosten van jeugdzorg in Doetinchem.

Na-ijl-effect maakt goed prognosticeren lastig

We hebben geconstateerd dat pas in de laatste weken van december en de eerste maanden van 2019 aanbieders een significant deel van de geleverde zorg hebben gefactureerd. Concreet is 47% van het aantal declaraties (met een totale waarde van ruim € 5,8 mln.) ontvangen ná november 2018. Dit is een belangrijke verklaring voor de afwijking tussen de realisatiecijfers van de jaarrekening en de prognose die we in december 2018 hebben gepresenteerd. Hoewel we goed overleg hebben met aanbieders teneinde hen te motiveren tijdig te declareren, is dit juridisch niet afdwingbaar.

13.7 Beschermd Wonen inclusief MO/Oggz

Het regionale budget beschermd wonen is gebaseerd op een historische verdeling. Vanaf 2015 was een dalende trend te zien in het aantal cliënten beschermd wonen; in 2018 stijgt het aantal cliënten. We zetten succesvol in op versterking van de eigen regie en ondersteuning via een meer ambulante vorm van zorg.

Het overschot op Beschermd Wonen is ook het gevolg van een andere manier van inkopen vanaf 1 januari 2017. In het budget zijn tevens de uitvoeringskosten voor Beschermd Wonen opgenomen. Daarnaast komen alle incidenten rondom financiering en verantwoording ook voor rekening van Doetinchem. Door de onzekerheid over de budgethoogte in de toekomst blijft waakzaamheid geboden. Vanaf 2021 vindt er doordecentralisering plaats van de taken opvang en bescherming naar alle gemeenten en worden ook budgetten herverdeeld. Dit doet een beroep op Doetinchem als centrumgemeente om de ontwikkeling van de tarieven en de bekostigingsmethodieken te blijven volgen en de noodzakelijk acties daarop te nemen.

13.8 overig sociaal domein

Het betreft het saldo van overige voor- en nadelige verschillen. Inhoudelijk gaat het om wijkcentra, aanpassen woonomgeving/verkeersmaatregelen, werkgelegenheid & sociale werkvoorziening, arbeidsparticipatie, vrijwilligerswerk & mantelzorg, openbare gezondheidszorg en ouderentontmoetingspunt.

14. Omgevingsvergunning

€ 442.000 V

De opbrengst van de leges omgevingsvergunning is conjunctuurgevoelig en blijft sterk afhankelijk van het aantal en soort aanvragen.

Relatief kleine vergunningen aanvragen zijn niet kostendekkend. Grote vergunningaanvragen moeten dit compenseren (kruissubsidie). Fluctuaties kunnen daardoor leiden tot een voor of nadeel en maken voorspellingen gedurende het jaar lastig. Het economisch gunstige klimaat van dit moment leidt tot een stijging van de aanvragen en ontvangen leges. In 2018 was uiteindelijk sprake van een voordeel.

15. Schadebedrag**€ 300.000 N**

Door de uitspraak van het Gerechtshof d.d. 12 december 2017 in het geschil met Stichting Torrenstad Vastgoed, hebben wij het pand Louise de Colignystraat 11 terug genomen in 2018. Bij de uitspraak is ook bepaald dat de gemeente een schadebedrag moet betalen aan de stichting, echter was op dat moment nog onduidelijkheid over de hoogte van het bedrag. Inmiddels zijn we tot een akkoord gekomen voor het te betalen schadebedrag ter hoogte van € 300.000. Bij de jaarrekening 2017 en begroting 2019 was bij het bepalen van het weerstandsvermogen reeds rekening gehouden met een uit te keren bedrag. Derhalve waren wij als gemeente voorbereid op een uit te keren bedrag.

16. Overig**€ 89.000 N**

Het betreft het saldo van overige voor- en nadelige verschillen, met een afwijking kleiner dan € 75.000. Deze worden niet nader toegelicht.

Overzicht onvoorziene uitgaven

Onvoorziene uitgaven jaarrekening 2018		bedragen in €
Onvoorziene uitgaven primitieve begroting		133.000
Aframing bij bestuurlijke monitor 2018		-133.000
Resultaat onvoorziene uitgaven jaarrekening		0

Overzicht incidentele baten en lasten

Zie volgende pagina.

overzicht van incidentele baten en lasten	begroting 2018 voor wijziging	bestuur- lijke monitor 2018	begroting 2018 na wijziging	resultaat rekening 2018	mutaties reserves/ grex	totaal rekening 2018
0 Bestuur, organisatie, bedrijfsvoering en alg. financiële middelen						
lasten 0.1 wachtgeldverplichtingen bestuurders	-110.000		-110.000	183.000		73.000
lasten 0.1 doorontwikkeling Regio Achterhoek	0	-43.000	-43.000			-43.000
lasten 0.1 transformatiefonds sociaal domein jeugd	0		0	595.000		595.000
lasten 0.2 loonsom	-144.800		-144.800			-144.800
lasten 0.4 loonsom	-292.400		-292.400			-292.400
lasten 0.4 landelijke digitale agenda 2020	-300.000		-300.000			-300.000
lasten 0.4 overhead	0	-450.000	-450.000			-450.000
lasten 0.8 onvoorziene uitgaven	0	133.000	133.000			133.000
lasten 0.8 loonsom	0	-1.300.000	-1.300.000	-156.000		-1.456.000
lasten 0.8 transitiebudget gD2020	0	-350.000	-350.000			-350.000
lasten 0.8 beleidsadviseur duurzaamheid	0	-140.000	-140.000			-140.000
lasten 0.8 investeringslasten	0		0	192.000		192.000
lasten 0.8 nominale ontwikkelingen	0		0	199.000		199.000
lasten 0.8 plan van aanpak doorontwikkeling gD2020	0		0	81.000		81.000
lasten 0.8 diverse verschillen kleiner dan 75.000 euro	0		0	-89.000		-89.000
lasten 0.10 woningbouwstrategie	-2.000.000		-2.000.000			-2.000.000
baten 0.2 Registratie Niet Ingezetenen (RNI)	0		0	96.000		96.000
baten 0.5 dividenden	0		0	273.000		273.000
baten 0.6 belastingen	0		0	91.000		91.000
baten 0.7 gemeentefonds	0	995.000	995.000	-627.000		368.000
baten 0.8 verkoop onroerend goed	2.000.000		2.000.000			2.000.000
baten 0.8 heffingsrente reïntegratiekosten BTW 2005-2014	0	522.000	522.000			522.000
baten 0.10 vrijval deel reserve woningbouwstrategie	1.100.000		1.100.000			1.100.000
baten 0.10 mutaties reserves	0		0		3.622.000	3.622.000
saldo programma 0	252.800	-633.000	-380.200	838.000	3.622.000	4.079.800
1 Openbare orde en veiligheid						
lasten 1.1 Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland	0		0	-233.000		-233.000
baten	0		0			0
saldo programma 1	0	0	0	-233.000	0	-233.000
2 Bereikbaarheid						
lasten	0		0			0
baten 0.63 parkeren	0	-215.000	-215.000			-215.000
saldo programma 2	0	-215.000	-215.000	0	0	-215.000
3 Economie en werk						
lasten 3.2 grondexploitatie	0		0	2.429.000		2.429.000
lasten 3.2 grondexploitatie ten opzichte begroot	0		0		-5.163.000	-5.163.000
baten 3.2 grondexploitatie ten opzichte begroot	0		0		5.163.000	5.163.000
saldo programma 3	0	0	0	2.429.000	0	2.429.000
4 Onderwijs						
lasten 4.3 leerlingenvervoer	0		0	208.000		208.000
baten	0		0			0
saldo programma 4	0	0	0	208.000	0	208.000
5 Sport, recreatie, cultuur en cultuurhistorie						
lasten 5.1 special olympics olympische spelen	-20.000		-20.000			-20.000
lasten 5.1 implementatiekosten sportbedrijf	-175.000		-175.000			-175.000
lasten 5.1 afboeken schuld SAZA aan gemeente	0	-476.000	-476.000			-476.000
lasten 5.1 sportservice	0		0	-232.000		-232.000
lasten 5.1 implementatie sportbedrijf	0		0	114.000		114.000
lasten 5.3 cultuur (B3-status)	-1.000.000		-1.000.000	1.000.000		0
lasten 5.3 bestuursopdracht cultuurbedrijf	-25.000		-25.000			-25.000
lasten 5.3 implementatiekosten cultuurbedrijf	0	-75.000	-75.000			-75.000
lasten 5.5 cultureel erfgoed Kazemat	0		0	144.000		144.000
lasten 5.6 regionaal mediacentrum	-100.000		-100.000			-100.000
baten	0		0			0
saldo programma 5	-1.320.000	-551.000	-1.871.000	1.026.000	0	-845.000
6 Sociaal domein						
lasten 6.1 Doetinchemse agenda toegankelijkheid	-20.000		-20.000			-20.000
lasten 6.1 sociaal domein	0	-1.203.000	-1.203.000			-1.203.000
lasten 6.2 loonsom	-82.800		-82.800			-82.800
lasten 6.2 sociaal domein	0	-269.000	-269.000			-269.000
lasten 6.3 plan van aanpak Laborijn	0		0	518.000		518.000
lasten 6.81 sociaal domein	0	-180.000	-180.000			-180.000
lasten 6.82 sociaal domein	0	-20.000	-20.000			-20.000
lasten 6.2 sociaal domein	0		0	-3.821.000		-3.821.000
baten	0		0			0
saldo programma 6	-102.800	-1.672.000	-1.774.800	-3.303.000	0	-5.077.800
7 Duurzaamheid en milieu						
lasten 7.4 bijdrage ODA	-150.000		-150.000			-150.000
lasten 7.4 rattenoverlast	0	-19.000	-19.000			-19.000
lasten 7.4 informatie energiebesparing/innovatieve aanpak energie	0		0	169.000		169.000
baten	0		0			0
saldo programma 7	-150.000	-19.000	-169.000	169.000	0	0
8 Wonen en woonomgeving						
lasten 8.1 voorbereiden en uitvoeren Omgevingswet	-150.000		-150.000			-150.000
lasten 8.2 grondexploitatie	0		0	628.000		628.000
lasten 8.2 grondexploitatie ten opzichte begroot	0		0		-1.209.000	-1.209.000
lasten 8.3 toekomstig bestendig maken dorpspart Wehl	-200.000		-200.000			-200.000
lasten 8.3 volkshuisvestingbeleid	0	-15.000	-15.000			-15.000
lasten 8.3 schadebedrag	0		0	-300.000		-300.000
baten 8.2 grondexploitatie ten opzichte begroot	0		0		1.209.000	1.209.000
baten 8.3 omgevingsvergunning	0		0	442.000		442.000
saldo programma 8	-350.000	-15.000	-365.000	770.000	0	405.000
Totaal lasten	-4.770.000	-4.407.000	-9.177.000	1.629.000	-6.372.000	-13.920.000
Totaal baten	3.100.000	1.302.000	4.402.000	275.000	9.994.000	14.671.000
totaal programma 0 t/m 8	-1.670.000	-3.105.000	-4.775.000	1.904.000	3.622.000	751.000

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2018

In onderstaand overzicht ziet u een recapitulatie van de baten, de lasten en het saldo per programma die zijn opgenomen in de jaarrekening 2018. In het overzicht is programma 0 gesplitst in algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en mutaties in reserves. Verder laat het overzicht het gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten en het gerealiseerde resultaat van de jaarrekening 2018 (na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves) zien.

De opzet en de indeling van dit overzicht worden voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Progr.	Omschrijving programma	Raming 2018 voor wijziging			Raming 2018 na wijziging			Realisatie 2018		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	Openbare orde en veiligheid	196	4.130	-3.935	196	4.128	-3.932	348	4.627	-4.279
2	Bereikbaarheid	3.960	11.228	-7.268	3.681	10.622	-6.941	3.964	10.877	-6.914
3	Economie en werk	2.721	4.116	-1.395	3.810	5.419	-1.609	8.991	8.258	732
4	Onderwijs	1.775	8.659	-6.884	1.797	8.943	-7.146	4.314	11.135	-6.821
5	Sport, recreatie, cultuur en cultuurhistorie	1.422	16.534	-15.112	2.270	18.093	-15.823	2.520	17.461	-14.941
6	Sociaal domein	20.308	107.753	-87.445	23.216	116.217	-93.001	24.793	121.872	-97.079
7	Duurzaamheid en milieu	11.612	10.277	1.335	11.627	10.532	1.095	11.846	10.590	1.256
8	Wonen en woonomgeving	8.176	9.804	-1.628	10.290	13.634	-3.343	14.558	14.579	-21
0	Bestuur, org., bedr.voering en alg. fin. midd.	3.230	8.338	-5.109	5.422	11.239	-5.817	12.590	17.212	-4.622
0	Algemene dekkingsmiddelen	148.582	9.718	138.864	152.281	9.617	142.665	152.008	9.698	142.310
0	Overhead	7.675	17.780	-10.105	7.781	18.687	-10.906	8.079	19.395	-11.316
0	Heffing VPB	0	0	0	0	0	0	0	23	-23
0	Bedrag onvoorzien	0	133	-133	0	0	0	0	0	0
	Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	209.656	208.470	1.187	222.371	227.129	-4.758	244.010	245.728	-1.718
0	Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	4.258	5.207	-949	11.956	6.960	4.996	12.357	8.735	3.622
	Gerealiseerde resultaat jaarrekening 2018	213.914	213.676	238	234.327	234.089	238	256.367	254.463	1.904

Overzicht programma's/taakvelden

0 Bestuur, organisatie bedrijfsvoering en algemene financiële middelen									
bedragen x € 1000,=	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
0.1 Bestuur	2	4.694	2	4.678	557	4.474	759	0	759
0.10 Mutaties reserves	4.258	5.207	11.956	6.960	12.357	8.735	-1.375	-1.442	-2.816
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	238	0	238	0	1.904	-1.666	238	-1.428
0.2 Burgerzaken	1.163	2.585	1.188	2.450	1.546	3.009	-201	0	-201
0.4 Overhead	7.675	17.780	7.781	18.687	8.079	19.395	-411	288	-122
0.5 Treasury	11.475	9.191	10.932	8.580	11.213	8.562	298	0	298
0.61 OZB woningen	2.321	439	2.321	430	2.377	427	59	0	59
0.62 OZB niet-woningen	9.399	0	9.399	0	9.432	0	32	0	32
0.64 Belastingen Overig	707	88	977	607	961	709	-117	0	-117
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	124.679	0	128.653	0	128.026	0	-627	0	-627
0.8 Overige baten en lasten	2.065	1.192	4.232	4.111	10.487	9.729	637	0	637
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	23	-23	0	-23
Totaal van dit programma	163.744	41.414	177.441	46.741	185.034	56.967	-2.633	-915	-3.549
1 Openbare orde en veiligheid									
bedragen x € 1000,=	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	54	3.262	54	3.260	207	3.662	-250	0	-250
1.2 Openbare orde en veiligheid	142	869	142	868	141	964	-98	0	-98
Totaal van dit programma	196	4.130	196	4.128	348	4.627	-347	0	-347
2 Bereikbaarheid									
bedragen x € 1000,=	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
0.63 Parkeerbelasting	3.500	0	3.285	15	3.162	18	-126	0	-126
2.1 Verkeer en vervoer	441	7.888	378	7.410	757	7.682	108	0	108
2.2 Parkeren	0	3.326	0	3.183	24	3.168	39	0	39
2.3 Recreatieve havens	18	5	18	5	20	5	2	2	3
2.5 Openbaar vervoer	0	9	0	9	0	5	4	0	4
Totaal van dit programma	3.960	11.228	3.681	10.622	3.964	10.878	27	2	28
3 Economie en werk									
bedragen x € 1000,=	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
3.1 Economische ontwikkeling	0	1.687	0	1.517	30	1.561	-13	0	-13
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.536	2.148	3.624	3.621	8.787	6.354	2.430	0	2.430
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	145	99	145	99	144	101	-3	0	-3
3.4 Economische promotie	41	181	41	181	29	242	-72	-27	-100
Totaal van dit programma	2.721	4.116	3.810	5.419	8.991	8.257	2.342	-27	2.315
4 Onderwijs									
bedragen x € 1000,=	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
4.2 Onderwijshuisvesting	6	4.605	6	4.756	57	5.094	-286	-286	-571
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.769	4.053	1.791	4.187	4.257	6.042	611	449	1.059
Totaal van dit programma	1.775	8.659	1.797	8.943	4.314	11.135	325	163	488
5 Sport, recreatie, cultuur en cultuurhistorie									
bedragen x € 1000,=	raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten-Baten)raming totaal - (Lasten-Baten)realisatie	Mutatie reserves	Saldo na mutatie reserves
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten			
5.1 Sportbeleid en activering	7	586	0	1.051	277	1.473	-146	-2	-147
5.2 Sportaccommodaties	495	4.447	1.358	5.343	1.130	5.126	-11	32	22
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	199	4.504	199	4.484	196	3.540	-942	-10	931
5.4 Musea	0	88	0	88	8	88	7	8	15
5.5 Cultureel erfgoed	123	700	123	751	150	645	133	-16	117
5.6 Media	0	1.241	0	1.266	-2	1.215	50	0	50
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	599	4.968	590	5.111	762	5.376	-93	-43	-136
Totaal van dit programma	1.422	16.534	2.270	18.093	2.520	17.461	882	-31	852

6 Sociaal domein									
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten		
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	149	4.938	532	6.821	764	6.642	412	56
6.2	Wijkteams	0	7.539	0	9.499	0	9.918	-418	0
6.3	Inkomensregelingen	16.727	23.233	18.870	24.905	19.857	25.723	169	0
6.4	Begeleide participatie	0	8.315	0	8.451	0	8.609	-158	0
6.5	Arbeidsparticipatie	0	1.232	0	1.940	967	3.302	-396	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	1.630	0	1.629	20	1.984	-335	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.340	10.495	1.340	10.873	841	11.970	-1.595	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	575	11.792	575	12.138	0	15.882	-4.319	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1.517	35.134	1.899	36.495	2.233	32.964	3.865	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	1.614	0	1.634	80	3.015	-1.302	0
7.1	Volksgezondheid	0	1.831	0	1.831	30	1.863	-2	0
Totalen van dit programma		20.308	107.753	23.216	116.217	24.793	121.872	-4.079	56
7 Duurzaamheid en milieu									
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten		
7.2	Riolering	5.606	4.228	5.606	4.227	5.643	4.264	0	0
7.3	Afval	5.959	4.719	5.959	4.719	6.103	4.858	4	0
7.4	Milieubeheer	0	1.309	15	1.548	51	1.431	153	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	47	22	47	39	49	36	4	0
Totalen van dit programma		11.612	10.277	11.627	10.532	11.846	10.590	161	0
8 Wonen en woonomgeving									
bedragen x € 1000,=		raming voor wijziging 2018	raming voor wijziging 2018	raming totaal 2018	raming totaal 2018	realisatie 2018	realisatie 2018	saldo(lasten- Baten)raming totaal - (Lasten- Baten)realisatie	Saldo na mutatie reserves
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten		
8.1	Ruimtelijke ordening	117	1.358	117	1.355	448	1.607	79	256
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.203	6.431	7.305	8.638	9.920	8.122	3.131	425
8.3	Wonen en bouwen	1.856	2.015	2.868	3.640	4.190	4.850	112	72
Totalen van dit programma		8.176	9.804	10.290	13.634	14.558	14.579	3.322	753

Hoofdstuk 4

Balans en toelichting op de balans
Overzicht reserves en voorzieningen

BALANS PER

ACTIVA (bedragen * € 1.000)	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	17.389	17.652
- Kosten onderzoek en ontwikkeling	66	50
- Bijdrage aan activa in eigendom van derden	17.323	17.603
Materiële vaste activa	193.785	193.219
- Investerings met een economisch nut	129.400	131.058
waarvan in erfpacht uitgegeven	15	17
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	28.547	27.427
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	35.837	34.734
Financiële vaste activa	16.590	18.432
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
deelnemingen	505	505
overige verbonden partijen	1	1
- Leningen aan:		
deelnemingen	3.560	3.911
- Overige langlopende leningen	12.517	14.009
- Overige financiële uitzettingen > 1 jaar	6	6
Totaal vaste activa	227.764	229.303
Vlottende activa		
Voorraden	45.729	46.471
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	45.729	46.471
Uitzettingen met een rentetijd < 1 jaar	22.724	20.322
- Vorderingen openbare lichamen	10.659	10.640
- Overige vorderingen	7.776	9.681
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.288	0
Liquide middelen	1.376	1.098
- Kassaldi	7	6
- Banksaldi	1.369	1.092
Overlopende activa	12.446	15.043
- Transitoria	12.446	15.043
Totaal vlottende activa	82.275	82.933
Totaal generaal	310.040	312.236
- Recht op Verliescompensatie krachtens de Wet op vennootschapsbelasting 1969	0	0

31 DECEMBER 2018

PASSIVA (bedragen * € 1.000)	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste passiva		
Eigen vermogen	55.453	57.171
- Algemene reserve	17.323	20.425
- Bestemmingsreserves:		
Overige bestemmingsreserves	36.227	34.855
- Gerealiseerde resultaat	1.904	1.891
Voorzieningen	11.898	14.079
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen, risico's	3.801	5.890
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen	0	0
- Voorzieningen door derden bekleemde middelen	8.097	8.189
Vaste schulden	191.344	193.418
Onderhandse leningen van:		
- Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	0	0
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	191.023	193.135
- Waarborgsommen	322	284
Totaal vaste passiva	258.695	264.669
Vlottende passiva		
Netto vlottende schuld	39.573	28.944
- Kasgeldleningen	14.000	12.000
- Banksaldi	13.058	3.816
- Overige schulden	12.516	13.127
Overlopende passiva	11.771	18.624
- Transitoria	11.771	18.624
Totaal vlottende passiva	51.344	47.568
Totaal generaal	310.040	312.236
- Garantstellingen	211.443	217.664

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. Het BBV heeft als doel het vergroten van de transparantie van het proces van begroting en verantwoording en daarmee het versterken van de positie van de raad en provinciale staten.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en de passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en lasten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baat opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Balans

Vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investerings die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling start vanaf 1 januari op het moment van ingebruikname. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven in de looptijd van de betrokken geldlening.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden verantwoord als immateriële vaste activa. Geactiveerde bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Artikel 64 lid 6 stelt aan de afschrijving van immateriële vaste activa een maximum van 5 jaar. Een uitzondering vormen de als immateriële activa opgenomen kosten van het sluiten van geldleningen en disagio. Op grond van art. 64, lid 5 is in deze situatie de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan de looptijd van de lening.

Materiële vaste activa

Gronden en terreinen

Gronden en terreinen (voor zover niet in exploitatie opgenomen) worden tegen boekwaarde overgeheveld naar de materiële vaste activa. De gronden en terreinen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs. (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking komen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Investerings worden vanaf 1 januari na het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op de economische levensduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Op waarde van activa met economisch nut mogen reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringsubsidies en andere bijdragen van derden mogen wel in mindering worden gebracht. Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

De te hanteren afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Overeenkomstig de door de gemeenteraad in 2008 vastgestelde afschrijvingsnotitie worden infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals b.v. wegen, pleinen, viaducten en parken geactiveerd en afgeschreven. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa overigens (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Op grond van artikel 36 BBV worden in de balans onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- Kapitaalverstrekking aan:
 - Deelnemingen
 - Gemeenschappelijke regelingen
 - Overige verbonden partijen
- Langlopende leningen aan:
 - Openbare lichamen (als bedoeld in art. 1a WFDO)
 - Deelnemingen
 - Woningbouwcorporaties
 - Overige verbonden partijen
- Overig langlopende leningen
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd > 1 jaar
- Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een looptijd > 1 jaar
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar

Het begrip rente typische looptijd verdient een toelichting. Het gaat bij dit begrip om de definitie vanuit de Wet Fido en is ingegeven door beheersing van renterisico's. De definitie luidt: het tijdsinterval gedurende de looptijd van een geldlening, waarin op basis van de leningsvoorwaarden van de geldlening sprake is van een door de verstrekker van de geldlening niet beïnvloedbare constante rentevergoeding. Voor een uitzetting die een looptijd kent van tien jaar met een vaste rente, geldt dat deze altijd als vast activum dient te worden opgenomen ook al resteert er minder dan 1 jaar van de oorspronkelijke looptijd.

Van een "deelneming" is krachtens artikel 1d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Voorraden

De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Resultaatname vindt plaats conform de voorgeschreven "percentage of completion"-methode.

Exploitatieovereenkomsten worden afzonderlijk opgenomen als vordering.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dit laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De voorgeschreven indeling op de balans op grond van artikel 38 BBV is:

- Grond- en hulpstoffen
- Onderhanden werken
- Gereed product en handelsgoederen
- Vooruitbetaling op voorraden

Uitzettingen korter dan één jaar

Uitzettingen < 1 jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

De voorgeschreven indeling voor wat betreft vorderingen is:

- vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, Rijk)
- verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen (als bedoeld in art. 1a WFDO)
- overige verstrekte kasgeldleningen
- uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd < 1 jaar
- rekeningcourantverhoudingen met het Rijk
- rekeningcourantverhoudingen met niet-financiële instellingen
- overige vorderingen
- overige uitzettingen

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Uitzondering vormen de voorziening afkoopsommen begraafplaatsen en de pensioenvoorziening ten behoeve van de wethouders. Deze zijn gewaardeerd tegen de contante waarde.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten.
- b. bestaande risico's op balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotings- of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kosten-egaliseratie.
- d. van derden verkregen middelen (niet zijnde rijk, provincies of gemeenten) die specifiek besteed moeten worden.

Toelichting op reserves en voorzieningen

In de toelichting is per reserve en voorziening aangegeven wat het doel is en wat de belangrijkste mutaties zijn geweest, met uitzondering van de "rentebijdriving".

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Toelichting op de balans per 31 december (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

1. VASTE ACTIVA

1.1 Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	2018	2017
Kosten onderzoek en ontwikkeling	66	50
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	17.323	17.603
	17.389	17.652

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het verslagjaar:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Kosten onderzoek en ontwikkeling	50	31	2	12	0	66
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	17.603	87	0	367	0	17.323
	17.652	118	2	379	0	17.389

1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	2018	2017
Investerings met een economisch nut	129.400	131.058
waarvan in erfpacht uitgegeven	15	17
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	28.547	27.427
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	35.837	34.734
	193.785	193.219

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2018	2017
Gronden en terreinen	15.731	15.777
waarvan in erfpacht uitgegeven	15	17
Woonruimten	5.453	5.529
Bedrijfsgebouwen	95.385	97.598
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.060	1.109
Vervoermiddelen	0	3
Machines, apparaten en installaties	8.796	8.068
Overige materiële vaste activa	2.975	2.974
	129.400	131.058

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Interne overboeking	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	15.777	107	44	0	109	0	15.731
Waarvan in erfpacht uitgegeven	17	-2	0	0	0	0	15
Woonruimten	5.529	139	0	0	215	0	5.453
Bedrijfsgebouwen	97.598	2.148	5	3.113	1.034	209	95.385
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.109	0	0	49	0	0	1.060
Vervoermiddelen	3	0	0	3	0	0	0
Machines, apparaten en installaties	8.068	2.327	0	1.618	-19	0	8.796
Overige materiële vaste activa	2.974	343	0	342	0	0	2.975
	131.058	5.064	49	5.124	1.339	209	129.400

De investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Interne overboeking	Boekwaarde 31-12-2018
Riolering	27.427	1.622	0	502	0	0	28.547

De investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde ultimo	2018	2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken		35.127	33.597
Machines, apparaten en installaties		215	224
Overige materiële vaste activa		496	914
		35.837	34.734

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Interne overboeking	Boekwaarde 31-12-2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	33.597	4.989	0	1.398	1.917	145	35.127
Machines, apparaten en installaties	224	0	0	9	0	0	215
Overige materiële vaste activa	914	296	321	48	345	0	496
	34.734	5.286	321	1.454	2.262	145	35.837

1.3 Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het verslagjaar wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossingen/ afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekkingen aan:						
Deelnemingen	505	0	0	0	0	505
Overige verbonden partijen	1	0	0	0	0	1
	506	0	0	0	0	506
Leningen aan:						
Overlopende leningen	0	0	0	0	0	0
Deelnemingen	3.911	0	0	351	0	3.560
Overige langlopende geldleningen u/g	14.009	2.013	0	3.505	0	12.517
	17.920	2.013	0	3.856	0	16.078
Overige financiële vaste activa:						
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaa	6	0	0	0	0	6
Totaal financiële vaste activa	18.432	2.013	0	3.856	0	16.590

2. VLOTTENDE ACTIVA

2.1 Voorraden

	2018	2017
Gronden in exploitatie		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	45.729	46.471
	45.729	46.471

Gronden in exploitatie (BIE)

Bedragen x € 1.000

Projecten	Boekwaarde 1/1/2018	Investerings 2018	Inkomsten 2018	Inzet voorziening/ reserve	verlies-winst	Boekwaarde 31/12/2018	Voorziening 31/12/2018	Balanswaarde 31/12/2018
A18 Bedrijvenpark 1ste fase	39.516	1.370	-3.132			37.754	-218	37.536
Vijverberg zuid	1.569	1.092	-1.902		208	967	0	967
Heideslag	4.334	946	-2.031		195	3.444	0	3.444
Heelweg	-1.736	292	-344			-1.789	0	-1.789
Lookwartier	2.127	137	-350			1.914	-2.622	-708
Iseldoks HBB	9.640	2.077	-662			11.055	-4.777	6.279
Totaal	55.450	5.914	-8.421	0	403	53.346	-7.617	45.729

Nog te maken kosten en opbrengsten van de in exploitatie gebrachte grondexploitaties, conform raming 2018

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroot grond- exploitaties	Boekwaarde 31/12/2018	Nog te realiseren
geraamde kosten:			
Verwervingen	65.853	65.838	15
Bouwrijpmaken	21.923	18.628	3.295
Plan en VAT kosten	17.312	14.642	2.670
Woonrijpmaken	14.287	4.382	9.905
Diverse kosten	25.753	16.660	9.093
Rente en Beheer	26.872	24.152	2.720
geraamde opbrengsten:			
Overige opbrengsten	-43.766	-32.763	-11.003
Grondverkopen	-120.699	-60.105	-60.595
Tussentijds winst genomen		1.912	0
Totaal	7.535	53.346	-43.900

2.2 Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van een jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo 31-12-2018	Voorzieningen oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo 31-12-2018	Gecorrigeerd saldo 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	10.659	0	10.659	10.640
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.288	0	4.288	0
Overige vorderingen	8.457	681	7.776	9.681
	23.405	681	22.724	20.322

Een nadere specificatie van de overige vorderingen is als volgt te geven:

	Saldo 31-12-2018	Voorziening dubieus
Debiteuren algemeen	6.495	201
Debiteuren belastingen	724	131
Debiteuren WMO	428	349
Debiteuren Laborijn	810	0
	8.457	681

Hieronder volgt een specificatie naar ouderdom voor de debiteuren algemeen en belastingen:

	Stand 31-12-2018	Voorziening dubieus
<u>Debiteuren algemeen</u>		
t/m 2014	166	115
2015	118	17
2016	87	11
2017	-137	38
2018	6.261	20
	6.495	201
	Stand 31-12-2018	Voorziening dubieus
<u>Debiteuren belastingen</u>		
t/m 2014	100	37
2015	74	18
2016	83	21
2017	101	0
2018	366	55
	724	131

Toelichting Schatkistbankieren:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1602,57			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	211	331	556	350
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.392	1.271	1.046	1.253
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

2.3 Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	2018	2017
<u>Kassaldi:</u>	7	6
<u>Banksaldi:</u>		
Fortis 93.62.21.100	41	19
Fortis 93.60.10.614	31	36
BNG 28.50.38.567	17	13
BNG 28.50.99.868	12	8
BNG 28.51.06.619	0	0
BNG 28.51.59.542	1.115	911
BNG 28.51.49.962	0	1
BNG 28.51.73.294	25	0
ING 102.13.92	128	103
	1.376	1.098

2.4 Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	2018	2017
Nog te ontvangen bedragen	9.179	11.750
Vooruitbetaalde bedragen	3.054	2.565
Van derden te vorderen beklemd gelden	299	686
Overige activa	-86	42
Totaal Transitoria	12.446	15.043

Een nadere specificatie van derden te vorderen beklemd gelden:

	Saldo	Besteding	Last	Ontvangen	Saldo
<i>Onderdeel transitoria Sisa</i>	31-12-2017				31-12-2018
Subtotaal transitoria SISA	0	0	0	0	0
	Saldo	Besteding	Last	Ontvangen	Saldo
<i>Onderdeel transitoria overig</i>	31-12-2017				31-12-2018
Transitoria fietsoversteek Gaanderen	21	31	0	0	-10
Transitoria altern. overpad spoorlijn Mullepad Gnd	144	383	0	0	-239
Transitoria fietsvoorz.Terborgseweg	0	253	0	203	-50
Subtotaal transitoria overig	165	667	0	203	-299
Totaal te vorderen transitoria	165	667	0	203	-299

PASSIVA

3. VASTE PASSIVA

3.1 Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2018	2017
Algemene reserve	17.323	20.425
Bestemmingsreserves	36.227	34.855
Gerealiseerde resultaat	1.904	1.891
	55.453	57.171

Het verloop in het verslagjaar wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat 2017	Afschrijvingen (dekking)	Saldo 31-12-2018
Algemene reserve	20.425	789	5.783	1.891	-	17.323
<i>Totaal algemene reserves</i>	<i>20.425</i>	<i>789</i>	<i>5.783</i>	<i>1.891</i>	<i>-</i>	<i>17.323</i>
Bestemmingsreserves						
Reserve dekking kapitaallasten	22.599	610	1.297		0	21.913
Reserve bovenwijkse voorzieningen	9.093	2.497	646		0	10.945
Reserve ICT samenwerking	0	288	0		0	288
Reserve onderwijshuisvesting	1.285	1.217	1.408		0	1.094
Reserve Amphion	100	50	0		0	150
Reserve speelvoorzieningen	199	2	43		0	157
Reserve maatschappelijke opvang regionaal	106	0	0		0	106
Reserve vastgoedfonds	1.242	1.275	1.509		0	1.008
Reserve woningbouw strategie	231	2.006	1.672		0	566
<i>Totaal Bestemmingsreserves</i>	<i>34.855</i>	<i>7.946</i>	<i>6.574</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>36.227</i>
Totaal reserves	55.280	8.735	12.357	1.891	0	53.550

3.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in het verslagjaar wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Saldo	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Saldo
<u>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's (onzeker)</u>	<u>31-12-2017</u>				<u>31-12-2018</u>
Pensioenvoorzieningen wethouders	2.631	214	0	0	2.845
Voorziening wachtgeld voorziening bestuurders	384	47	160	58	211
Voorziening eigen risicodragers WW	310	49	89	0	270
Voorziening flo brandweer	698	0	159	64	475
Voorziening Bedrijventerrein A18 2e fase	1.867	0	0	1.867	-
<i>Subtotaal</i>	<i>5.890</i>	<i>309</i>	<i>408</i>	<i>1.990</i>	<i>3.801</i>
	Saldo	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Saldo
<u>Voorzieningen door derden bekleemde middelen</u>	<u>31-12-2017</u>				<u>31-12-2018</u>
Voorziening afvalverwerking	1.838	0	0	324	1.513
Voorziening compensatie bomen-natuur	57	0	15	0	41
Voorziening begraafplaatsen	0	0	0	0	-
Voorziening rioolbeheer	6.295	248	0	1	6.542
<i>Subtotaal</i>	<i>8.189</i>	<i>248</i>	<i>15</i>	<i>325</i>	<i>8.097</i>
Totaal Voorzieningen	14.079	558	424	2.315	11.898

Nadere toelichting Voorzieningen

Als onderdeel van deze balans is een overzicht opgenomen van reserves en voorzieningen. Hierin wordt het doel, de omvang, de voeding en de onttrekking per voorziening weergegeven.

3.3 Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	2018	2017
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	0	0
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	191.023	193.135
Waarborgsommen	322	284
	191.344	193.418

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden in het verslagjaar:

	Saldo	Vermeerde-	Aflossingen	Saldo
	<u>31-12-2017</u>	<u>ringen</u>		<u>31-12-2018</u>
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	0	0	0	0
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	193.135	17.000	19.112	191.023
Waarborgsommen	284	50	12	322
	193.418	17.050	19.124	191.344

De totale rentelast voor het jaar 2018 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt 5.393 (2017 - 5.850).

4. VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	2018	2017
Schulden < 1 jaar	39.573	28.944
Overlopende passiva	11.771	18.624
	51.344	47.568

4.1 Kortlopende schulden

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	2018	2017
Kasgeldleningen	14.000	12.000
Banksaldi	13.058	3.816
Overige schulden	12.516	13.127
	39.573	28.944

Een nadere specificatie van de overige schulden is als volgt te geven:

	2018
Crediteuren algemeen	4.717
Crediteuren salarissen	5
Crediteuren schulddienstverlening	1.115
Crediteuren WMO	6.679
	12.516

4.2 Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Specificatie door derden bekleemde gelden

	Saldo	Ontvangen	Vrijval	Besteding	Saldo
<i>Onderdeel transitoria Ssa</i>	31-12-2017				31-12-2018
Transitoria Onderwijs RMC	0	783	0	744	38
Transitoria Onderwijs Achterstand Beleid	35	259	0	294	0
Transitoria Onderwijs rmc voort.school	315	396	0	317	393
Transitoria Volwassenonderwijs	8	721	0	704	24
Subtotaal transitoria SISA	357	2.158	0	2.060	455

	Saldo	Ontvangen	Vrijval	Besteding	Saldo
<i>Onderdeel transitoria overig</i>	31-12-2017				31-12-2018
Transitoria Markt(hal)verkenning	-34	34	0	0	0
transitoria reconstructie Raadhuisstraat (ssa)	10	0	0	10	0
Transitoria fietstunnel europaweg	-200	200	0	0	0
Transitoria GFN fietsoversteek Terborgseweg	41	10	0	51	0
Transitoria stationshalte Gaanderen	346	0	0	346	0
Transitoria schoolfietsroute en servicebus	2	0	0	2	0
Transitoria fietsvoorz.Bilderdijkstr. 2018-002344	0	114	0	0	114
Transitoria fietsvoorz. Raadhuisstr. 2018-002222	0	213	0	207	6
Transitoria fietsvoorz. stkhorsweg 2018-002249	0	55	0	0	55
Transitoria fietsvoorz. wijnbergseweg 2018-002254	0	95	0	0	95
Transitoria (niet Ssa) stim. indoortennisjeugd	30	0	0	0	30
transitoria onderhoud monumenten 2013	72	0	0	0	72
Transitoria functiewijziging de Zumppe	529	0	0	109	421
Transitoria subsidieregeling landschap	111	24	0	0	135
Transitoria voorbereiding ESF	244	740	0	227	757
Transitoria WMO Campower	13	0	0	13	0
Transitoria kansrijk wonen en werken	-19	19	0	0	0
Transitoria Kwartiermaker reg. uitv. ag.jongeren	20	0	0	20	0
Transitoria kwetsbare burgers in de Zorgmonitor	30	0	0	30	0
Transitoria maatsch.beg. vluchtelingen	583	0	0	33	551
Transitoria jeugdmaatschappelijk werk op het VO	15	0	0	15	0
Transitoria subsidie prov. transitie jeugdzorg	5	0	0	5	0
Transitoria RSL Gelderland Oostelijke Randweg	-10	10	0	0	0
Transitoria VNG subsidie	17	0	0	17	0
Transitoria Subsidiegeld geluidsanering	39	0	0	13	26
transitoria BIS	14	0	0	0	14
Transitoria GSO 4	-349	694	0	345	0
Transitoria impuls gelden stads(st)rand	-75	75	0	0	0
Transitoria herstel stadsfrond dtc proj.72453	7	100	0	0	107
Transitoria bdu'13 fietsoverst.bevrijdings-marsm	60	0	0	60	0
Transitoria steen goed benutten	32	0	0	2	30
Subtotaal transitoria overige	1.533	2.382	0	1.504	2.412
Totaal Generaal Transitoria	1.891	4.540	0	3.563	2.867

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen, evenals de verstrekte garanties.

Gewaarborgde geldleningen

Ons beleid is dat de gemeente geen garantstellingen verleent, tenzij een publieke taak in het geding is. Bij garantieverzoeken verwijzen we naar de waarborgfondsen. De gemeente staat vanuit het verleden garant voor betaling van rente en aflossing van diverse geldleningen. Deze zijn onder te verdelen in leningen die geborgd zijn door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Voor deze leningen is de gemeente Doetinchem achtervang. Voor geldleningen die geborgd zijn door de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) staat de gemeente voor de helft van het bedrag garant. Daarnaast zijn er leningen waarvoor de gemeente Doetinchem 100% garant staat.

Saldo gemeentegaranties per 31-12-2018							bedragen x 1 mln	
Omschrijving	Zorg	Onderwijs	Sport	Nuts sector	Woning bouw	Overig	Totaal 2018	Totaal 2017
Garanties gD 100%	0,5	0,9	0,1	0,3	0,0	9,6	11,4	11,8
Garanties SWS			4,1				4,1	4,2
Subtotaal rechtstreeks	0,5	0,9	4,2	0,3	0,0	9,6	15,5	16,0
Garanties WSW 100% (achtervang gD) *					190,7		190,7	195,5
Garanties NHG 100% (achtervang gD) *					5,3		5,3	6,1
Subtotaal achtervang	0,0	0,0	0,0	0,0	196,0	0,0	196,0	201,6
Totaal	0,5	0,9	4,2	0,3	196,0	9,6	211,4	217,7

2012 hebben we onze portefeuille met garanties en verstrekte geldleningen doorgelicht. Vervolgens toetsen we jaarlijks het risicoprofiel zoals opgenomen in die doorlichting. Deze jaarlijkse actualisatie nemen we op in de Programmabegroting, voor het eerst in de programmabegroting 2014. We rapporteren daar over wijzigingen op de risicomatrix en beschrijven actuele ontwikkelingen rond de portefeuille. In deze paragraaf in de jaarstukken melden we alleen relevante wijzigingen die zich hebben voor gedaan tussen het schrijven van de begroting en het einde van het lopende jaar.

In 2018 is de totale omvang van de garantieportefeuille afgenomen met € 6,3 miljoen. Het grootste deel daarvan wordt veroorzaakt door een afname van € 4,8 miljoen van de door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) geborgde leningen waar de gemeente Doetinchem achtervang voor is.

De garantie met betrekking tot GEM Intermeco is in 2018 definitief beëindigd.

Door (reguliere) aflossingen is er een afname van € 0,4 miljoen bij leningen waar de gemeente Doetinchem 100% garant voor staat. Ook is het saldo van de Nationale Hypotheek Garantie afgenomen met € 0,8 miljoen.

Nieuw in 2018 is een afgegeven garantie voor Concordia Wehl voor een lening van € 0,4 miljoen voor de aanleg van een kunstgrasveld. Gemeente Doetinchem staat voor de helft van het bedrag garant. De Stichting Waarborgfonds Sport voor de andere helft.

De gemeente Doetinchem staat borg voor de door SAZA aantrokken lening bij de Bank Nederlandse Gemeenten voor de financiering van de Topsporthal. In de periode vanaf 2016 tot heden is de gemeente door de BNG een aantal malen aangesproken op die borgstelling vanwege uitblijvende betaling van de rentenota's en aflossingstermijnen voor een bedrag van € 0,3 miljoen. Daarnaast heeft de gemeente nog vorderingen openstaan op SAZA voor een bedrag van € 0,1 miljoen. In totaal voor een bedrag van € 0,4 miljoen. Met het bestuur van SAZA zijn inmiddels afspraken gemaakt om te voorkomen dat deze schuld verder oploopt. Het bestuur van SAZA heeft ook al een aantal inkomstenverhogende maatregelen getroffen dat leidt tot een sluitende

exploitatie. Aflossing van de schuld op korte termijn is niet aan de orde. Ondanks een verbeterde exploitatie van SAZA is er geen ruimte voor extra aflossing. SAZA is een van de beoogde fusiepartners van Sportbedrijf Doetinchem. Het is niet wenselijk om de schuld van SAZA mee te nemen in het op te richten Sportbedrijf.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Contracten

De meerjarige financiële inkoop verplichtingen voor de gemeente Doetinchem bedragen afgerond ca. € 53,7 miljoen. De meerjarige huur, pacht en lease verplichtingen bedragen afgerond ca. € 189.000.

Europese aanbesteding

Bij de financiële rechtmatigheidscontrole zijn fouten geconstateerd. Dit betreft voor € 95.008 inkoop food-artikelen en € 127.087 inhuur derden.

Daarnaast is sprake van onzekerheden rondom inhuur derden. Deze onzekerheden vloeien voort uit een niet-toereikende dossiervorming rondom de aanbestedingen inzake inhuur derden en betreft 65 leveranciers met een totaalbedrag van € 2.181.662.

Op deze constatering is actie ondernomen om dit in de toekomst te voorkomen.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 vallen gemeenten in de heffing van deze belasting.

Uit een inventarisatie van de mogelijk belaste activiteiten over 2016 blijkt dat er weinig belaste activiteiten zijn. Wel wordt over een aantal activiteiten landelijk nog discussie met de Belastingdienst gevoerd. Wij verwachten echter geen significant te betalen belastingbedrag als de Belastingdienst zijn standpunten kan realiseren. De situatie over de jaren nadien is vergelijkbaar met die over 2016. De uitvoering van een gedeelte van het activiteitenpakket van de gemeente is met ingang van 2017 verzelfstandigd door oprichting van de 100% dochteronderneming Buha BV. De gemeente blijft echter voor het merendeel van deze activiteiten de aangifteplichtige. Daarom verwachten wij geen significant te betalen belastingbedrag.

Lopende procedures

Ontbinding koopovereenkomst

Deze kwestie betreft een rechtbankprocedure die als inzet kent de ontbinding van een koopovereenkomst waarbij een bedrag groot € 113.000 aan schade wordt gevorderd. De vordering van de gemeente Doetinchem is toegewezen voor een bedrag groot € 105.000, vermeerderd met wettelijke rente met ingang van 20 april 2010 tot de dag van volledige betaling, evenals een bedrag groot € 9.000 aan proceskosten.

Het vonnis is op 3 augustus 2012 onherroepelijk geworden. Na de datum van het wijzen van het vonnis loopt een verjaringstermijn van 20 jaar waarbinnen het vonnis kan worden geëxecuteerd. Vooralsnog zal het dossier nog worden aangehouden.

Bestemmingsplanprocedure

De gemeente Doetinchem is gedagvaard in verband met een vordering in rechte tot ontbinding en teruglevering van een koopovereenkomst gesloten op 12 oktober 2006. Onderdeel van de overeenkomst was een bestemmingsplanwijziging waarvoor de gemeente zou zorgdragen. Vanwege het niet meewerken door de tegenpartij aan de planologische procedure heeft de gemeente besloten het bestemmingsplan niet aan te passen.

De tegenpartij is van mening dat de gemeente hiermee niet haar contractuele afspraken is nagekomen en vordert ontbinding en teruglevering van de gekochte onroerende zaak. De waarde van de vordering is in hoofdsom groot €1.193.000 te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf 3 december 2012 tot aan de dag van betaling. Daarnaast wordt een bedrag groot €7.000 gevorderd aan vergoeding voor buitengerechterlijke incassokosten. Bij vonnis van 11 februari 2015 zijn de vorderingen op gemeente Doetinchem afgewezen. De tegenpartij is daarop in beroep gegaan.

De gemeente heeft zich verweerd in de hoger beroepsprocedure.

Op 12 december 2017 is arrest gewezen door het gerechtshof Arnhem- Leeuwarden. Daarbij is door het hof het vonnis van de rechtbank Gelderland van 11 februari 2015 vernietigd en opnieuw rechtdoende de koopovereenkomst ontbonden met de verplichting tot het leveren van medewerking van de gemeente Doetinchem aan de teruglevering van het pand zodat de gemeente Doetinchem hier weer de eigendom van krijgt. De gemeente is veroordeeld tot terugbetaling van de koopsom van het pand groot € 850.000 te vermeerderen met de wettelijke rente over dit geldbedrag vanaf 7 maart 2012 tot aan de dag van algehele voldoening. Tevens is de gemeente veroordeeld in de betaling van de proceskosten, vermeerderd met de wettelijke rente die de tegenpartij heeft voldaan op grond van het vonnis van de rechtbank Gelderland van 11 februari 2015, evenals tot betaling van de proceskosten van het hoger beroep en de door tegenpartij gevorderde buitengerechtelijke incassokosten. In totaal is dit een bedrag van € 34.137,77 nog te vermeerderen met de wettelijke rente.

De afwikkeling van de teruglevering en de betaling van de koopsom heeft plaatsgevonden in 2018. Tegen het arrest is geen cassatie ingesteld.

Partijen hebben onderhandeld over een vaststellingsovereenkomst. De gemeente Doetinchem heeft in 2019 een bedrag van € 300.000 betaald tegen finale kwijting om het geschil te beëindigen.

WNT-verantwoording 2018 Gemeente Doetinchem

De WNT is van toepassing op Gemeente Doetinchem. Het voor Gemeente Doetinchem toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen x € I	Mevr. N. van Waart	Dhr. B.P.M. Janssens
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 23/4	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	38.357	101.234
Beloningen betaalbaar op termijn	5.714	16.850
<i>Subtotaal</i>	<i>44.071</i>	<i>118.084</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	58.512	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	44.071	118.084
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017		
bedragen x € I	Mevr. N. van Waart	Dhr. B.P.M. Janssens
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	124.005	102.590
Beloningen betaalbaar op termijn	17.051	15.636
<i>Subtotaal</i>	<i>141.056</i>	<i>118.226</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	181.000
Totale bezoldiging	141.056	118.226

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € I	Dhr. T. Kemper	
Functiegegevens	Gemeentesecretaris a.i.	
Kalenderjaar	2018	2017
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/05 – 31/12	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	8	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 182	€ 176
Maxima op basis van de normbedragen per maand	190.000	n.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	190.000	
Bezoldiging		
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	[Ja, namelijk € 125]	
Bezoldiging in de betreffende periode	172.750	0
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	172.750	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Totale bezoldiging, exclusief BTW	172.750	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

bedragen x € I	Mevr. N. van Waart
Functiegegevens	
Functie(s) bij beëindiging dienstverband	Gemeentesecretaris
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2018
Ontslaguitkering	
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	75.000
Individueel toepasselijk maximum	75.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	75.000
Waarvan betaald in 2018	75.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Overzicht reserves en voorzieningen									
nr.	Omschrijving	doel	31-12-2017	(bedragen * € 1.000)	Rente bijschrijving	voeding	onttrekking	benodigde omvang	
Algemene reserves									
1	algemene reserve voor algemene risico's	Financieel weerstandvermogen (buffer) voor het opvangen van in principe onvoorziene financiële tegenvallers.	20.425	17.323	ja, renteomslag	Positieve saldi begroting/jaarrekening	Negatieve saldi begroting/jaarrekening en vanwege specifieke raadsbesluiten	Voor toelichting op de gewenste omvang van de algemene reserve wordt verwezen naar paragraaf 2 Risicogestuurd werken en weerstandvermogen.	
Totaal algemene reserve									
Bestemmingsreserves									
Reserves voor onderhoud									
2	reserve speelvoorzieningen	Opvangen van schommelingen in de kosten van vervanging en renovatie van speeltoestellen.	199	157	ja, inflatiecorrectie	Het verschil tussen het jaarlijks beschikbare budget en de uitgaven.	Het verschil tussen het jaarlijks beschikbare budget en de uitgaven.	In overeenstemming met speelruimteplan.	
3	reserve vastgoedfonds	Het in stand houden van de gemeentelijke accommodaties, voor zover het een wettelijke taak of een gemeentelijke ambitie betreft of vanuit strategisch belang eigendom wenselijk is.	1.242	1.008	ja, inflatiecorrectie	Jaarlijkse (geïndexeerde) dotaties onderhoud per gemeentelijk gebouw, exploitatietoelagen gemeentelijke accommodaties en verkoopopbrengsten panden.	Werkelijke jaarlijkse onderhoudskosten aan gemeentelijke gebouwen en negatieve exploitatietoelagen van gemeentelijke accommodaties.	In overeenstemming met meerjarenplan vastgoedfonds	
reserves onderhoud									
			1.440	1.166					
Reserves voor dekking van (kapitaal)lasten									
4	reserve dekking kapitaallasten	Dekking van kapitaallasten van bij de jaarrekening 2016 besloten activa	22.599	21.913	ja, renteomslag				
5	reserve bovenwijkse voorzieningen	Financiering "bovenwijkse grote infrastructuurle voorzieningen": werken met bovenwijkse functies, die functioneel dienstbaar zijn aan de wijken.	9.093	10.945	ja, renteomslag	Via afdracht per verkochte m2 grond: € 25 per m2 voor woningbouw en € 15 per m2 voor bedrijventerreinen.	Conform jaarlijks vast te stellen nota voor de komende 10 jaar. Betreft investeringslasten van in nota opgenomen investeringen vnl in de infrastructuur.	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	
6	reserve onderwijshuisvesting	Dekking van toekomstige investeringen onderwijshuisvesting.	1.285	1.094	ja, renteomslag	Middels structurele vrijval van kapitaallasten huisvesting onderwijs, incidenteel met specifieke toevoegingen aan het gemeentefonds en rentebijverschijning.	Jaarlijkse investeringslasten	De reserve is toereikend om de jaarlijkse investeringslasten op te kunnen vangen.	
reserves kapitaallasten									
Overige bestemmingsreserves									
7	Reserve maatschappelijke opvang regionaal	Middelen bestemd voor de regionale taak die Doetinchem heeft i.h.k.v. maatschappelijke opvang/huiselijk geweld, OGGZ en verslavingszorg.	106	106	nee	Regionale gelden	Regionale gelden	Niet nader bepaald.	
8	Reserve ICT samenwerking	Hiermee kunnen schommelingen en nieuwe ontwikkelingen in de ICT-samenwerking worden verrekend.	-	288	nee	Saldi ICT-samenwerking	Besluit ICT-samenwerking	Niet nader bepaald.	
9	reserve vervangingsinvesteringen Amphion	Conform besluitvorming raad van juli 2015 wordt reserve gevormd om toekomstige vervangingsinvesteringen Amphion (gedeeltelijk) te kunnen financieren.	100	150	nee	Jaarlijkse dotatie vanuit de exploitatie.	Onttrekking vindt plaats obv raadsbesluit bij financieringsaanvraag Amphion.	Nog nader te bepalen obv meerjarenprognose vervangingen.	
10	reserve spaarwissel woningbouwstrategie	De raad heeft besloten om gefaseerd € 9 mln (met VJN 2017 teruggebracht naar € 7,9 mln) beschikbaar te stellen voor de herijking van de woningbouwstrategie.	231	566	nee	Incidenteel beschikbaar gestelde middelen (€ 3 mln 2016, € 2 mln 2017, € 0,9 mln 2018 en € 2 mln 2019).	De raad heeft besloten om in 2016 € 3 mln en in 2017 € 1,8 mln in te zetten. Met het MPG2018 stellen we voor € 0,6 in te zetten in 2018. Hiermee is voor de resterende periode nog € 2,5 mln beschikbaar.	Afhankelijk van besluitvorming in de raad.	
overige bestemmingsreserves									
			437	1.110					
Totaal bestemmingsreserves									
			34.855	36.227					
TOTAAL RESERVES									
			55.280	53.550					

nr.	Omschrijving	doel	31-12-2017	31-12-2018	Rente bijschrijving	voeding	onttrekking	benodigde omvang
	Voorzieningen							
	voorzieningen door derden beklemd							
1	voorziening afvalverwerking	Het egaliseren van de uitgaven en inkomsten die in het kader van afval- inzameling en verwerking worden gemaakt met als effect dat een nagenoeg stabiel tarief afvalstoffenheffing wordt gehanteerd.	1.838	1.513	nee	Overschotten op de jaarlijkse kosten en inkomsten op het product afval	Tekorten op de jaarlijkse kosten en inkomsten op het product afval	Afhankelijk van besluitvorming in de raad.
2	voorziening compensatie bomen-natuur	Het in stand houden en uitbreiden van het bomenbestand van Doetinchem	57	41	nee	Vindt plaats door derden	Uitgaven ten behoeve van het in stand houden en uitbreiden van het bomenbestand van Doetinchem (compenserend groen op basis van de vastgestelde bomenverordening).	De ontvangen bedragen voor de kosten van de kap van de boom plus een vergoeding de waarde van de gelepte boom en de gerealiseerde kosten worden in de exploitatie verwerkt. Het jaarlijks saldo wordt in deze voorziening opgenomen ter dekking van nog aan te planten compenserend groen.
4	voorziening noodbeheer	Het egaliseren van sterk schommelende uitgaven voor onderhoud, vervanging en verbetering van het rioleringsstelsel met als effect dat een nagenoeg stabiel rioolrecht wordt gehanteerd.	6.295	6.542	nee	Overschotten op de exploitatie- en investeringskosten voor riolering.	Tekorten op de exploitatie- en investeringskosten voor riolering.	In overeenstemming met meerjarenplanning GRP. Geactualiseerd GRP wordt in eerste helft van 2016 door de raad vastgesteld.
	voorzieningen door derden beklemd		8.189	8.097				
	voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's							
5	pensioenvoorziening wethouders	De voorziening wordt gevormd voor wethouderspensionen ingaande 2011.	2.631	2.845	nee	jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen
6	Wachtgeld/outplacement voorziening bestuurders	Deze voorziening is gevormd om aan wachtgeldverplichtingen, pensioenuitbouw en outplacementkosten van wachtgelders te voldoen.	384	211	nee	jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	jaarlijks storting/onttrekking t.l.v. exploitatiebegroting op basis van geactualiseerde berekeningen gelijk aan de duur van 2 raadsperiodes, ofwel 8 jaar.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen
7	voorziening flo brandweer	Ten behoeve van FLO brandweerpersoneel	698	475	nee	Bij 2e financiële monitor 2010	Gebruik FLO	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen
8	garantievoorziening eigen risicodragers WW	Werkgevers in de sector Overheid en Onderwijs zijn eigenrisicodragers voor de Werkloosheidswet (WW).	310	270	nee	Bij vaststelling jaarrekening 2012 en 2013	jaarlijks storting/onttrekking op basis van geactualiseerde berekeningen.	Overeenkomstig jaarlijkse geactualiseerde berekeningen
10	Voorziening Bedrijventerrein A18 2e fase	Deze voorziening is voor de mogelijke afwaardering van de tweede fase van A18 bedrijventerrein.	1.867	-	nee	Eenmalige donatie met de jaarrekening 2017	Als de tweede fase van A18 Bedrijventerrein afgewaardeerd moet worden.	Het gemeentelijk aandeel van een mogelijke extra afwaardering, zijn de 3,5% van € 5,3 mln.
	voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's		5.890	3.801				
	TOTAAL VOORZIENINGEN		14.079	11.898				

Hoofdstuk 5

Verantwoording in het kader van
Single information single audit

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

Bijlagen

Hoofdstuk 6 Besluit

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Doetinchem in de openbare vergadering van xx xxxx 2019.

, griffier

, voorzitter

Hoofdstuk 7 kredieten

Project-nummer	Omschrijving	krediet	totaal mutaties	saldo	Afsluiten	toelichting
70084	software d-toren 136/2017	16.575	13.260	3.315	nee	Krediet wordt afgewikkeld in 2019
70193	verv. ict gem. doetinchem 005/2017	52.000	28.124	23.876	nee	loopt door
70196	verv info systemen 2017	325.000	325.000	0	ja	afgerond
70198	verv. ict-gem. doetinchem 004/2018	109.000	0	109.000	nee	loopt door
70381	verv. informatiesystemen 004/2018	375.000	168.647	206.353	nee	loopt door
70383	verv. ict samenwerking 2018 (5 jaar)	705.000	720.881	-15.881	ja	is afgerond
70437	verv. ict samenwerking 2018 (7 jaar)	0	12.000	-12.000	ja	is afgerond
70438	verv. ict samenwerking 2018 (3 jaar)	0	462.557	-462.557	ja	overschrijding heeft te maken met uitbreiding ict samenwerking. hogere kap lasten worden opgevangen door hogere bijdrage vanuit de afnemers
70505	duurzaamheidsmaatregelen gem. vastgoed 089/2016	850.000	397.884	452.116	nee	Installatietechnische werkzaamheden zijn nagenoeg afgerond. Bouwkundige werkzaamheden zijn i.c.m. POGG onderhoud aanbesteed. De werkzaamheden zijn reeds gestart.
70511	verv. gps station en apparatuur 015/004	56.000	0	56.000	nee	loopt door, vervangen als het echt nodig is. Tech levensduur langer van begroot
70524	verv. gps station 003/2016	9.500	0	9.500	nee	loopt door, vervangen als het echt nodig is. Tech levensduur langer van begroot
70582	aanp.gebouw stadhuis 087/2018	66.500	13.739	52.761	nee	loopt door
70583	aanp.meubilair stadhuis 087/2018	39.000	24.342	5.658	nee	loopt door
70584	aanp.gebouw buurtplein 087/2018	316.000	226.535	89.465	nee	loopt door
70585	aanp.meubilair buurtplein 087/2018	51.000	39.798	11.202	nee	loopt door
70586	eigen huisvesting duurzame energieopwekking	37.000	35.530	1.470	ja	Werkzaamheden zijn gelijktijdig met project 60505 aanbesteed en wordt in 2018-2019 afgerond.
70587	duurzame energieopwekking div acc oa gymzalen	178.000	175.768	2.232	ja	Werkzaamheden zijn gelijktijdig met project 60505 aanbesteed en wordt in 2018-2019 afgerond.
70588	kbc duurzame energieopwekking	47.000	45.143	1.857	ja	Werkzaamheden zijn gelijktijdig met project 60505 aanbesteed en wordt in 2018-2019 afgerond.
70589	cult.centrum de pol duurzame energieopwekking	39.000	37.253	1.747	ja	Werkzaamheden zijn gelijktijdig met project 60505 aanbesteed en wordt in 2018-2019 afgerond.
72009	verv. fundering doorgaande wegen 005/2017	730.000	505.558	224.442	nee	niet geraamde inkomsten, verlaagt de uitgaven. Energieweg en Barlhammerweg zijn afgerond, restant wordt volgens plan ingezet bij de overige doorgaande wegen.
72051	civieltech.kunstw.revisie energiebrug 081/2012	275.000	105.577	169.423	nee	Vervangen centrale bediening 5 beweegbare bruggen, dit is aanbesteed nog niet gegund. De inschrijving past niet binnen het begrote budget. Er is een memo in voorbereiding waarmee de opdrachtgever geïnformeerd wordt.
72062	beheer en onderhoud civieltechn.kunstw.2014/003	170.000	158.441	11.559	nee	Vervangen centrale bediening 5 beweegbare bruggen, dit is aanbesteed nog niet gegund. De inschrijving past niet binnen het begrote budget. Er is een memo in voorbereiding waarmee de opdrachtgever geïnformeerd wordt.
72081	verv. verkeerstellers 2014 014/003	20.000	20.615	-615	ja	werk uitgevoerd
72205	verv. verkeerstellers 2015 015/003	20.000	0	20.000	nee	Krediet handhaven t.b.v. toekomstige vervanging verkeerstellers.
72314	verv. verkeerstellers 003/2016	20.000	244	19.756	nee	Krediet handhaven t.b.v. toekomstige vervanging verkeerstellers.
72228	stationsomgeving gaanderen 040/2016	375.000	243.082	131.918	nee	project wordt in 2019 afgerond (info ProRail)
72304	beheer en onderhoud civieltechn. kunstw. 015/004	180.300	163.462	16.838	nee	Vervangen centrale bediening 5 beweegbare bruggen, dit is aanbesteed nog niet gegund. De inschrijving past niet binnen het begrote budget. Er is een memo in voorbereiding waarmee de opdrachtgever geïnformeerd wordt.
72309	beheer en onderhoud civieltechn. kunstw. 003/2016	102.000	10.951	91.049	nee	Vervangen centrale bediening 5 beweegbare bruggen, dit is aanbesteed nog niet gegund. De inschrijving past niet binnen het begrote budget. Er is een memo in voorbereiding waarmee de opdrachtgever geïnformeerd wordt.
72311	beheer en onderhoud civieltechn. kunstw. 005/2017	225.000	68.507	156.493	nee	Vervangen slijtlagen energiebrug (uitgevoerd) en voegovergang op de Europabrug (voorbereid, uitvoering in 2019). Restant wordt ingezet voor de centrale bediening 5 beweegbare bruggen.
72312	verv. ov-masten 003/2016	119.000	119.000	0	ja	Vervangen 1200 armaturen en ca 100 masten, gebiedsbreed ca 450.000 uitvoering 2018 (projectmatig).
72313	verv. ov-armaturen 003/2016	277.000	209.710	67.290	ja	moet samen worden gezien met 72316 Vervangen 1200 armaturen en ca 100 masten, gebiedsbreed ca 450.000 uitvoering 2018 (projectmatig).
72316	verv. ov-masten 005/2017	89.000	146.330	-57.330	ja	moet samen worden gezien met 72313. Vervangen 1200 armaturen en ca 100 masten, gebiedsbreed ca 450.000 uitvoering 2018 (projectmatig).
72317	verv. ov-armaturen 005/2017	218.000	218.001	-1	ja	Vervangen 1200 armaturen en ca 100 masten, gebiedsbreed ca 450.000 uitvoering 2018 (projectmatig).
72318	verv. verkeersregelinstallaties 005/2017	180.000	95.735	84.265	nee	VRI kruising Kennedylaan / Roozegaardseweg start vervanging waarschijnlijk in 2019 dit is afhankelijk van IB. De uitgaven hebben betrekking op de vervroegde vervanging van de led-lampen.
72320	aansluiting Ilemersweg met sportpark zuid	250.000	160	249.840	nee	project wordt in de 2019 uitgevoerd
72321	reconstructie rozengaardseweg 043/2017	1.200.000	206.880	993.120	nee	project loopt, krediet handhaven; realisatie 2019, krediet afsluiten in 2020
72322	fietspad wijnbergen 043/2017	275.000	8.628	266.372	nee	project wordt in de 2019 uitgevoerd, krediet handhaven
72323	fietsstroken nieuw wehl 043/2017	75.000	108.106	-33.106	ja	project afgerond, tekort wordt verrekend met vereveningskrediet
72324	fietsoversteek kerkstraat gaanderen 043/2017	115.377	92.949	22.428	ja	project afgerond, restantkrediet naar vereveningskrediet
72325	fietspad haareweg 043/2017	38.747	45.667	-6.920	nee	project loopt, krediet handhaven; er is nog ca € 35.000,- benodigd voor plaatsing bebording.
72326	reconstructie energieweg 043/2017	505.000	538.932	-33.932	ja	Tekort wordt verrekend met vereveningskrediet project afgerond, krediet afsluiten. Negatief saldo vanwege ontbreken reserve voor meerwerk in uitvoering. Tekort wordt verrekend met vereveningskrediet
72327	reconstructie duval slothouwerstraat 043/2017	660.000	52.498	607.502	nee	project loopt, krediet handhaven
72328	reconstr.terborgseweg-rode loper 043/2017-030/2018	2.629.000	1.951.700	677.300	nee	project loopt, krediet handhaven
72329	servicebus/verkeersveiligheid 043/2017	40.000	16.841	23.159	ja	project afgerond, restantbudget naar het vereveningskrediet
72331	verkeerseducatie en ontwikkeling 043/2017	50.000	10.836	39.164	ja	project afgerond, restantkrediet naar het vereveningskrediet
72332	ontwikkeling ing pand & vmi bibliotheek	1.500.000	686.780	813.220	nee	project loopt, krediet handhaven, verantwoording subsidie t.z.t. aan provincie
72333	beheer en onderhoud civieltechn.kunstw.004/2018	69.000	0	69.000	nee	Conform planning worden de werkzaamheden aan diverse bruggen uitgevoerd in 2019. Het bestek is in voorbereiding.
72334	verv. ov-masten 004/2018	280.000	146.990	133.010	nee	Aanmelding is obv theoretische levensduur, na testen blijkt dat we een deel langer kunnen laten staan. Daarmee is het verantwoord om € 150.000 door te schuiven met ca 5 jaar.
72335	verv. ov-armaturen 004/2018	192.600	-18.994	211.594	nee	Uitvoering loopt door tot en met 2019.
72336	verv. fundering doorgaande wegen 004/2018	730.000	0	730.000	nee	Raadhuisstraat is in voorbereiding (project loopt vertraging op i.v.m afstemming projecten stadhuis). Terborgseweg zit in de uitvoeringsfase, de facturen volgen nog (loopt door tot begin 2019).
72337	onderz.kst. l.de colignystr.11	0	3.432	-3.432	nee	voorbereidingskosten;onderwerp nog niet afgehandeld.
72338	ib basisschool IJzevoorde (verkeersveiligheid)	100.000	68.322	31.678	nee	project nog niet afgerond, ook verrekening met Buha moet nog plaatsvinden.
72339	ib basisschool hogenkamp (verkeersveiligheid)	50.000	1.204	48.796	nee	project loopt, krediet handhaven; vervolg in relatie met school.
72441	tunnel goorstraat gaanderen	0	1.249	-1.249	ja	Project is afgerond.
72453	restaurant stadswal woningen 057/2015 (8981010)	460.000	120.000	340.000	nee	project is nog niet afgerond; restant krediet t.z.t. inzetten
72838	verdubbeling europaweg 055/2017	5.000.000	486.122	4.513.878	nee	project loopt, krediet handhaven
72839	uitvoering vri nota 2014 081/2014	25.000	16.653	8.347	nee	Krediet handhaven, er staan nog zaken open om uit te voeren vanuit de nota VRI.
72843	fiets tunnel europaweg 045/2015 (trans.8921009)	2.100.000	1.951.383	148.617	nee	Tegenover hogere uitgaven staan hogere inkomsten voordelig saldo te verrekenen met vereveningskrediet mobiliteit
72999	vereveningskrediet mobiliteitsplan	588.020	0	588.020	nee	Voor en nadelen uitv prog mobiliteit worden met vereveningskrediet verrekend
73146	revitalisering de huet 025/2016	1.600.000	1.539.395	60.605	ja	project afgerond, krediet afsluiten
74096	infrastructuur ikc 051/2016	1.100.000	1.004.367	95.633	nee	project nog niet afgerond, er moet nog een laatste maatregel (fietsstalling) worden uitgevoerd

Project-nummer	Omschrijving	krediet	totaal mutaties	saldo	Afsluiten	toelichting
74098	ikc noord 18/2013, 059/2015, 051+107/2016	5.190.000	4.739.160	450.840	ja	Krediet afsluiten
74216	sloop basisschool het palet 113-2018	65.000	54.819	10.181	nee	Project loopt
74304	nieuwbw.st.augustinus,martinus 022/14 059/15 051/16	2.976.000	3.529.616	-553.616	ja	Tegenover hogere uitgaven staan hogere inkomsten
74307	infrastructuur nieuwbw. st.augustinus/martinus gnd.	0	471.961	-471.961	ja	Tegenover hogere uitgaven staan hogere inkomsten
74415	uitbr.basisschool de hogenkamp 110/2017	2.133.000	104.357	2.028.643	nee	Project loopt
74418	1e inr.ondervijlsleerpakket iselborgh 060/2018	38.955	38.955	0	ja	Krediet afsluiten
74419	1e inr.ondervijlsleerpak. obs hogenkamp 060/2018	47.928	47.928	0	ja	Krediet afsluiten
75089	kleedkamers dzc-olympus '58 - en dhc 073/2014	1.597.000	1.728.709	-131.709	ja	bijdragen derden ontvangen, waardoor overschijding beperkt is
75115	renovatie muziekschool 010/007	800.000	141.866	658.134	nee	Lichtkoepels zijn hersteld, elektrische keuring is uitgevoerd. Parketvloeren worden deze zomer geschuurd en geschilderd. Het schildenwerk is aanbesteed en wordt in september-november uitgevoerd. Architect is bezig met het ontwerpen van de keuken, receptie en centrale hal. Afronding in 2019.
75211	sport acc vervangingsplan buitensport 048-2017	175.000	76.942	98.058	nee	budget moet lager zijn
75212	sport acc vervangingsplan buitensport 2018	175.000	55.920	119.080	nee	Jaarlijks budget. Restant gaat mee naar 2019. Reservering sportvloer de Bongerd in afwachting op besluit nieuwbouw.
75309	rode beek (robuust groen) 107/2016+076-132/2017	468.213	219.861	248.352	nee	project loopt, krediet handhaven
75603	de zump - fase 1 062+066/2014, 075/2016+132/2017	1.909.727	1.424.912	484.815	nee	project loopt, krediet handhaven, nadere toelichting via MPO
75605	div.projecten natuur en landschap 080/2014 26/2015	51.730	33.119	18.611	nee	in 2019 wordt nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld, krediet daarin verwerken
75628	wehse broeklanden 078/2012,017/2013,080/2014	1.280.000	838.507	441.493	nee	project loopt, krediet handhaven
75630	3000 bomenpl.rob.groen 078/2012, 017/2013 090/2013	112.000	99.038	12.962	nee	project loopt, krediet handhaven
75632	publ.teit rob.groen 078/2012,017-090/2013 80-2014	40.000	14.002	10.998	nee	project loopt, krediet handhaven
75638	tijdelijke natuur robuust groen 078/2012 080/2014	100.000	85.257	14.743	nee	krediet handhaven, inbrengen in nieuw uitvoeringsprogramma
75602	div. projecten natuur en landschap	96.000	96.000	0	ja	krediet afsluiten nieuwe projecten meenemen in nieuw uitvoeringsprogramma
75648	vit. stadscentr.nieuwstad fase1 gso 106/12 36/2014	650.000	650.000	0	ja	Hogere uitgaven zijn gecompenseerd met hogere inkomsten
75660	vitaal stadscentr.parkeren eco.activiteit 106/2012	220.000	21.808	198.192		
76102	lening kredietbank 043/2016	400.000	100.000	300.000	nee	Lening met jaarlijkse aflossing € 100.000
76510	nieuwbouw kinderopvang ikc 059/2015	360.000	155.270	204.730	ja	Krediet afsluiten
77025	grondaankoop verpl. slingeland ziekenhuis 032/2014	4.200.000	0	4.200.000		project loopt, krediet handhaven
77857	grondwater/overstortmeting/mon.infiltratiev.12/015	105.000	44.869	60.131	nee	in Overstegen worden 4 stuwputten voorzien van telemetrie.
77864	vervanging gemaal dichteren grp 2014	65.000	30.851	34.149	nee	in Overstegen worden 4 stuwputten voorzien van telemetrie.
77877	verv. gemaal varkensweide 063/2015	25.000	2.500	22.500	nee	in Overstegen worden 4 stuwputten voorzien van telemetrie, restant kan terug naar de voorziening GRP.
77879	stimuleringsbijdrage afkoppelen 2015 063/2015	107.000	58.184	48.816	ja	Project kan worden afgesloten, is afgerond.
77881	klachten grondwater 2015 063/2015	54.000	14.445	39.555	nee	Bedrag gereserveerd houden voor onderzoek klachten Oude Rozengardseweg, restant kan terug naar voorziening GRP.
77882	verv.grp 2015	1.113.000	1.113.000	0	ja	Kan afgesloten worden project is gereed.
77886	vervangen iba's 053/2016	74.000	74.000	0	ja	Kan afgesloten worden project is gereed.
77887	jaarlijks 2 ha afkoppelen 053/2016	550.000	332.866	217.134	nee	Gereserveerd houden voor project afkoppelen Nieuw Wehl.
77888	jaarlijks 0,5 ha afkoppelen 053/2016	137.500	112.469	25.031	ja	Kan afgesloten worden project is gereed.
77889	stimuleringsbijdrage afkoppelen 053/2016	50.000	5.000	45.000	nee	Gereserveerd houden voor project afkoppelen Nieuw Wehl.
77890	oplossen klachten hemelwateroverlast 053/2016	50.000	0	50.000	nee	Gereserveerd houden voor project afkoppelen Nieuw Wehl.
77891	vervangen/relinen riolering 053/2016	584.750	476.751	107.999	nee	Diverse werkzaamheden gereed eind 2018. Er komen nog facturen voor de Terborgseweg, daarna kan die afgesloten worden.
77893	verv. electr/mechanische install. 2017 116/2017	328.000	328.000	0	ja	Kan afgesloten worden project is gereed.
77894	vervanging mechanische riolering 2017 116/2017	372.000	251.889	120.111	nee	Bedrag gereserveerd houden voor vervangen beschoeijng ivm baggerwerkzaamheden.
77895	vervanging iba's 2017	38.000	34.819	3.181	ja	Afsluiten restant kan naar voorziening GRP.
77896	jaarlijks 2 ha afkoppelen 2017 116/2017	555.000	25.254	529.746	nee	Nieuw Wehl, uitvoering 2019
77897	afkoppelen wannedreef,gerstdreef,hackfort 116/2017	168.000	168.055	-55	ja	Kan afgesloten worden project is gereed.
77898	stimuleringsbijdrage afkoppelen 2017 116/2017	50.000	3.000	47.000	nee	Nieuw Wehl, uitvoering 2019
77899	oplossen klachten hemelwateroverlast 116/2017	50.000	3.109	46.891	nee	Reserveren in afwachting van uitkomsten DPRA.
77900	vervangen/relinen riolering 2017 116/2017	815.000	281.683	533.317	nee	Aanbesteding van het relinen loopt. De werkzaamheden zijn aanbesteed en in uitvoering. Loopt door tot in 2019.
77901	verv.gemalen en randvoorzieningen 2018	355.304	0	355.304	nee	Uitvoering 2018-2019. De opdracht is verstrekt.
77902	verb.mechanische riolering 2018	377.119	0	377.119	nee	Uitvoering 2018-2019. De opdracht is verstrekt.
77903	verb. hemelwater, grondwater 2018	1.070.372	32.984	1.037.388	nee	
77904	vervangingsplan iba's 2018	38.472	13.126	25.346	nee	Uitvoering 2018-2019. De opdracht is verstrekt.
77905	vrijvervalriolering-relinen 2018	889.001	15.300	873.701	nee	Uitvoering 2018-2019. Voor een gedeelte is de opdracht verstrekt, de rest van de werkzaamheden worden in 2019 gedaan.
78041	autoluwe binnenstad 037/2018	200.000	12.866	187.134	nee	project loopt, krediet handhaven
78042	speelfontein en ijsbaan 037/2018	260.000	0	260.000	nee	project loopt, krediet handhaven
78043	de ventjes transfm tot woongebied/park 037/2018	400.000	106.500	293.500	nee	project loopt, krediet handhaven
78044	ontwikkeling horeca plein grutstraat 037/2018	300.000	40.397	259.603	nee	project loopt, krediet handhaven
78045	vergroenen verlevendigen 037/2018	400.000	104.898	295.102	nee	project loopt, krediet handhaven
78046	groene poorten (4stuks) 037/2018	200.000	36.907	163.093	nee	project loopt, krediet handhaven
78047	gebiedsontwkg oude ijsel (fase 1,2,4) 037/2018	750.000	310.375	439.625	nee	project loopt, krediet handhaven
78038	herinr.stationsomgeving doetinchem 058/2015 (e)	4.374.203	4.376.743	-2.540	ja	Porject kan worden afgesloten
78525	aankoop gem-woningen 114/2017	1.805.000	1.113.599	691.401		
78823	duurzaamheidsleningen svn 088/2016, 073-080-2017	8.000.000	2.000.000	6.000.000	nee	Traject loopt, krediet handhaven
78834	inbreng erfpachtgronden grex in algemene dienst	0	246.755	-246.755	nee	project loopt, krediet handhaven
78836	aankoop zorgwoningen iseldoks 079/2013	5.135.325	5.453.016	-317.691	ja	hogere lasten worden gedekt door inkomsten uit verhuur
78839	gem inbreng eigen vermogen gem iseldoks 079/2013	1.100.000	1.060.000	40.000	nee	
78843	pand I. de colignystraat 11	0	588.000	-588.000		

Hoofdstuk 8 Afkortingenlijst

AfkortingBeteckenis

A

- ABP - Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
- AGEM - Achterhoekse Groene Energie Maatschappij
- amv - Alleenstaande minderjarige vreemdeling
- AVG - Algemene Verordening Gegevensbescherming

B

- BAG - Basisregistratie Adressen en Gebouwen
- BBB - Berbezinkbassin
- BBP - Bruto Binnenlands Product
- BBV - Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
- BCF - BTW-compensatiefonds
- BIE - Bouwgrond in exploitatie
- BGT - Basisregistratie Grootchalige Topografie
- BIG - Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
- BIS - Bestuurlijk Informatiesysteem
- BNG - Bank Nederlandse Gemeenten
- BRP - Basisregistratie Personen
- BTW - Belasting Toegevoegde Waarde
- Buha - Beheer, uitvoering, handhaving & accommodaties
- BUIG - Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
- BV - Besloten vennootschap

C

- CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek

D

- DDK - De Doetinchemse Keuze
- DHC - Doetinchemse Hockey Club
- DigiD - Digitale Identiteit
- DKIM - DomainKeys Identified Mail
- DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs
- DVO - Dienstverleningsovereenkomst
- DZC - Doetinchemse Zaterdag Club

E

- ECAL - Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers
- EK - Europees kampioenschap
- ENSIA - Eenduidige Normatiek Single Information Audit
- ESF - Europees Sociaal Fonds

F

- FG - Functionaris Gegevensbescherming
- FLO - Functioneel leeftijdsontslag
- Wet Fido - Wet financiering decentrale overheden

G

- GGD NOG - Gemeentelijke gezondheidsdienst Noord- en Oost-Gelderland
- GR - Gemeenschappelijke Regeling
- GRP - Gemeentelijk Rioleringsplan

H

- HH - Huishoudelijke hulp
- Wet HOF - Wet houdbare overheidsfinanciën

I

- IB - Informatiebeveiliging
- IBA - Individuele Behandeling van Afvalwater
- IBD - Informatie Beveiligings Dienst
- ICS - In Control Statement
- ICT - Informatie- en communicatietechnologie
- IKB - Individueel Keuzebudget
- IKC - Integraal Kindcentrum
- ISK - Internationale Schakel Klas
- ISMS - Information Security Management System
- ISV - Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

J

K

L

- LEADER - Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
- LED - Light-emitting-diode

M

- M&O - Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium
- Mbo - Middelbaar beroepsonderwijs
- MFA - Multifunctionele Accommodatie
- MPG - Meerjarenperspectief Grondexploitaties
- MVA - Materiële vaste activa

N

- NEN - NEderlandse Norm
- NHG - Nationale Hypotheek Garantie
- NV - Naamloze Vennootschap

O

- OCW - Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- ODA - Omgevingsdienst Achterhoek
- OGON - Opdrachtgever/opdrachtnemer
- OLO - Omgevingsloket online
- OZB - Onroerendezaakbelasting

P

- P&C - Planning & Control
- P&O - Personeel en Organisatie
- PDCA - Plan-Do-Check-Act-cyclus
- Pgb - Persoonsgebondenbudget
- POC - Percentage of completion
- PUN - Paspoortuitvoeringsregeling Nederland

Q

R

- RMC - Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
- RNI - Registratie Niet-ingezetenen
- RPW - Regionaal Programma Werklocaties

S

- SAZA - Stichting Achterhoekse Zaal sportaccommodatie
- SiSa - Single information, Single Audit
- SKNL - Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
- SVn - Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
- SWS - Stichting Waarborgsom Sport

T

U

- U.A. - Uitgesloten aansprakelijkheid
- UWV - Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

V

- VANG - Van Afval Naar Grondstof
- VNG - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- VNOG - Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland
- vpb - Vennootschapsbelasting
- VO - Voortgezet onderwijs
- VSV - Voortijdig schoolverlaten
- VVG - Voetbalvereniging Gaanderen

W

- WABO - Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Wbp - Wet bescherming persoonsgegevens
- WFDO - Wet Financiering decentrale overheden
- Wmo - Wet maatschappelijke ondersteuning
- WNT - Wet normering topinkomens
- WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw
- Wet WOZ - Wet waardering onroerende zaken

X

Y

Z

- Zin - Zorg in natura

